

S T E N O G R A M

**2. Hitne sjednice Skupštine Kantona Sarajevo
održane u srijedu, 05.12.2018. godine sa početkom rada u 10,00 sati**

Predsjedavajući Elmedin Konaković (u daljem tekstu predsjedavajući):

Poštovane zastupnice, zastupnici, cijenjeni gosti, mediji i ostali otvaram 2. Hitnu sjednicu Skupštine Kantona Sarajevo. Himna BiH.

Pozdravljam uvažene kolegice i kolege zastupnike, članove Vlade i uvažene goste, kao i predstavnike medija koji prate rad današnje sjednice.

Svima nama želim uspješan rad i ugodnu radnu atmosferu.-

Prema evidenciji Službe, sjednici prisustvuje 32 zastupnika, što je dovoljan broj za punopravno odlučivanje.

Izostanak sa ove sjednice opravdali su: Sabahudin Delalić, Amra Hasagić i Elvedin Okerić.

U skladu sa članom 71. Poslovnika konačnu odluku o utvrđivanju hitnog karaktera sjednice Skupštine donosi Kolegij Skupštine.

Kolegij Skupštine Kantona Sarajevo je na sjednici održanoj 03.12.2018.godine utvrdio da postoji osnov za sazivanje Hitne sjednice Skupštine Kantona Sarajevo i utvrdio termin održavanja iste dana 05.12.2018.godine u 10,00 sati.

Na osnovu naprijed navedenog, Prijedlog dnevnog reda današnje, 2. Hitne sjednice, glasi:

1. Informacija o stanju zagađenosti zraka u Kantonu Sarajevo,

Molim zastupnike da se izjasne o predloženom dnevnom redu. Služba molim rezultate glasanja.

Za je glasalo 31 ZASTUPNIKA, PROTIV ništa i SUZDRŽANO ništa.
Tako da smo usvojili dnevni red za današnju sjednicu.

AD – 1.

INFORMACIJA O STANJU ZAGAĐENOSTI ZRAKA U KANTONU SARAJEVO

Informaciju koju je priredila Vlada Kantona Sarajevo dobili ste prije početka zasjedanja i molim predstavnika Predlagača da podnese uvodne napomene. Premijer Adem Zolj, izvolite.

Premijer Adem Zolj:

Hvala lijepo. Ja ću biti samo napomenuti jedne uvodne, u uvodu nešto reći, kažem kasnije će resorni ministar i ovaj stručni tim koji je formiran ovdje. Prije svega da vas pozdravim sve ovdje prisutne, da zaželim jedan dobar rad, jednu stručnu diskusiju. Ja ću napomenuti samo ono o čemu se jednu zakonsku normativu koja se obrađuje ovu oblast a to je prije svega Zakon o zaštiti zraka FBiH, zatim mi imamo Odluku koju je usvojila ova Skupština, Odluku o poboljšanju kvaliteta zraka u Kantonu Sarajevo, i imamo naravno ovaj Plan interventnih mjera u slučaju prekomjerne zagađenosti zraka u Kantonu Sarajevo, koji je donijela Vlada Kantona Sarajevo. To su nekakvi zakonski normativi i podzakonski naravno, a kažem mi smo onda formirali jedan stručni tim, prvo prije svega, koji će pratiti ovu oblast i upozoravati Operativni štab. Operativni štab čine resorna Ministarstva ovdje koja na osnovu inicijative Stručnog tima zasjeda i donosi odluke. To se i radilo. Znači Stručni tim prati non-stop ove parametre i daje upute ovom Operativnom štabu. Tako je bilo i u ovom periodu prije. Mislim da se realizacija svih ovih praćenja na osnovu naše opreme i naših mjernih uređaja koje imamo na području Kantona Sarajevo vodi efikasno. Bilo je malih problema, nekada sistem nešto bude problema, ali kažem prati se redovno, redovni su ti pokazatelji, dobija ih

Ministarstvo i Operativni štab redovno te informacije. Naravno da mi ovdje u ovim sada razgovorima pokazalo se možda da ove granične vrijednosti koje su predviđene da ih možda treba raditi korekciju. Zato je ovaj Stručni tim Vlade Kantona Sarajevo možemo reći uputio na mjerodavne institucije da oni predlože nekakve mjere i za Odluku i za Plan, ako ima nekih izmjena da se to dostavi. To je u toku došlo je do nekih institucija prijedlog nekih izmjena i mislim da su one objektivne i korektne. Ono što je malo u zadnje vrijeme malo u javnosti objavljivanje stepena zagađenosti u Kantonu Sarajevo donijelo pometnje jesu nekakvi parametri koji mjerni uređaj u Američkoj ambasadi oni iznose u javnost. To je različit sistem, različit normativ u odnosu na ovu našu opremu koja se koristi. To je taj famozni PM 10, kod nas on je PM 2,5. Znači ovaj naš parametar PM 10 je obuhvaćen na nivou PM 2,5 ali kažem i onda dolazi do različitih pokazatelja jer i prema onome i onim naslovima koji su bili najzagađeniji na svijetu i sve ostalo, kada uzmemo ove naše parametre vidi se da ustvari Sarajevo bilo u subotu i u nedjelju, nije bilo najzagađenije nije bilo ni u BIH čak kada se obrade ovi naši parametri. O tome će kažem detaljnije ovaj Stručni tim pokazati kako to radi i funkcioniše a ono što je Vlada Kantona Sarajevo neovisno od svih ovih događanja koja su bili, predložila u Nacrtu budžeta Kantona Sarajevo imate, ja mogu govoriti o nekim iz oblasti saobraćaja i drago mi je da su oni prepisani u ovim nekim smjernicama 300 i tako, sve ovo što smo mi planirali u budžetu Kantona Sarajevo za 2019 ima i drago mi je neka se realizira jer i saobraćaj je jedan segment koji doprinosi povećanju zagađenosti zraka. E sada, treba uraditi naravno i studiju jednu koja je, tu su već angažovani, dolazio profesor Hanjalić prof. sa Mašinskog fakulteta, nije bio baš primljen onako kako treba, ali prije par mjeseci je primljen, saslušan, date su upute, ide studija koju će finansirati EBRD, znači da znamo pokazatelje. Tu se kod nas dolazi do nekakvih različitih tumačenja. Neko je za ove stacionirane mjerne uređaje a mislim da je ova ekipa s Mašinskog fakulteta bolje pokazuje da se to i mobilne pokretne osim toga i za jednu opremu koja će raditi, vidjet će iz Federalni hidrometeorološki zavod je ključna procjena kako će vrijeme biti u buduću da se mogu preduzimati mjere. I tu je znači obuhvaćeno da se nabavka tih uređaja po vertikali da se utvrdi stanje da se može tačnije prognozirati kako bi se predlagalo operativnom štabu operativne mjere. Znači to je sve planu i u Nacrtu budžeta za narednu godinu, onim saobraćajnim da ne govorim, to ćete vidjeti kada budete usvajali Nacrt budžeta i kasnije i Prijedlog budžeta da te mjere što se tiče saobraćaja su već predviđene. Ja toliko u uvodu, kažem imamo sada ministar Čedomir Lukić, ministar prostornog uređenja i zaštite okoliša će vam isto tako reći nešto i o do sada poduzetim mjerama a maloprije sam naveo namjerno znači Zakon federalni, Odluka ove Skupštine Kantona plan je Vlade kantona. Dobro došle sve izmjene i dopune za poboljšanje. Bolje da se imaju nekakvi planovi i ovi zakoni pa ih možemo i mijenjati, kažem za sve ono što se stručno utvrdi. Ministre Čedo izvolite.

Predsjedavajući:

Izvolite ministre Lukiću.

Ministar Čedomir Lukić:

Zahvaljujem se uvaženi predsjedavajući, dopredsjedavajuće i dopredsjedavajući, sekretaru, poštovane zastupnice i zastupnici, gospodo premijeru, kolegice i kolege članovi Vlade, ministri, gosti, građani Kantona Sarajevo, sve vas srdačno pozdravljam i želim danas uspješan rad sjednice Skupštine Kantona Sarajevo. Naravno, moram na početku prije svega da se zahvalim prije svega Kolegiju Skupštine a onda i svim zastupnicima da se o ovoj temi razgovara. Ovo tema koja je izuzetno složena kompleksna u Kantonu Sarajevo iz više razloga. O njoj se priča samo u trenucima kada dođe do prekoračenja zagađenja. U trenucima kada toga nema, ovo se uopšte ne razmatra. Naravno, ja moram da kažem da Vlada Kantona Sarajevo kao i samo Ministarstvo radi na ovome tokom svih 12 mjeseci u toku jedne godine. Naravno siguran sam u to da predsjedavajući Skupštine to dobro zna i da smo poduzimali niz

aktivnosti. U ovom mom prvom obraćanju, a još jednom ću izaći za ovu govornicu. Želim da naglasim prije svega ono što se tiče odgovornosti i obaveza u kontekstu rješavanja ovoga pitanja. Ovo je problem koji se ne dotiče samo Kanton Sarajevo već se dotiče cijele države BiH, a posebno ću naglasiti FBiH u okviru koje se vrlo malo po ovom pitanju radi. Ja sam i u javnim istupima evo i jutros na nekim medijima to rekao da Federalno Ministarstvo okoliša i turizma u ovim situacijama kao da ne postoji. Sve ono što pokušavamo mi uraditi u okviru kantona Sarajevo se zanemaruje i dovodi se u korelaciju sa onim što se dešava po ostalim kantonima i ostalim gradovima. Zagađenje u Sarajevu, zagađenje u Tuzli, zagađenje u Zenici i drugim naseljima nije identično. Ono svako ima svoju specifičnost, pa tako i ovo u Kantonu Sarajevo pogotovo u gradu Sarajevu tako da u tom kontekstu želim da kažem da odgovornost nije samo na Vladi kantona i Skupštini kantona, već i na ostalim nivoima vlasti. Naravno, kada je Kanton u pitanju također na žalost zadnjih par dana sam bio u fokusu interesovanja medija jer je izgledalo da u ovom Kantonu se ništa ne može dešavati ako ja nisam tu, što nije tačno, jer za ovu oblast zadužena je po sastavu Operativnog štaba koji prati ovu situaciju i postupaju po sugestijama Stručnog tijela koje mi imamo, koje je Vlada formirala i da kažem cjelodnevno i tom cijele godine prati ovu situaciju i daje preporuke, uključeno je pet ministarstava. Ministarstvo prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša, Ministarstvo zdravstva, jer ovdje je zdravlje u pitanju i to je prva osnovna da kažem prioritarna točka bi trebala biti naša, nakon toga tu je Ministarstvo komunalne privrede i infrastrukture. Tu je Ministarstvo saobraćaja, kao i Ministarstvo unutrašnjih poslova koje u najvećem dijelu prije svega treba implementirati mjere koje se dotiču ove oblasti. Pogotovo u trenucima ove povećane i prekomjerne zagađenosti zraka, kada donosimo ove mjere koje smo jučer donijeli kroz proglašenje epizode upozorenja u kojoj se mjere odnose na saobraćaj, naravno na ono što se tiče korištenja toplotne energije gdje je nadležnost Kantonalne uprave za inspeksijske poslove i onog trećeg dijela u kojem se nalaze upute preporuke i apeli prema svim građanima Kantona Sarajevo kako bi smo svi pojedinačno doprinijeli boljem stanju. Ja moram da kažem da bez takvog odnosa ovo stanje ćemo jako teško mijenjati. Naravno, moram da kažem i to sam javno rekao da ovaj problem se dugoročno nikada neće razriješiti zbog prirodnih pretpostavki koje utiču na ovakva dešavanja, ali sigurno možemo doprinijeti kao korisnici ovog prostora da smanjujemo naš uticaj u pogledu kvaliteta zraka. A on je moram da kažem, jako, jako loš. Ja bih prije svega predložio da naš suradnik, član Stručnog tijela gđin Plamenko Tajs koji je pripremio prezentaciju u Power Pointu vam izvrši prezentaciju onoga što smo moram reći u ovom vrlo kratkom vremenu u 48 sati pripremili. Naravno ovo je posao koji zahtijeva puno više vremena, jer pun toga je i rađeno i urađeno i planirano, tako da smo evo nastojali da napravimo prezentaciju kroz koju želimo da vam približimo sve ono što se tiče samog stanja mjera i svega onoga što imamo namjeru da uradimo jer ovo je Kanton koji ima strateški dokument. Prvi ga je u državi donio, pa ga evo i nakon petogodišnjeg perioda implementacije ponovo uradio i ova Skupština ga usvojila, znate da se radi o kantonalno-ekološkom akcionom planu u kojem imate i u informaciji dostavljene, Akcioni plan za petogodišnji period sa svim aktivnostima koje ćemo provoditi sa procjenom potrebnih sredstava gdje moram da kažem da je to iznos procijenjen je od 80 miliona KM. Evo ja bih zamolio da kolega Tajs izdrži prezentaciju.

Predsjedavajući:

Gdine Tajs izvolite. Ja sam ostao dužan u uvodu da se zahvalim naravno i Vladi i jučer saradnicima iz Kolegija i pogotovo Stručnom timu koji jesu u jako kratkom roku pripremili materijal za današnju sjednicu, ali nam je to situacija zaista nalagala. U jako kratkom roku ste reagovali, na tome vam se u ime Kolegija i Skupštine zahvaljujem. Gdine Tajs izvolite, rukovodstvo pređite dole.

Gospodin Plamenko Tajs: PREZENTACIJA

Prvo vas sve pozdravio prisutne. Naravno u ime Ministarstva prostornog uređenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo. Ovdje ću pokušati da prezentiram pripremljenu informaciju i naravno da budem na raspolaganju za bilo kakva pitanja, sugestije i dodatne informacije ukoliko su potrebne. Kažem, prvo bih se osvrnuo na cilj izrade ove informacije. Ministar je napomenuo da je bio veoma kratak rok za pripremu da pored tog kratkog roka za pripremu i mali smo jako intenzivne aktivnosti zbog perioda ekstremno visokog zagađenja, zbog informisanja javnosti i svega ostalog, tako da ukoliko nedostaju neke informacije naravno na raspolaganju smo da vam ih obezbjedimo. U suštini samo bih se vratio kratko na institucionalni okvir i pregled važećih propisa. Znači osnovni propis po kojem u suštini je potrebno vršiti zaštitu zraka i unapređenje kvaliteta zraka jeste Zakon o zaštiti zraka FBiH, trenutno je u izradi, u izradi prijedloga o izmjenama i dopunama ovog Zakona, tako da nadam se da će vrlo brzo doći te sugestije na red. Jer ovaj Zakon podrazumijeva poprilična ograničenja i u nadležnostima kantona ali i u samoj provedbi Zakona, inspekcijским službama, i da kažem propisanim kaznama. Zbog samih da kažem dijelom nedostataka Zakona o zaštiti FBiH Kanton Sarajevo je što kao s tim da je zadnja verzija objavljena u Službenim kantona br 23/16 donijela odluku o zaštiti i poboljšanja kvaliteta zraka kroz tu odluku su definisane određene dodatne aktivnosti koje je potrebno provoditi na nivou Kantona Sarajevo. I stvorena otprilike neka zakonska regulativa mjera koje nisu propisane višim zakonima. Kroz tu odluku definisana je uspostava plana interventnih mjera u slučaju prekomjerne zagađenosti zraka u Kantonu Sarajevo, što je praktično prvi i jedini plan interventnih mjera u BiH koji je u više navrata doživio promjene na snazi je nekih 15 godina i koliko god mi sistemski rješavali probleme u Kantonu Sarajevo, uvijek će postojati potreba za planom interventnih mjera zbog same geografske situacije Kantona, uslova u kojim se nalazi i da kažem zimskih meteoroloških prilika koje su u kantonu. Plan interventnih mjera suštinski nije nešto što je nepoznato u Europi i svijetu, veliki broj gradova Europe i svijeta ima ovakve planove. Mi smo prilikom definisanja zadnjih verzija plana, zadnje neke dvije verzije u kojima sam ja učestvovao pokušali da sagledamo sve što su europski gradovi preporučili, efekte koje su dobili, ali naravno i specifične karakteristike Kantona Sarajevo, emisija koje se nalaze u Kantonu Sarajevo, i u skladu s tim su trenutno predložene mjere. Naravno, te mjere je potrebno kontinuirano poboljšavati, i ono što je najvažnije obezbjediti provodivost Plana interventnih mjera. Trenutni plan interventnih mjera koliko god bio dobar ili loš nije provodiv u trenutnoj zakonskoj regulativi koja postoji. Pored tog plana interventnih mjera također kroz odluku je doneseno i radno iskustvo za operatore pogona i postrojenja za koje nije obavezna okolinska dozvola a u smisli da se regulišu uslovi tih postrojenja koja mogu imati uticaja na kvalitet zraka kroz urbanističke saglasnosti jer ovo je propust federalnih propisa gdje nije definisana ova postrojenja. U suštini stanje kvaliteta zraka u Kantonu Sarajevo. Znači prvo bih se osvrnuo na monitoring postojeći. Sav monitoring u KS je uspostavljen u skladu sa Pravilnikom o načinu vršenja monitoringa kvaliteta zraka i definiranja vrsta zagađujućih materija graničnih vrijednosti i drugih standarda kvaliteta zraka, Sl. Novine FBiH 1/12. ovaj pravilnik je sigurno više od 90% usklađen sa zahtjevima EU, sa (nerazumljivo) direktivom, sa ostalim direktivama EU, u smislu parametara koje je potrebno mjeriti, metoda sa kojima je potrebno mjeriti, kontrole kvaliteta podataka i svega ostalog. Monitoring u Kantonu Sarajevo je u potpunosti usklađen sa ovim pravilnikom ali praktično mogu reći svim zahtjevima EU direktiva i europskih standarda iz ove oblasti. Ono što nedostaje u monitoringu jesu specifični parametri, možda broj stanica, starosti analizatora i svega ostalog, ali da kažem s ove tačke mogu utvrditi da su rezultati, barem u posljednje dvije godine, rezultati monitoringa u potpunosti u skladu sa standardima gdje postoje dokazi o kalibraciji analizatora, gdje postoje dokazi o tačnosti mjerenja i da recimo praktično oprema koja se nalazi u našim stanicama je potpuno recimo za mjerenje PM 10 je potpuno identična po tipu, modelu i proizvođaču opremi koja se nalazi na Američkoj ambasadi. Naši analizatori su opremljeni glavama i za PM 10 i za PM 2,5 s tim da oni mogu da mjere ili jedan ili drugi parametar.

Pošto je PM 10, praktično, taj polutant za koji je propisana granična vrijednost, odnosno granična vrijednost za PM 2,5 ne postoji na federalnom nivou, odluka je dosadašnja bila naravno da se vrši monitoring PM 10. zašto? Bez obzira vršimo li mi monitoring PM 2,5 ako nemamo graničnu vrijednost, odnosno nemamo vrijednost sa kojom možemo porediti izmjerene vrijednosti, praktično nismo ništa dobili. Pored toga, u suštini, monitoring kvaliteta zraka treba da se provodi kontinuirano kroz dugi niz godina da bi se ocijenilo stanje kvaliteta zraka, da bi se pratili trendovi poboljšanja i smanjenja, i naravno da se može porediti sa nekim graničnim vrijednostima pa tako da pod različitim pritiscima u suštini nismo izmijenili plan mjerenja, dakle ostali smo pri PM 10 da bi održali kontinuitet podataka a u toku je u principu instalacija i nabavka stanica koja će biti završena do kraja godine, biti postavljena na mjestu DZ na Ilidži koja će mjeriti PM 1, PM 2,5, PM 4 i PM 10 u cilju praktično naravno ukupnu prašinu, u cilju analize svih komponenti prašine, načina nastanka jer tek kroz žive podatke kroz čitavu godinu i ljetne i zimski period možemo dobiti određene zakonitosti uticaja i sve ostalo. Kada se kaže da se ne mjeri PM 2,5 u suštini i nije tačna informacija zato što unutar PM 10 je sadržan i PM 2,5. PM 10 pretpostavlja čestice koje su manje od 10 mikrona a PM 2,5 pretpostavlja čestice koje su manje od 2,5 mikrona. Dakle, u suštini monitoring PM 2,5, prema europskim pravilima zašto se stalno se vraćam na to, zato što smo mi zemlja koja teži EU i prihvatanju tih pravila, za razliku od Amerike, nije praktično do prije godinu dana dvije propisala monitoring PM 2,5 u smislu uporedbe s graničnim vrijednostima. Znači monitoring PM 2,5 u europskim zemljama je propisan na način da se prvo izmjeri godina dana prosječne vrijednosti tog polutanta i da se zemlje članice obavežu da vršiti smanjenje u određenom procentu njihove izmjere prosječne vrijednosti. Što znači dakle do prije 2 godine čini mi se nisu granične vrijednosti praktične vrijednosti ni postojale tako da štetnost PM 2,5 u odnosu na PM 10 je veoma diskutabilna jer smatram da je sam uticaj na zdravlje ljudi od PM 10 praktično isti kao i od PM 2,5. u suštini cilj monitoringa koji se provodi u Kantonu Sarajevo jeste u suštini ostvariti ovaj kontinuirani monitoring zagađujućih materija u svrhu zaštite zdravlja ljudi, građana i okoliša kroz pravovremene informacije o stanju kvaliteta zraka. Sve stanice su automatske i obezbjeđuju podatke u realnom vremenu. Dakle mi u 10 sati imamo podatak o prosječnoj vrijednosti do 10 sati. Također, monitoring se koristi za praćenje trendova i naravno za omogućavanje hitnog pravovremenog postupanja u slučajevima prekomjerne zagađenosti zraka odnosno indicija da bi moglo doći do toga. Monitoring kvaliteta zraka trenutno u Kantonu čine četiri automatske stanice u vlasništvu Ministarstva i dvije stanice koje pripadaju Federalnom hidrometeorološkom zavodu koje se nalaze na prostoru Kantonu Sarajevo. Kantonalne stanice su u suštini na lokacijama Ilidža DZ, gdje je trenutno u zadnje dvije godine postavljena jedna mobilna stanica, stanica u Ilijašu, stanica na Otoci, i stanica na Vijećnici. Federalne stanice su stanice na Ivan Sedlu koja je u suštini pozadinska EMEP stanica i stanica na Bjelavama u sklopu Hidrometeorološkog zavoda. Kako sam rekao trenutno je u fazi instalacija nove stanice na Ilidži, praktično na DZ, tako da će mobilna stanica biti oslobođena za stvarne potrebe mobilne stanice prema planu predviđeno je njeno osposobljavanje za mjerenje dodatnih parametara tako da bi mogli praktično sa ovom mobilnom stanicom pokriti i neke specifične parametre i probleme koje smo imali u prošlosti kao što su mirisi sa deponije Smiljevići, ili sa tretmana otpadnih voda, dakle mulja u Butilama itd. Dakle parametri zraka koji se trenutno mjere na svim stanicama su PM 10, sumpor dioksid i oksidi azota. Ugljen monoksid se mjeri na stanici Vijećnica i ozon se mjeri na stanicama Ilidža i Otoka. Ovo sam već spomenuo što se tiče nove stanice. Ta nova stanica će mjeriti sumpor dioksid i sve ove frakcije prašine koje ste napomenuli. Monitoring se provodi na automatskim stanicama od 2009 godine, praktično već 10 godina, dakle imamo jedan kvalitetan niz podataka. Ovo su prosječne godišnje vrijednosti znači praktično za svaku od ovih vrijednosti imamo 8.600 izmjerenih sati vrijednosti, tako da imamo dosta dobru podlogu za analizu trendova povećanja, smanjenja i ostalog. Ono što je karakteristično na ovim podacima jeste da prosječne koncentracije značajno zavise od godine do godine. Ne mijenjaju

se toliko emisije koliko se mijenjaju meteorološki uslovi. Pa tako prošle godine u suštini možete vidjeti da smo imali jednu od najnižih izmjerenih prosječnih vrijednosti zato što je godina bila da kažem povoljna sa aspekta meteoroloških prilika preko zime. Dok je recimo u 2011 prosječna izmjerena vrijednost bila 88 na Otoci, 85 na Alipašinoj, a evo recimo 2015 je na Alipašinoj pardon, 2014 na Otoci izmjereno 59. dakle te vrijednosti idu i do duplo razlike. Napomenuo bih da je granična vrijednost za godšnji prosjek 40 što znači da mi u principu na svim stanicama prekoračujemo granične vrijednosti što se tiče godišnjeg prosjeka. Dakle ovo je neki trend tog mjerenja gdje u suštini ne vidimo direktne padove, ne vidimo smanjenje prosječnih vrijednosti ali opet kažem vrlo teško će biti primjetno smanjenje bez drastičnih smanjenja emisija i upravo zbog razloga meteoroloških prilika koje se mijenjaju od godine do godine i značajno utiču na našu prosječnu vrijednost. Ako uzmemo prosječnu vrijednost u periodu izvan zime, kvalitet zraka u Sarajevu je zadovoljavajući. Što znači da mi nemamo prekoračenja tih vrijednosti proljeće, ljeto i jesen. Ali kada nastupi zima i ovakve epizode značajno visocije od graničnih uzrokuju ovo povećanje. Monitoring rezultata SO₂, ja sam se ovdje osvrnuo samo na PM 10 i SO₂, generalno sa ostalim polutantima imamo dosta manje problema. Dakle rezultati monitoringa SO₂ pokazuju neznatni trend pada. Također i ovi rezultati značajno zavise od meteoroloških prilika ali i od daljinskog transporta od termoelektrane Kakanj. Često imamo situacije veoma visoke koncentracija nakon dva tri dana slabog sjevernog vjetrova gdje bukvalno te koncentracije se pojave provo u Sarajevu pa nakon par sati na Ivan Sedlu, što znači taj transport je praktično već dokazan i modelima i ostalim tako da određenih prekoračenja graničnih vrijednosti sumpor dioksida su uglavnom vezana za transport sumpor dioksida iz termoelektrane Kakanj. Ovo otprilike dakle što sam rekao u zadnjih nekoliko godina, ako se sjećate onog grafikona za PM 10 on je poprilično ravan i imamo praktično od neke 2012, 2013 trend opadanja koncentracija sumpor dioksida u zraku, s tim da još uvijek u pojedinim trenucima dolazi do prekoračenja uzrokovanih ovim daljinskim transportom. Sada ono što je najaktualnije trenutno stanje kvaliteta zraka, uzroci nastanka ove epizode i ovi povećanih koncentracija. Čisto malo kratko uvoda. Što se tiče meteoroloških prilika koje su prethodile ovome. Prošle sedmice je tokom čitave sedmice temperaturna razlika između Sarajeva i Bjelašnice bila 10 do 15 stepeni što je normalno. Temperatura se smanjuje sa porastom visine, i to je dakle ta neka normalna situacija. Od petka navečer prošle sedmice u suštini dolazi do postepenog slabljenja vjetrova i u toku sljedeća dva dana dolazi do izjednačavanja temperatura po vertikali gdje se onda u pritisku gdje se stvorila razlika između Bjelašnice i Sarajeva od neke 4 stepena, s tim da je između toga bilo Ivan Sedlo koje je bilo toplije od Sarajeva što je neprirodno jel. U takvim situacijama praktično se uspostavlja taj inverzni sloj gdje hladni zrak koji se nalazi u Sarajevu, onaj koji je hladniji od zraka koji je na Ivan Sedlu na većim visinama, ne može da ode gore prirodnom vertikalnom cirkulacijom. Ono što je karakteristično bilo u ovoj situaciji da je izrazito brzo u samo praktično 36 do 48 sati mi smo došli sa veoma niskih koncentracija na ekstremno visoke koncentracije, na koncentracije koje iziskivaju uzbunu, upozorenja, i veoma su štetne za zdravlje ljudi. Ova situacija je nekarakteristična bila za protekle godine jer je debljina inverznog sloja bila praktično oko 100 do 150 metara. Obično debljina tog sloja je 200 do 300 metara i nalazi se negdje na vrhu brda Huma. Ovdje je bilo značajno manje, bila je značajno manja zapremina tog zraka u koji su dolazili zagađivači. I upravo zato je veoma brzo narasla ova koncentracija. Prognoza vremena koju smo imali u ponedjeljak je govorila da se destabilizacija vremena i povoljni uslovi za raščišćavanje sarajevske kotline očekuje u srijedu. U skladu s tim nismo dali svoju preporuku za proglašenje epizode, očekivana promjena u srijedu bi uzrokovala pročišćavanje. Međutim jučer prognoza iz Hidrometeorološkog zavoda je bila potpuno drugačija i najavljena promjena za srijedu, dakle za danas, je praktično izbačena i nismo imali nikakvu promjenu vremenskih uslova te smo jučer dali praktično preporuku za proglašenje epizode. Nije prvi put da se ovo dešava, razlog za ovo su netačne vremenske prognoze. Osnovni razlog jeste nedovoljna tačnost prognoza odnosno nepostojanje podataka o

vertikalnom profilu atmosfere iznad Sarajeva, šta je potrebno da se desi gore. Trenutno vremenske prognoze za Sarajevo u Hidrometeorološkom zavodu svode se na prognoze na visini iznad inverznog sloja. Dakle, nemamo nikakvih saznanja mjerenja i bilo čega što se dešava u inverznom sloju kada gore dolazi do promjena. Tako nekada brzina vjetrova koje se pojave gore od 5 metara od 4m/s praktično ne naprave nikakvu izmjenu u Sarajevu a opet se desi da vjetrovi od 3 do 4 m/s naprave ovo što se danas desilo. Tako da u suštini zbog nedostatka informacije mislim grubo je reći netačne prognoze pošto prognoza je, ona potencijalno uvijek može biti netačna imamo ove probleme, ne znamo šta će se desiti u sarajevskoj kotlini. Ne znamo šta će se desiti sa tim inverznim slojem i ne znamo da li će doći do provjetravanja. Ovo su otprilike vrijednosti koje su bile u ovom periodu od 1 decembra prosječne dnevne vrijednosti su se kretala od 150 na Vijećnici do 330 u Ilijašu, 276 na Otoci što su izrazito visoke prosječne dnevne vrijednosti. One rastu i padaju u toku dana, međutim ovi prosjeci su izrazito visoki. Ovdje možemo pogledati druge zagađivače azotne okside i sumpor dioksid gdje nigdje nije bilo prekoračenja praktično ni približavanja graničnim vrijednostima. Naš najveći problem je ono na čemu trebamo detaljno da radimo jesu čvrste čestice nastale od različitih izvora na to ću se vratiti malo kasnije. Ovo je grafički prikaz toga gdje vidite da se od 30 do 2. unutar 24 sata imali porast dnevnog prosjeka na 200 što je već upozorenje za proglašenje epizoda čak i uzbune a unutar 48 sati smo imali vrijednosti od 3300. dakle ovo se do sada još uvijek nije desilo u Sa da je ovako brzo narasla ova vrijednost. Plan interventnih mjera. Kako sam napomenuo brz obzira šta mi uradili na smanjenju emisija kontroli saobraćaja, uvođenju ekološki prihvatljivih goriva i ostalog u uvijek će postojati i potreba za planom interventnih mjera. Zašto ? Koliko god mi isključili stara vozila, ostavili sa Euro 5 i 6 normama, emisija u Kantonu Sarajevo će uvijek postojati. Zbog specifičnosti svih situacija ove vrijednosti neće ići na 300 ili 400 ali će s penjati na i dalje nedozvoljene visine od nekih 100 do 150 mikro-grama u ovako specifično situacijama. Dakle plan interventnih mjera da podrazumijeva niz prisilnih koraka i plan djelovanja u slučajevima pojave povišenih koncentracija odnosno u slučajevima kada postoje indicije da će doći do povećanja koncentracija. Za poduzimanje bilo kakvih kratkoročnih efektivnih mjera, mi moramo djelovati prije nego što koncentracije uspostave. Dakle kada dostignemo vrijednost od 200 i li 300 mi tu više ništa ne može uraditi više. Jedino što možemo raditi jeste čekati promjenu meteoroloških prilika kao kišu, razbijanje inverzije i ostalog da dođe do prirodnog provjetravanja. Mi moramo početi djelovati prije praktično u trenutku uspostave temperaturne inverzije sa smanjenjem, brzim smanjenjem emisija da bi omogućili da ta mala količina zraka koja ostaje u Sarajevu se što sporije puni tim česticama. Situacija koju smo imali prije dvije godine podrazumijevala je kompletan decembar. Čitav decembar smo imali inverziju. Koliko god mi smanjili emisije, prirodno samo da zapalimo cigare, unutar mjesec dana te bi koncentracije otišle na velike nivoe. Sada u budućnosti je potrebno procijeniti koliko dugo mi trebamo da držimo granične vrijednosti u ovom periodu inverzije i koliko će nas to koštati jer to su sve efekti sa kojima se moramo suočiti svaka mjera košta, svaka aktivnost košta, da li organe uprave ili građane ali ona košta. Opet bi se vratio na Plan interventnih mjera, ovaj Plan je zamišljen da se po automatizmu aktivira. Naravno mora ga proglasiti Operativni štab, on bi u budućnosti trebao da bude puno brži i efikasniji u samoj aktivaciji i mjerama koje se poduzimaju, tako da je u dijelu 3 ovog Plana propisani svi subjekti koji su zaduženi za provedbu. Njihove obaveze u suštini, osnovna obaveza tih subjekata bila je da izrade operativne planove djelovanja u slučajevima proglašenja svake od epizoda. Dakle, svaki subjekt zadužen za provedbu, a to se odnosi na organe Ministarstvo prostornog uređenja, na MUP na sva Ministarstva, na Toplane, na komunalno je se bave komunalnim djelatnostima u Kantonu Sarajevo, na privredne subjekte koji imaju emisije, na saobraćaj i na sve ostalo. Možete pogledati u planu koji su to sve subjekti zaduženi za provedbu i svaki od njih treba da kaže na koji način će provesti mjere koliko brzo i koji su problemi. Međutim, većina subjekata zaduženih za provedbu nije dostavila svoje operativne planove ili su njihovi

operativni planovi značajno manjkavi u odnosu na mjere koje su propisane, odnosno mjere koje bi oni trebali da provedu u ovakvim slučajevima. Mjere koje su propisane podijeljene su u neke tri grupe u zavisnosti od epizode i zavisnosti od ozbiljnosti situacije prva je mjera pripravnosti, dakle to je ta mjera koju mi moramo što prije aktivirati. Mjera pripravnosti sa svim svojim mjerama. Sljedeća je epizoda upozorenja i epizoda uzbune. Mjere nisu naravno lupane tek tako, one su navedene na osnovu saznanja koja postoje za područje Kantona Sarajevo. I na osnovu iskustava gradova u Europi i svijetu u slučajevima pojave visoke koncentracije zagađujućih materija u zraku. Naravno, ove mjere je potrebno kontinuirano revidirati, najmanje na 12 mjeseci jer uvijek dolazi do novih saznanja, uvijek dolazi do izmjena samih karakteristika i svega toga tako da je i ove godine naravno skoro svake godine je mijenjan ovaj plan i mjere. Ministarstvo je pokrenulo inicijativu za izmjene plana. Osnovne primjedbe koje su stigle od članova stručnog tijela jesu pokušaj da se propišu selektivne mjere za ograničavanje saobraćaja motornih vozila u epizodama pripravnosti i upozorenja. Ranije nego što su do sada bile mjere i proširenje tih mjera na šire područje Kantona Sarajevo. Zatim revizija graničnih vrijednosti PM 10 pri kojima stupaju na snagu određene epizode. Ovo se posebno odnosi na pripravnost na upozorenje i na uzbunu. I naravno došle su primjedbe o nemogućnostima provedbe određenih mjera. Malo je opet subjekata koji su zaduženi za provedbu plana što je malo u ovom trenutku 15 godina nakon postojanja plana vraćamo se opet, ali je dobar početni korak da se pripremi plan koji je provodiv. U suštini osnovno je da su sve mjere koje su tamo navedene budu provodive. Naravno ako one nisu provodive one ne treba da stoje u mjerama. Treba da bude nađen ekvivalent ili adekvatne druge mjere. Osnovni ulazni podaci za proglašenje epizoda su stanje kvaliteta zraka i vremenska prognoza za sarajevsku kotlinu. Stanje kvaliteta zraka se opet kažem mjeri automatskim stanicama na četiri stanice, podaci su raspoloživi u realnom vremenu, u svakom trenutku imamo stanje kvaliteta zraka. Svi ti podaci usklađeni sa EU standardima, međutim najveći problem je kako sam rekao pojavljuje se prilikom procjene uslova za proglašenje epizode jeste vremenska prognoza sa kojim vrlo teško vladamo. Suštinski Hidrometeorološki zavod je taj koji je zadužen za vremenske prognoze i oni rade vremenske prognoze na nivou samog vremena. Međutim nama trebaju prognoze atmosfere iznad sarajevske kotline i u sarajevskoj kotlini što u suštini nije dosadašnji zahtjev prema Hidrometeorološkom zavodu. Reći ću da geosondažna mjerenja, dakle mjerenja po vertikalnom profilu do visine od 16 km, ovdje nisu rađene ni 30 do 40 godina. Da je ta oprema jako skupa. Da je najbliže geosondažno mjere koje se radi u Zagrebu. Te podatke ne možemo koristiti ovdje a ti podaci trebaju praktično svima, od avijacije, prognoze, svim jako puno institucija zahtjeva te podatke. KEAPOM je predviđena nabavka te opreme iako je podcijenjena njena vrijednost, ali naravno u saradnji sa ostalim subjektima kojima je potrebna je to zajednički realizovati i pokušati uspostaviti mjerenje tog vertikalnog profila. Kroz KEAP su identifikovani problemi i odgovori u smislu ciljeva i strateških mjera. Neću čitati sve mjere, nekih 57 problema stanja kvaliteta zraka u Kantonu Sarajevo je identifikovano. Praktično su date mjere i predložene su planovi za sanaciju svakog od ovih problema. Dakle ni jedan od problema praktično nije neidentifikovan i ostavljen po strani, međutim kako je i sam KEAP se donosi na određeni vremenski period potrebno je, neće se sa završetkom ovog KEPA neće se riješiti u potpuno problem zagađenja zraka ni u kom slučaju. Ovdje su te mjere, imate ih pripremljene u informacije, ne bih se puno zadržavao puno na njima. Predviđene su 52 mjere, za posebno rješavanje 32 problema koji se odnose na energetiku, buku, saobraćaj infrastrukturu i upravljanje kvalitetom zraka. U suštini po odredbama KEAPA Ministarstvo je započelo veliki broj aktivnosti i kontinuirano radi na njima tako da bih se ja samo osvrnuo na započete aktivnosti koje su u toku. Dakle, po pravi put u BIH nažalost se sistemski pokušava provesti istraživanje u uticaju kvaliteta zraka na zdravlje ljudi. Ovdje se radi u skladu sa preporukama WHO, istraživanje je pokrenuo Zavod za javno zdravlje Kantona Sarajevo, u njoj učestvuju domovi zdravlja, čini mi se još i druge

ambulante palijativne medicine i ostalo, gdje bi trebalo da dobijemo neke pokazatelje koliki je stvarni uticaj, koliki je mortalitet u odnosu na trenutno naše stanje kvaliteta zraka, koje su bolesti i koji su na kraju troškovi koje imamo od ovakvog zraka. Siguran sam da kada podvučemo liniju i kažemo koliki su troškovi liječenja ljudi i naravno oštećenja imovine i svega ostalog da su oni daleko veći od onih 80 miliona koliko predviđa KEAP u ovom periodu. Ako gledamo s druge strane, mislim da poboljšanje kvaliteta zraka nije samo trošenje sredstava nego u suštini naravno preusmjerenje sredstava s drugih strana. Uz poboljšanje kvaliteta života ljudi i ostalog. Drugi projekti, to su projekti energetske efikasnosti javnih objekata, daljinsko grijanje zaštite prirode, gdje već dugi niz godina se radi na utopljanju objekata kao mjeru za smanjenje emisije štetnih tvari. Zeleni ekonomski razvoj, energetska sanacija ukupno 21 javnog objekta, saradnji i učešće kantona u inicijativu pod nazivom pod nazivom "Daljinsko grijanje u gradovima sa (nerazumljivo). Dakle također pismo namjere za projektni koncern ograničavanje emisije CO₂ i čestičnih tvari te zagađenje zraka u kantonu Sarajevo. Također radi se studija izvodio proširenju i unapređenju sistema daljinskog grijanja u Kantonu Sarajevo, koja bi trebala da da odgovore o potencijalno novim kotlovnica centralnog grijanja, daljinskog grijanja, priključenje novih objekata a svaki priključeni objekat na sistem daljinskog grijanja smanjuje emisije koje proizvodi sam za sebe. Centralne kotlovnice su kotlovnice sa puno boljom tehnologije nego male peći, one zagađuju puno manje i imaju puno veću energetska efikasnost. Sredstva za ovo je obezbijedila Republika Italija i taj projekat je u toku također. Također članom 44 Odluke o zaštiti i poboljšanju kvaliteta zraka pokušalo se uključiti prostorno planiranje u aspekt kvaliteta zraka. Praktično niko u regionu izvan EU, rijetko ko, i strateške procjene na uticaj na kvalitet zraka, prilikom izrade prostornih planova, prilikom planiranja novih objekata i ostalog. Dakle ideja koja je bila dana u odluci o zaštiti poboljšanja kvaliteta zraka jeste da se Zavod za planiranje Kantona Sarajevo osposobi sa matematičkim modelima disperzije atmosferskim modelima, i da služba unutar Zavoda za planiranje razvoja kantona može raditi ove strateške procjene što se tiče kvaliteta zraka ali uticaja novih zahvata u prostoru. Dakle u toku je realizacija ovog projekta, tender je završen, potpisan je ugovor o realizaciji. Za izradu metodologije za ocjenu uticaja novih zahvata u prostoru, gdje bi jasno trebala da bude definisana metodologija koju treba da provodi zavod, gdje bi bio izrađen bazni disperzioni model koji bi dao tačne zone kvaliteta zraka na prostoru čitavog Kantona Sarajevo, nije isti kvalitet zraka svuda. I u sklopu toga također uspostavljena je međunarodna saradnja sa gradskom upravom Graca koji ima veoma slične geografske karakteristike kao i Sarajevo i Tehničkim univerzitetom u Beču koji daje dosta podrške Gracu. Organizovane su posjete njihove ovdje i predstavnika Ministarstva gore diskutovalo se o integraciji upravo ovog aspekta kvaliteta zraka u prostorno plansku dokumentaciju, tako da preuzimanje tih saznanja će biti neprocjenjivo za Zavod za prostorno planiranje. Također, u toku je izrada studije zračnih koridora za provjetravanje sarajevske kotline i uticaja visoke gradnje. Ovaj projekat se realizuje uz podršku EBRD gdje je projektnim zadatkom definisano da je potrebno izvršiti identifikaciju postojećih i potencijalnih zračnih koridora na prostoru sarajevske kotline i uticaj visoke gradnje na ove zračne koridore. Niko u ovom trenutku ne može reći da li su visoke zgrade imele uticaj ili nisu. I evo veliki broj novih izvora je nastao u Kantonu Sarajevo. Da ne govorim o velikoj količini novih vozila, novih kuća koje su napravljene na padinskim dijelovima, promjene vrste goriva tako da situacije koje imamo sada, a koje nismo imali prije rata, imali smo neko provjetravanje ovog dijela ne možemo sa sigurnošću prenijeti na visoku gradnju koja se trenutno dešava u kantonu. Dakle ova studija bi trebala da da upravo ove odgovore. Rezultati ove studije će naravno biti integrisani u regulacione planove, dozvoljene spratnosti, načini gradnje, orijentaciju objekata i ostalog. Također jedan od glavnih projekata jeste model poboljšanja energetske efikasnosti u zgradarstvu na području Kantona Sarajevo. Zajedno sa SERDOM se već dugi niz godina razvijaju ovi modeli unapređenja energetske efikasnosti, također je izvršen projekat stimulisana korištenja prirodnog gasa gdje je Ministarstvo

potpisalo sporazum sa Sarajevo gasom o subvencioniranju gasnih priključaka na postojeću infrastrukturu Sarajevo gasa. Ovdje se radi o priključcima koji su bili gdje je čini mi se 4000 korisnika isključeno sa mreže Sarajevo gasa u proteklom periodu. Ovdje se pokušalo gaje postoji infrastruktura i ostalo da se ti korisnici vrate tako da ovaj projekat već dvije godine traje i mislim da će do kraja ove godine biti i završen. Također (nerazumljivo) u funkciji očuvanja kvaliteta zraka ostvaren u kontekstu zaštite prirodnog naslijeđa u neposrednom okruženju Sarajeva gdje moramo zaštititi i Trebević i ostale dijelove jer su to jedini prirodni reciklatori tog zagađenog zraka. Pored ovoga naknadno su informacije naveo bih dva projekta koja su isto tako važna i koja su u toku realizacije. Kroz projekat SIDE i pomoći Švedske analizirat će se mogućnost zatvaranja pojedinih dijelova grada i ograničenja saobraćaja u pojedinim dijelovima grada i uticaj toga na kvalitet zraka što je jedan od jako važnih projekata. Oni imaju već dugogodišnje iskustvo upravo u ovim stvarima ograničenja saobraćaja i unapređenja same kvalitete zraka. I pored toga ostvarena je velika saradnja sa Mašinskim kvaliteto gdje se sada trenutno koristi njihova oprema za mjerenje vertikalnog profila nažalost samo do visine od jednog kilometra jer potrebno je do 16 kilometara raditi ako ćemo kako treba. Do jednog kilometra barem da znamo visinu inverznog sloja imamo neke osnovne sredena podatke kako bi mogli da poboljšamo koliko je moguće ovu prognozu vremena sa kojom se susrećemo. Ja ću sa tim završio naravno a za diskusiju otvoreni za bilo kakva pitanja pojašnjenja i ostalo. Hvala.

Predsjedavajući:

izvolite ministar Lukić.

Ministar Čedomir Lukić:

još jednom se zahvaljujem predsjedavajući. Ja moram da kažem da prije svega da smo evo pokušali da kroz ovu prezentaciju da vam približimo sve ove aktivnosti po pitanju i stanja i mjera koje poduzimamo kada je kvalitet zraka u pitanju. Naravno želim da kažem da ste mogli uočiti ono što sam rekao na početku odgovornost nije samo na nama već na drugim nivoima vlasti već na njihovom učešću u stvaranju pretpostavki kako b i se ovaj problem smanjivao. Pored svega onoga što ste mogli iz ove prezentacije da vidite ja nemam potrebu da ponavljam sve te aktivnosti ali ima i niz dodatnih aktivnosti koje nisu u prezentaciji navedene jer jednostavno nije se imalo dovoljno vremena da bi to obradili ali evo ja ću pokušati ovako u ovom obraćanju da vam navedem niz nekih aktivnosti koje također su u kontekstu onoga što radimo po pitanju kvalitete zraka činili u ovim proteklim godinama. Naravno ono što je osnovno a to sam prethodno rekao i to ste čuli to je strateški dokument koji nas upućuje na ono što prioritarno trebamo rješavati. Spomenuto je između ostalog ovih dana da nam nedostaje a i sada je rečeno stanica za monitornig. To je da kažem prva aktivnost koja u Kantonu Sarajevo je dovedena na značajno dobar nivo. Sa brojem stanica koje imamo i mjerenjima koja imamo možemo da utičemo putem svih nasa i građana Kantona Sarajevo na stanje kvalitetna zraka i u narednom periodu će sigurno biti potrebno nabavljati nove stanice. Ali ono što je izuzetno važno i što je kako ste mogli zaključiti iz ove prezentacije najlošija karika u ovom lancu obavljanja ovih poslova a to je ova vremenska prognoza ili meteorološka prognoza koja je u nadležnosti Federalnog hidrometeorološkog zavoda nastojimo da je ono koliko je moguće na nivo kantona popravljamo. Uspostavili smo saradnju sa Mašinskim fakultetom i evo ja sam pred ovu sjednicu dobio dio preliminarne podataka u smislu ovoga što nam je rečeno da nam nedostaje a to prognoza u okviru inverzivnog sloja i ovih nižih kota u okviru grada Sarajeva koje prouzrokuju ovo stanje koje smo imali. Naravno i na drugim projektima sa Mašinskim fakultetom sarađujemo. To je uslovno mini stanicama kojima želimo na više lokacija a manja su investiciona vrijednost jer bez dugoročnog praćenja nemam osnova da donosimo preporuke, zaključke i bilo šta drugo. Tako da smo razgovarali sa svima, i sa Federalnim hidrometeorološkim zavodom i sa Ministarstvom okoliša i turizma

u smislu nabavke meteoroloških dronova koji bi nama vrlo bitni bili i značajni. Sarajevska kotlina nije jedinstven prostor. Kantona Sarajevo je sastavljen od nekoliko kotlina koje nisu direktno povezano. Pa imamo jednu situaciju u gradu Sarajevo, a drugu situaciju u Ilijašu, Vogošći itd. Tako da u tom pogledu nam treba takva oprema i razgovarali smo s njima da mi svoja sredstva izdvojimo kako bi smo Federalni hidrometeorološki zavod osposobili da nam daje kvalitetnu prognozu. Dokaz tog te konstatacije loše karike u okviru vremenske prognoze je situacija koja se od jučer poslijepodne dešava i ja moram da vam kažem da smo jučer na operativnom štabu kada smo razgovarali o proglašenju ove epizode imali podatke od Federalnog hidrometeorološkog zavoda takve da sam ja lično pretpostavio da ćemo danas morati proglasiti uzbunu. A u poslijepodnevnom, odnosno večernjim satima sinoć već smo imali totalno drugačiju situaciju. I evo i danas je ta situacija sasvim drugačija. Tako da je ona karika koju moramo popravljati i na tome naravno radimo. Ono što želim još da kažem a u kontekstu onoga što sam rekao u prvom obraćanju da je ova odgovornost i obaveza podijeljena na više resora i u okviru onih ostalih resora se poduzimaju mjere koje mogu doprinijeti boljem stanju kvaliteta zraka. I u okviru Ministarstva saobraćaja vi znate da i do sada i u narednom budžetu smo stvorili pretpostavke da se naše saobraćajnice koje nam usporavaju saobraćaj konačne grade i izgrade kako bi smo popravljali to stanje. Planirali smo formiranje centra za upravljanje saobraćajem koji bi mogao da u situacijama kakve smo imali povećanje koncentracije zagađenosti ubrzavati saobraćaj, regulisati, što danas ne možemo. Mi danas ne možemo ubrzavati ni produžiti zeleni val niti bilo šta drugo to možemo samo raditi na da ne kažem bilo kakav ružan termin, najjednostavniji način da putem naših policijskih službenika eventualno tako nešto učinimo. Iako je to znate i sami jako, jako teško jer nije nama samo jedna saobraćajnica opterećena, one su opterećene i ostale saobraćajnice. Naravno, također i razvoj šinskog saobraćaja, odnosno tramvajskog saobraćaja i na tome se čine pomaci i planiraju aktivnosti. Znate da je u fazi realizacija projekta širenja mreže tramvajskog saobraćaja prema prostoru Hrasnice sa Ilidže, jer između ostalog i ta Hrasnica je spomenuta kao prostor koji je izuzetno opterećen ovim zagađenjima. Kako zbog vozila tako zbog grijanja jer Hrasnica se u nekim bivšim vremenima prije nego što se izvršila agresija na ovaj grad, grijao putem Famosa koji je dole funkcionisao. Danas više toga nema, tako da je dole pitanje grijanja potpuno neriješeno. Na tome također insistiramo na gradnji jedne nove kotlovnice na tom lokalitetu koja bi obezbjedila zgrade koje već imaju instalacije jer su ih koristili u nekom bivšem vremenu, naravno uz neke sanacije, rekonstrukcije, ali izgradnju nove kotlovnice koja bi doprinijela boljem stanju u ovom prostoru. Pored Ministarstva saobraćaja tu imamo i ono što se tiče drugih Ministarstava kao što je Ministarstvo komunalne privrede i infrastrukture koje je nadležno za rad naših komunalnih kantonalnih javnih preduzeća u okviru kojih evo imamo i sada u ovom trenutku mjeru čišćenje i pranje ulica gdje nastojimo da to pitanje razriješimo na kvalitetniji način do sada. Siguran sam da ne kažem svi, ali većina vas, odavno nije vidjela cisternu koja pere ulicu a to je ono što nama pomaže upravo u ovoj situaciji povećane koncentracije prašine i na tome također radimo. Naravno, da i u okviru zdravstva koje je evo da kažem kada je Operativni štab u pitanju pošto je zadnjih dana rečeno da bez mog prisustva se ne može sazvati operativni štab bilo je netačno. Kolegica ministrica Zilha Ademaj je zamjenica predsjedavajućeg tako da nazovem Operativnog štaba i štab se može sazvati i kada ja nisam tu. Naravno i Ministarstvo čini pomake u smislu poboljšanja ovog stanja jer smo evo kako ste čuli pokrenuli aktivnosti da konačno razriješimo ili razbijemo onu medijsku famu, tako ću je slobodno nazvati, izvinjavam se zbog termina da imamo smrtnost samo od zagađenja zraka. Iz tog razloga želimo da precizno utvrdimo šta to znači ovo zagađenje zraka u pogledu zdravlja građana jer sigurno ima i drugih uzroka koji dovode do posljedica po zdravlje građana. Evo ja od sebe polazim, strastveni sam pušač pa valjda i to utiče na respiratorne organe. A ne samo zagađenje zraka. U tom pogledu naravno učinit ćemo aktivnosti da dođemo do preciznih podataka kako bi smo mogli i po tom osnovu donositi buduće zaključke. U okviru Operativnog štaba i stručnog tijela koje prati ovu

situaciju ne mislim samo u ovom trenutku, već rekao sam tokom cijele godine, imamo Zavod za javno zdravstvo, koje je zaduženo za monitoring i praćenje stanja zagađenja, imamo eksperte iz oblasti zraka, kao i Federalni hidrometeorološki zavod sa svojim predstavnicima kako bi smo vršili taj kvalitetnu analizu i donosili preporuke za trenutke u kojima se nađemo. Ono što želim evo da ne dužim više, je da se zahvalim ponovo i Kolegiju i Skupštini da o ovoj temi razgovaramo. Moram da kažem da jedna od bitnih aktivnosti koju također provodimo je edukacija i podizanje svijesti svakog pojedinca, svakog građanina Kantona Sarajevo. Pa smo iz tog razloga, a opet ću reći da predsjedavajući Skupštine to zna izuzetno dobro, pravili u vrijeme Sarajevo film festivala, kada niko ne razgovara o zaštiti zraka, posebne dane i manifestacije kojima smo željeli da podižemo svijest građana. Naravno na tome ćemo se maksimalno angažovati jer moje mišljenje je dok mi svi pojedinačno ne shvatimo da svojim odnosom doprinosimo lošijem ličnom zdravstvenom stanju, pa onda i zdravstvenom stanju okruženja, teško da ćemo imati značajno poboljšanje u ovom segmentu. Evo toliko za ovaj početak. Nadam se da ste dobili dovoljno informacija. Ja očekujem da kroz vaše diskusije dobijemo kvalitetne sugestije koje ćemo mi u okviru aktivnosti koje smo već pokrenuli, a mislim da je to Kolegij dobio informaciju, na izmjenu Plana interventnih mjera i njegovim dopunama da to učinimo i predložimo Vladi u najskorije vrijeme kako bi smo primjenjivali mjere koje su i provodive i kvalitetne pa se utoliko i unaprijed zahvaljujem. Hvala.

Predsjedavajući:

hvala ministru Lukiću. Evo čuli ste uvodničare, zahvaljujemo se. Otvaramo prostor za pitanja. Javila se zastupnica Bibija Kerla, izvolite.

Poslanik/zastupnik Bibija Kerla:

mene interesuje, a vjerovatno i naše gledaoce, s obzirom da sam ja ovo dobila pred sami početak Skupštine a koje je sastavljeno na 30 stranica, ja nisam imala vremena da pročitam, i interesuje me da li je u ovom Planu, famozni plan par – nepar, i od odgovora zavisi moja diskusija koja će slijediti nakon toga.

Predsjedavajući:

Zahvaljujemo zastupnici Kerla. Zastupnik Edin Forto.

Poslanik/zastupnik Edin Forto:

dobar dan. Imam pitanje vezano za ono što je pobudilo najveći interes javnosti u prethodnih dana kod ove epizode zagađanja, a to je činjenica da Američka ambasada objavljuje podatke za koje i struka u ovoj sali je ministar a i premijer su ustvrdili da ne obrađuju kvalitet zraka istom metodologijom, i ti brojevi nisu usporedivi. Molim da nama i javnosti objasnite šta mjerimo mi, šta mjeri Američka ambasada i ko je u pravu. Jesmo li najzagađeniji u svijetu ili nismo. Znači ljudi su Američka ambasada je napravila odličan potez podizanja svijesti oko zagađenosti zraka ali sada se pojavljuju pitanja šta mjere oni a šta mjerimo mi. To je prvo pitanje. Drugo pitanje je gdje se nalazi studija uzroka, dakle izvora zagađenosti u zraku u Kantonu Sarajevo. Kako mi znamo šta dolazi iz saobraćaja, šta je iz individualnih ložišta, šta je od avionskog saobraćaja itd. Kako mi znamo šta zagađuje naš zrak? Hvala.

Predsjedavajući:

hvala zastupniče Forto. Zastupnica Segmedina Srna Bajramović.

Poslanik/zastupnik Segmedina Srna Bajramović:

zahvaljujem, pozdravljam sve prisutne. Ja imam nekoliko pitanja. Prvo da li su u okviru mjera za očuvanje kvaliteta zraka u Kantonu Sarajevo predviđene i one koje uključuju otklanjanje štetnih posljedica industrijske proizvodnje u smislu smanjenja emisije čestica.

Potom me zanima da li su, mislim da je važno da čujemo tu informaciju, da li su nadležna Ministarstva razmatrala i u formi odluke usvojila, koji su to parametri zagađenja vazduha po standardima Svjetske zdravstvene organizacije koji zahtijevaju prekidanje nastave u školama i poduzimanje mjera zaštite za osjetljivu kategoriju djece? Da li su resorna Ministarstva razmatrala uvođenje subvencija na plin pored ovog osim ovog potpisanog sporazuma na saradnji na realizaciji projekta subvencioniranja gasnih priključaka, dakle subvencije na plin? Koliki iznosi novca bi bili potrebni te koliko bi to moglo smanjiti obim zagađenja kao i mogućnost brzog uvođenja ove mjere. Da li resorno Ministarstvo ima podatak o broju kotlovnica koje za zagrijavanje koriste druge energente mimo plina, te podatke o njihovim emisijama zagađujućih tvari? Bilo bi dobro isto tako, odnosno zamolila bih da nam se dostavi dokument sa novim mjerenjima koja pokazuju povećani udio saobraćajem, o čemu je, ako se ne varam obaviješten i Kolegij Skupštine Kantona Sarajevo, može i usmeno objašnjenje. Dakle ko je radio ta mjerenja, u kojem periodu, te imamo li podatke o strukturi registrovanih vozila u Kantonu Sarajevo, kada je u pitanju njihova starost i ekološka kategorizacija. Kolika je ukupna emisija PM 10 čestica od strane KJP Toplane i Baksa? Imamo li taj podatak? Šta smo učinili sa smanjenjem njihovih emisija? Da li su resorna Ministarstva razmatrala uvođenje zabrane prodaje i loženja uglja na području Kantona Sarajevo? Do kakvih su eventualnih zaključaka došli i koliko je ta mjera uopšte provodiva? I posljednje, nadam se da je ministar uspio pribilježiti sve, u skladu sa članom 28. Odluke o mjerama za očuvanje kvalitete zraka, zabranjena je prodaja i upotreba uglja koji ima sadržaj sumpora viši od gr/kg, ekvivalentnog uglja. Da li resorno Ministarstvo ima podatak o inspeksijskim nalazima, o prodaji i upotrebi ovakvog uglja, kao i da li ima podatak o uticaju upotrebe uglja na povećanje PM 10 čestica i zašto se sa ovog aspekta nisu poduzele mjere? Toliko, zahvaljujem.

Predsjedavajući:

Zahvaljujem zastupnice Srna Bajramović. Zvonko Marić izvolite.

Poslanik/zastupnik Zvonko Marić:

zahvaljujem predsjedavajući, dame i gospodo, drugarice i drugovi, poštovani gledatelji koji pratite ovaj TV prijenos. Na osnovu ovih izlaganja, koja moram priznati da su nas poprilično komirala, jer toliko je izrečeno kontradiktornosti, da ih drugim riječima nazovem, imao bih na stotine pitanja. Međutim onaj ukupni dojam moj, što me navodi da postavim neka od pitanja je da kada sam dolazio na ovu sjednicu, mislio sam da ima smisla ova sjednica i da je treba održati da je to takva situacija, takva atmosfera, takav ambijent itd. Međutim, nakon ovih izlaganja pitam se da li ova sjednica uopće ima smisla. Čini mi se da je riječ o lažnoj uzbuni. Ovdje je sve idealno, sve je dobro, sve je u dozvoljenim graničnim vrijednostima itd. Međutim moje prvo pitanje se odnosi na to, evo gđin Lukić u svom stilu kaže da je poboljšana situacija u odnosu na neke druge periode i to je upravo zahvaljujući radu ovoga Ministarstva. Gđin Tajs kaže da je poboljšanje evidentno iz razloga što su poboljšani meteo uslovi ili uvjeti kako god hoćete. Ne slažu se ja sam neko ko je vjerovatno novinar pa sam uočio kontradiktornosti, pa bih volio, s obzirom na kritike koje je uputio drugima ministar Lukić, odlazeći, da nam pojasni otkud to neslaganje sa našim ekspertom kojeg smo slušali. Drugo, u ovim mjerama koje su poduzete ili zagovara se ovaj paket mjera interesantno je da su navedeni odnosno izuzeti i taksisti i svi drugi, ali nisam vidio da su vlasnici auto-škola. I oni zagađuju kruh kao i svi ostali, kao i taksisti i mislim da je to slična djelatnost i ne znam što se vrši diskriminacija po tom osnovu. I na koncu vrlo zanimljiva situacija, kolegica Kerla je već rekla da je ovo ipak malo podcjenjivanje zastupnika i problema o kojima danas govorimo da smo dobili materijale tek jutros kako je rekao gđin Konaković. Ne znam na temelju čega bi smo mogli da raspravljamo, i da se pripremo i da damo ozbiljnost ovoj sjednici. Ali evo, ovo pitanje me apsolutno zanima jer je vrlo zanimljivo da je recimo pošto je govorio gđin Tajs o ovim uzročnicima zagađenja itd. da je i saobraćaj. Međutim ti nalazi trebali su da se nose

kako je rečeno na stranici 7 i 9, u SAD i navodi se dr. Katje da je ona to trebala da odnese ali to zbog nedostatka novca nije učinjeno. Citiram: strana 9 i 10 Informacije a nisu do kraja izvršene jer je uzorke dr. Katja Džepina trebala da nosi u SAD, a to nije bilo u mogućnosti zbog finansija. Pa me interesira odakle ovaj podatak o 40% udjelu saobraćaja po onečišćenje zraka. Vrlo zanimljivo. Na osnovu koje studije, ako to već nije ni urađeno. Dakle to je jedna svojevrsna paušalna ocjena koja bi trebala da zamagli stanje u kojem se nalazi. Hvala.

Predsjedavajući:

hvala gđine Mariću. Vildana Bešlija i molim zastupnike da postavljaju konkretna pitanja, a diskutovati ćemo svi, vjerovatno dugo, danas cijeli dan. Hvala vam.

Poslanik/zastupnik Vildana Bešlija:

Hvala. Ja sam već dostavila određena zastupnička pitanja još jučer a odnose se na mjere koje konkretno mjere kantonalnog Plana zaštite okoliša za period 2017-2020 Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okoliša provelo od stupanja istog na snagu? Zatim koja sredstva je Ministarstvo izdvojilo na mjere koje kantonalni Plan zaštite okoliša zaštite okoliša Kantona Sarajevo predviđa? I obzirom na finansijske potrebe za implementaciju KEAPA očekivano je da se sa određenim projektima aplicira prema fondovima koji su nam dostupni. Molim da nam dostavite listu do sada pripremljenih projekata i aplikacija na fondove. Ja zaista ne znam da li danas u ovom dokumentu kao što su prethodnici već rekli nešto od ovoga uspjelo da se obradi što bi zadovoljilo, ja nisam uspjela evo na brzinu to ni da pogledam, da li to može zadovoljiti odgovore na ova postavljena pitanja, međutim, također konstatacija gđina Tajsa da prezentacija u roku od 48 sati nije mogla biti bolje pripremljena, nekako je iznenađujuća kao što su evo i prethodnici ustvari i komentarisali, jer ono što je predviđeno ovim planom o kom smo dosta čuli u izlaganjima bi trebalo već da imamo na neki način spremno, jer on tačno definiše da se u periodu od 15.10 do 15.04 svako do 7 u mjesecu dostavlja predsjedniku Operativnog štaba šta je urađeno za prethodni mjesec. S tim u vezi zaista smatram da smo trebali na datum koji je danas, a to je 05.12. da imamo bar za prethodna dva mjeseca neku svrsishodniju analizu, koja bi nam pomogla u donošenju, eventualno unapređenju potrebnih mjera, pa čak i ovog plana, ako nisu eventualno adekvatne. Međutim, ono što sam uspjela pripremajući se za sjednicu pogledati ovaj plan, ja zaista smatram da on ima dosta mjera koje su solidno navedene i mislim da smo ovdje zakazali u nadzoru. I to je ono što želim.

Predsjedavajući:

Zastupnice Bešlija, izvinjavam vam se. Molim vas da postavite pitanja. Imate pravo na diskusiju odmah nakon postavljenih pitanja. Samo se, početak nam je konkretna pitanja, odgovore premijer i ministri i struka onda diskutujemo, molim vas.

Poslanik/zastupnik Vildana Bešlija:

Onda konkretno pitanje po pitanju nadzora dodatno za ova tri koja sam već rekla interesuje me je li imamo informaciju o dostavljenim prekršajnim nalogima za 2017 i 2018 godinu po pitanju kršenja mjera koje su ovdje predviđene po pitanju nadzora? Hvala.

Predsjedavajući:

zahvaljujem se zastupnice Bešlija. Igor Stojanović, zastupniče izvolite.

Poslanik/zastupnik Igor Stojanović:

Hvala predsjedavajući. Ja ću dati samo kratak komentar prije nego postavim dva konkretna pitanja vezano za prezentacije i izlaganja ministara koje smo imali. Ja moram izraziti razočarenje iz dva razloga. Prvo, konstatovali smo da sistem da vlast faktički ne funkcioniše jel kao što je ministar rekao federalni nivo vlasti ne radi ništa pa jel u ovoj situaciji nemamo

nikakvu koordinaciju što je još jedan dokaz o nefunkcionalnosti države kada je u pitanju zdravlje građana. To je jedan razlog, a drugi razlog mog razočarenja je generalno što i ministar a i uvaženi Plamenko Tajs nisu nam ponudili rješenja za konačna rješenja koja bi riješila u potpunosti problem, nego čak šta više govorimo o mjerama koje ne rješavaju problem u potpunosti. Da li je moguće da mi nemamo nikakvog stručnjaka u ovom trenutku koji ima konkretna rješenja i da ih ni ovih 80 miliona koji se spominju u izlaganju nisu dovoljna da bi mi u potpunosti u Sarajevu riješili problem zbog nekog geografskog položaja ili ne znam zbog konzumiranja cigareta. Moja dva pitanja su sljedeća, na Kolegiju smo imali kontradiktornu informaciju od ovoga što je rekao ministar Lukića radi se o broju mjernih stanica. Mi smo konstatovali na Kolegiju dobili smo od Stručnog tima informaciju da nemamo dovoljan broj stanica, da su potrebna određena ulaganja, i onako kako smo mi komentarisali na Kolegiju da u narednom budžetu mi treba da planiramo određena sredstva koja bi smo izdvojili za kupovinu novih stanica da bi imali adekvatne podatke i da bi pripremili adekvatne mjere. Pa bi molio Plamenka Tajs da nam odgovori šta je ovdje istina, da li mi sa ovim stanicama zadovoljavamo sve potrebe kako bi dobili prava rješenja? I moje pitanje za ministra Lukića je vezano za broj rješenja koje su inspektori izdali sa rokom izvršenja da li postoji bilo kakva evidencija o ložištima ili o bilo kojim vrstama prekršaja koje su inspektori utvrdili i za koja su izdali određena rješenja? Da li su ta rješenja ispoštovana i ukoliko nisu da li su poslije toga bile određene kazne. Da li Ministarstvo ima tu vrstu informacije? Hvala.

Predsjedavajući:

Hvala zastupniče Stojanović. Zastupnik Damir Marjanović.

Poslanik/zastupnik Damir Marjanović:

Dobar dan. Hvala predsjedavajući. Uvažene kolegice i kolege zastupnici i zastupnice, uvaženi predstavnici medija, gledatelji KTV, prije svega srdačno vas pozdravljam. Postavit ću dva pitanja. Prvo pitanje ide uvaženom ministru Čedi Lukiću. Da li je upoznat sa postojanjem dokumenta koji se zove Akcioni plan za smanjenje čestičnih tvari u zraku na području Kantona Sarajevo iz 2013 godine i pretpostavljam pošto jeste upoznati koje su mjere koje su predviđene tim Akcionim planom koje su navedene onako ukratko u tabelama na 53 i 54 stranici sprovedene u mandatu 2014-2018? i drugo pitanje ide uvaženom premijeru, gđinu Zolju, s obzirom na postojeći KEAP, popularni KEAP, na jednoj d stranica se jasno navodi analiza stanja obrazovanja o okolišu i održivom razvoju, predviđene su i predložene određene mjere vezano za prilagodbu kurikulumu, prilagodbu formalnog i neformalnog obrazovanja za ovu oblast, zanima me koliko je resorno Ministarstvo obrazovanja sudjelovalo u cijeloj toj priči i da li ima konkretne rezultate ovim realiziranih mjera? Zahvaljujem vam se.

Predsjedavajući:

Zahvaljujem zastupniče Marjanović. Zastupnica Jasna Duraković.

Poslanik/zastupnik Jasna Duraković:

Zahvaljujem predsjedavajući i srdačno pozdravljam sve prisutne pošto je ovo prvi put da se javljam. Ja također evo zajedno sa mojim kolegicama i kolega koji su prethodno govorili moram izraziti svoje veliko razočarenje na informaciju koja nam je ponuđena prije svega, ali evo o tome ću nešto više u diskusiji. Moje konkretno pitanje bi bilo ponovo na tragu onoga što su rekli moji prethodnici, međutim po meni je katastrofalno da ministar kaže, uz dužno poštovanje zaista, da nije bilo hitnosti u ovome, da ovo nije tako veliki problem. Meni je recimo pitanje moje zašto mi tek sada evo u 2018 godini shvaćamo alarmantnost ove situacije kada je ovo problem koji postoji u posljednjih 25 godina i više. Izuzevši naravno onaj period rata. Tako da ja ne mogu da vjerujem prosto da se mi nismo uspjeli izboriti sa ovim

problemom, naći zaista adekvatna sistemska rješenja, mimo naravno ovih svako-godišnjih mjera koje kao poduzimamo. Također drugo pitanje jeste koje su to konkretne mjere, ja ih zaista nisam vidjela u ovoj ponuđenoj informaciji izuzev onih par koje je ministar ukazao, gdje možemo dobiti tu informaciju tačno da znamo konkretno koje se planiraju provesti u narednom periodu. I čime će one zaista rezultirati? A u diskusiji ću naravno malo više. Hvala.

Predsjedavajući:

Zahvaljujem zastupnice Duraković zastupnik Haris Pleho.

Poslanik/zastupnik Haris Pleho:

Zahvaljujem predsjedavajući. Prije svega želim sve srdačno da pozdravim i poselamim kao i gledaoce koji nas prate pored malih ekrana. Ovako, obzirom da je ovo stvarno složen jedan problem i prije svega bih se zahvalio kako Kolegiju Skupštine tako i Vladi što imamo danas ovu tematsku sjednicu po ovom pitanju. Činjenica je da je ovo problem koji se ne može riješiti preko noći i dugoročno. Obzirom da je sada se upućuju pitanja pa neću puno oko ovoga elaborirati već ću to u diskusiji ono što želim da istaknem a kako je uvaženi ministar Lukić u svom uvodu kazao da se najviše treba poraditi na svijesti građana, također je kazao da jedan od najvećih problema zagađenosti donose vozila. Kako je moguće da bi mi poradili svijesti građana ja smatram da ih moramo i nečim motivisati. Da bi što prije došli do osvježavanja tih istih građana. Jedan od primjera je ljudi koji su već osvješćeni a voze auta na plin, ljudi koji voze auta na električni pogon, hibridna auta, znači AD blau koji imaju plaćaju registraciju i eko takse malte ne duplo više. Kako mi na taj način da motivišemo ostale građane da pređu na plin, na AD blau, na hibridna auta ako će njihov budžet biti jednostavno još više opterećen. Moje pitanje na osnovu ove moje diskusije je sljedeće želim i mislim da to trebamo svi prihvatiti da se što prije i da li je to moguće promijeniti Zakon ili neki podzakonski akt donese kako bi svijest građana probudili tako da svi oni koji žele da plaćaju manju registraciju pređu jednostavno na ova auta na plin, na električni pogon kako svoj budžet ne bi oštetili a mi ja mislim svakako imali bi čistiji zrak u gradu Sarajevo. Hvala lijepo.

Predsjedavajući:

Zahvaljujemo zastupniče Pleho. Zastupnik Amel Mekić.

Poslanik/zastupnik Amel Mekić:

Hvala vam predsjedavajući. Pošto se prvi put javljam želim da pozdravim sve prisutne gledaoce ispred TV ekrana, vas predsjedavajući, dopredsjedavajuće, premijera, ministre, Vladu sve zastupnice i zastupnike. Pa jedno od pitanja mi je upravo gđin Pleho ukrao i iznio ga ovdje prije mene. Ja ću imati dva pitanja Pariz i ostale europske metropole su gornju graničnu vrijednost ograničile na 80 dok je kod nas 350. očito smo nemarni prema zdravlju naših sugrađana. Prvo pitanje je kada mijenjamo granične vrijednosti? A drugo je vezano za kontrolu posipnog materijala koje koristi zimska služba, odnosno koliko i koja je emisija zagađenja od istog? Toliko od mene. Hvala.

Predsjedavajući:

Hvala zastupniče Mekić. Zastupnik Damir Nikšić izvolite.

Poslanik/zastupnik Damir Nikšić:

Ja sam Damir Nikšić. Pozdravio bih sviju koji gledaju. Ja imam jedno glupo pitanje. Palo mi je na pamet. Pošto smo mi za premijera gđina Zolja, mi smo prošli put bili spremni da usvojili prijedlog Nacrta budžeta i onda su ga povukli i uništili smo sjednicu prošli put, a sada smo na

izlaganju slušali o budžetu. Pitam se da li to znači da je Nacrt dovučen nazad za sto i da je i dalje u redu i da prošlo povlačenje ne vrijedi? Eto to bi bilo moje pitanje.

Predsjedavajući:

Hvala zastupniče Nikšiću. Držite se današnje teme. Zastupnica Neira Dizdarević. Izvolite.

Poslanik/zastupnik Neira Dizdarević:

Hvala uvaženi predsjedavajući. S obzirom da se javljam prvi put danas, također pozdravljam sve prisutne u sali kao i gledatelje ispred malih ekrana. Ja ću imati par pitanja, truditi ću se zaista da se ne ponavljam jer su dosta toga i kolege već rekly, malo mi danas na sjednici nedostaje prisustvo ministra Šabića, s obzirom da mislim da je prvo moje pitanje iz njegove nadležnosti ali evo sigurna sam da će ili ministar Lukić ili premijer moći odgovoriti. Pitanje je šta je sa studijom potencijalni resursi za proizvodnju i snabdijevanje Kantona Sarajevo toplotnom i električnom energijom koja je izbačena iz Bilansa energetske potrebe za 2018 godinu, to će zastupnici koji su bili u prethodnom mandatu sigurno da se sjete jer ovu temu nikako ne možemo odvojiti od teme energetske efikasnosti i činjenice da je BiH ustvari energetski ovisna zemlja i da uvozimo preko 60% energenata. Gdin Damir Marjanović je već pitao za Akcioni plan. Dakle šta se uradilo s obzirom da plan već postoji pet godina. S obzirom da je struka rekla, dotakla se čestica PM 2,5 mikro-grama po metru kubnom, da li postoji potreba da se ipak krene u izmjenu svih potrebnih akata i u proceduru registrovanja i ovih čestica jer ovo zaista nije moje područje djelovanja ali u razgovoru sa ekspertima dobila sam informaciju da ipak nije baš toliko svejedno da li se mjeri PM 10 ili PM 2,5 odnosno da su to one čestice koje se zadržavaju u plućima našim. U materijalu koji smo dobili pred samu sjednicu stoji da neke pretpostavke govore da je čak 50% zagađenja saobraćajem već su o tome govorile kolege koji su izvori ovih podataka s obzirom da prema podacima iz 2013 godine, to je ova kategorizacija kvalitete zraka koji je radio (nerazumljivo) stoji da je saobraćaj tek 9% izvor emisije PM 10. Zar je moguće da se u pet godina popne sa 9% na 50% sam saobraćaj. Da li postoje saznanja o pravnim licima koji koriste dane vikenda za uništavanje otpada. Dakle dane kada inspekcija ne radi i građani nemaju kome prijaviti ove nereguliranost naravno u kontekstu svjesnosti da je apsolutno KUIP u ovom smislu podkapacitirana. I posljednje pitanje te eko takse koje je spomenuo kolega Pleho koje se uplaćuju na račun Fonda za zaštitu okoliša FBiH imamo li podatke o distribuciji ovih prihoda. Toliko, hvala.

Predsjedavajući:

Zahvaljujem zastupnice Dizdarević. Zastupnik Dževad Poturak.

Poslanik/zastupnik Dževad Poturak:

Selamim i pozdravljam sve prisutne. Povodom ove teme ja sam se pozabavio sam nekim tabelama koje datiraju čak još iz 1975 godine. Postavljam prvo pitanje kako je moguće da je 75 godine zagađenost bila veća nego sada 2018 godine a imamo znatno veći broj i stanovnika, i domaćinstava i automobila? Koje je rješenje povodom toga. Što se tiče samog rješenja ove situacije u kojoj se kotlina Sarajevo nalazi postoji mnogo dobrih rješenja o čemu bi se moglo raspravljati može sada a može i u nekom narednom periodu. Ja imam toliko dobrih rješenja vezano za smanjenje, znači mi ne možemo neutralisati činjenicu da živimo u kotlini i da u toj kotlini mora biti prisutno i zagađenje i smog i dim i sve ostalo. Mi to ne možemo neutralisati, mi se možemo samo zavaravati sa tim da ćemo mi to riješiti. Ali ono što možemo uraditi to je da smanjimo to zagađenje i da poboljšamo kvalitetu zraka. Toliko.

Predsjedavajući:

Hvala zastupniče Poturak. Dopredsjedavajući Vibor Handžić izvolite.

Dopredsjedavajući Vibor Handžić:

Zahvaljujem predsjedavajući. S obzirom da se javljam prvi put srdačno pozdravljam sve prisutne. Molim da mi ne zamjerite ako će u jednom dijelu mojih pitanja, pitanje biti laička s obzirom da nisam ekspert za ovu tematiku ali me interesuje nekoliko stvari. Ministar Lukić je u svom izlaganju, na kojem mu se zahvaljujem, nabrojao pet ministarstava resornih koji učestvuju u ovom procesu, to su Ministarstvo komunalne privrede, zdravstva, saobraćaja, MUP i njegovo matično Ministarstvo prostornog uređenja. Mene zanima da li u ovom procesu učestvuje Ministarstvo, odnosno resor i u kojem omjeru za socijalna pitanja s obzirom koliko je meni jasno da su individualna ložišta jedan od najvećih problema zagađenja zraka u gradu Sarajevu, a s obzirom da je problematičnost tih individualnih ložišta vjerovatno uveliko povezana i s ekonomskom situacijom građana koji primjenjuju. Ako sam bio jasan u svom pitanju. Ono što je mi u izlaganju bilo potpuno fascinantno je da smo nakon tolikih godina koliko je ovaj plan bio na snazi shvatili da je on neprovediv, da postoje određeni subjekti koji u provedbi plana ne učestvuju na adekvatan način, da postoje određeni propisi, koji su vezani za ovaj plan a koji se ne provode. Ja bih volio da tačno znam i da dobijem odgovor na pitanje koji su to subjekti koji ne participiraju u provedbi ovog plana na adekvatan način i koji su to propisi koji nas koče? Od tih propisa koji su u nadležnosti ove Skupštine i ovog nivoa vlasti da ih odmah možemo mijenjati. Predsjedavajući imam samo jedan kratak komentar kojeg bi volio da utiče na dalji tog rasprave zato ću ga sada iznijeti a ne kada bude rasprava. Znam da nemam pravo. Imam malu zamjerku na način prezentovanja odnosno održavanja ove prezentacije koju smo danas slušali. Postoje dva razloga zašto smo sazvali današnju hitnu sjednicu Skupštine Kantona Sarajevo. Prvi je zato što je jako alarmantno stanje u javnosti po ovom pitanju. I drugi je da donesemo neke konkretne mjere i zaključke i korake za prevazilaženje ovog problema u budućnosti. E sada po meni je prezentacija vjerovatno bila jasna sa stručne strane, stručnog aspekta ljudi koji se razumiju u ovu tematiku, međutim ja vam garantujem da 90% ljudi koji gledaju sjednicu kraj malih ekrana vjerovatno i zastupnika koji sjede ovdje određene termine ne razumiju. Ja stvarno ne znam šta znači geosondažno mjerenje vertikalnog strujanja zraka. I vjerujem da ni građanima to apsolutno nije jasno. I ja vas molim i zato sam se sada javio, kada budete davali odgovore na pitanja koja su zastupnici i zastupnice postavljali da malo terminološki prilagodite odgovore kako bi ih svi razumjeli. Hvala.

Predsjedavajući:

Dopredsjedavajući Danijela Kristić izvolite.

Dopredsjedavajuća Danijela Kristić:

Ja bih da pozdravim sve prisutne. Moje pitanje će biti, na Kolegiju je dogovoreno da se glavne ulice očiste od prašine, pa da li je to urađeno? I s obzirom da je jučer objavljeno da donesen plan interventnih mjera epizode dva da li se on sada provodi da li je na snazi ili nije? I da li je jutros kontrolisano s obzirom da su bile neke interventne mjere vezano za automobile? Hvala.

Predsjedavajući:

zahvaljujem dopredsjedavajuća. Ako nema više prijavljenih za pitanja. Zastupnice Kerla jel to za diskusiju? Jeste. Ja bih samo još nekoliko pitanja koja mislim da će dalje. Ako ste za diskusiju ostanite prijavljeni.

Zamoliti ću malo samo detaljnije kada bude odgovarali o studijama pojasnite imali ste nekoliko interesantnih pitanja zastupnika. Odgovorit ćete ono što ste vjerovatno nama jučer rekli, koji je izvor informacija, koliko bi trebala koštati jedna ozbiljna studija koja govori o uzročnicima i rasporedu čestica unutar PM 10. zamoliti ću vas da posebno objasnite poziciju uglja jer je i taj mit o problemu uglja u Kantonu Sarajevo jučer na neki način demaskiran s vaše strane. Zamoliti ću vas također kada govorite o studijama da nam pojasnite još dodatno

ovu studiju EBRD da kažete u okviru čega, kada je dogovoreno ko je realizira i ko je odabrao te konsultante. Također ću podvući jedno pitanje koje još nismo aktuelizirali a ono se odnosi na sviju kako vidite rješavanje boljeg komuniciranja sa javnosti Kantona Sarajevo jer stranice sa kojih uzimamo informacije su nemoguće ovih dana posjetiti. Evo o tome je govorio zastupnik Forto a bilo bi bitno da danas radi javnosti danas i to kažete na sjednici da li je tu predviđeno unapređenje boljeg komuniciranja i kvalitetnijeg pristupa informacijama kada je riječ o ovoj problematici i kontinuiranom mjerenju i zamolit ću Vladu da odgovori da li imamo tačne brojeve aktivnosti koji se odnose na stimulaciju aktiviranja priključaka Sarajevo-gasa? Koliko se od onih nekoliko hiljada, čini mi se 15.000 konzumenata koji su napustili Sarajevo – gas da li smo one budžetske pozicije kojima smo ih stimulisali da se vrate, koristi koliko ih je ponovno priključeno na mrežu i da li je ta aktivnost za dalje planirana. Evo sada molim, ne znam kojim ćete redom, ja sam sva pitanja zapisa i hoćete li ministar Lukić ili premijer, gđin Tajs ima riječ. Evo da krenemo redom ja ću postavljati ako nije za vas preskačite.

Zastupnica Kerla je pitala za par – nepar. Hoćete li nam vi o tome. Evo križat ću ja ova koja odgovorite. Izvolite ministre Lukiću.

Ministar Čedomir Lukić:

Pa možda je bolje da ja s ove moje pratim a vi me upozorite ako nešto preskočim. I ja sam pisao redom, pokušao zapisati sva postavljena pitanja.

Prije svega zahvaljujem se na pitanjima i ponovo kažem drago mi je da razgovaramo o ovoj temi. Bilo bi mi čak šta više drago da je ova diskusija i razgovor traje više dana više mjeseci i onda kada nije stanje kakvo je bilo. Kada je u pitanju par- nepar to je jedna od mjera u okviru epizode Uzbuna. Ona je i u aktuelnom važećem planu još uvijek prisutna. Moram da kažem nešto što sam govorio i javno a i na nekim skupovima o nerazumijevanju ove mjere. Mi smo ovu mjeru koristili prije dvije godine. Tada je proglašena epizoda uzbune i ova mjera je bila u primjeni. U tom trenutku trenutku ja sam imao izuzetno velike pritiske, pravo da kažem prije svega od saobraćajnih eksperata, koji su upravo govorili o pitanju električnih vozila, hibridnih vozila i kvalitetnih vozila sa eruo normom 5, 6 itd. Da nismo trebali za njih uvoditi za njih uvoditi ovakvu mjeru. Niko nije shvatio da ova mjera je podrazumijevala smanjenje vozila na ulicama jer mi imamo problem sa prašinom a ne sa oksidima azota. Oksidi azota nastaju kroz izduvne gasove vozila. Mi vjerovatno ste pratili u prezentaciji i onome što smo prethodno rekli, nismo imali tu vrstu problema, mi imamo problem prašine koje električno vozilo kada se kreće također podiže. I namjera i cilj ovakve mjere koju je predložilo MUP je smanjenje broja vozila koji se kreću ovim prašnjavim ulicama, ja moram da kažem, i naravno na taj način smanjujemo emisiju prašine u zrak. Tako da i danas u planu interventnih mjera ta mjera stoji. Naravno, u narednim diskusijama očekujem da ćete i vi dati svoje neke komentare i možda neke prijedloge za zamjenu i ove mjere na kraju krajeva. Naredna pitanja je postavio uvaženi zastupnik Forto. Pitanje je informacija vezanih za mjerenja stanice u Američkoj ambasadi. Ja moram da kažem da su mediji doprinijeli uzbunjivanja građana Kantona Sarajevo koristeći ono što prezentira Američka ambasada kao svoja saopćenja a vezano za tu stanicu. Ono po osnovu čega mjerenja su potpuno ista, identična, rekao je kolega Tajs, da je njihova stanica i sve ove naše stanice identične, u smislu onoga šta mjere. I mjerenja su tačna, ali preporuke su netačne. Preporuke nisu u skladu sa našim propisima. Naši propisi definišu jasno na koji način i kako se vrši monitoring , kako se na osnovu evo i vremenske prognoze i monitoringa daju preporuke. Ovdje se dešavalo nešto što je uzbunjivalo građane Kantona Sarajevo po mom mišljenju. Dovodilo ih, ja sam imao jutros pitanja od novinara, pa bili smo u stanju evakuacije. Pa zar je moguće takva jedna konstatacija. Rekao sam u uvodnom izlaganju da smo imali prije dvije godine daleko lošiju situaciju i nismo bili u stanju evakuacije. Mi smo u stanju da popravljamo situaciju a ne da evakuišemo građane. Zamislite

šta to znači, to je samo uzbunjivanje. Američka ambasada je dala saopštenje da smo najzagađeniji grad u svijetu što nije tačno. Oni su dali podatak u odnosu na gradove u kojima imaju Američku ambasadu i vrše ovu vrstu mjerenja. A imamo puno gore situacije ne drugim lokacijama. Pa evo i unutar naše države. Tako da moje mišljenje i moja preporuka je da svi evo da kažem mediji oni su u prvom planu ne koriste informacije neovlaštenih organizacija već informacije ovlaštenih institucija. Mi imamo niz institucija koje se ovim bave i odgovorne su za ono šta prezentiraju javnosti. Najlakše je uzbunjivati javnost. Ja nisam za to i protiv sam takvih situacija. Studije izvora zagađenja drugo pitanje. Mi imamo analize koje su rađene i znate da smo napravili kategorizaciju zraka u Kantonu Sarajevo. Prvi i jedni u ovoj državi iz koje su izvučeni oni podaci koje ste spominjali između ostalog više vas, procenutalnog uticaja pojedinih segmenata na zagađenja zraka. Tako da studiju imamo, ona se nalazi u Ministarstvu i naravno možete je dobiti s tim da , rekao sam na početku, mi nismo čak imali ni 48 sati da pripremimo materijal za ovu Skupštinu. Jer Kolegij je bio prekjučer u večernjim satima a danas u jutarnjim satima je krenula Skupština. To nije 48 sati. Drugo mi smo se jučer tek mogli organizovati da krenemo sa ovom aktivnosti, ja mislim da smo napravili jedan solidan materija, ne idealan, daleko od toga, i potpun kompletan nedostaje tu niz podataka koje ne možemo mi ovako usmeno nabrojati jer je ogroman broj. Tako da i ova studija možda nije dovoljno prezentirana kroz ovu informaciju i izlagane. Sljedeća pitanja uvažene zastupnice Srna Bajramović studija smanjena čestičnih tvari. Imamo tu analizu. I ona jasno definisala načine na koji način treba vršiti smanjenje čestičnih tvari. Ja vam u ovom trenutku jer nisam toliko baš sposoban da sve znam napamet. Ne mogu prezentirati šta sve stoji u toj studiji, ali imaju mjere i one se provode. Koliko i broj tih mjera je proveden u ovom trenutku stvarno ne mogu odgovoriti. Mogu za izvjesno vrijeme vam dostaviti informaciju koliko vam to odgovara pa i u pismenoj formi po ovom pitanju. Da li smo razmišljali o subvencijama na plin? Naravno da smo razmišljali, ali smo ocijenili da je daleko značajnije i prioritetnije da povećamo broj korisnika plina. Pa smo u tom smislu i pokrenuli projekat za koji je i predsjedavajući postavio pitanje možda preskačem, koje smo realizovali protekle dvije godine, nažalost odziv naših građana je jako mali. Jako mali. Mi smo u toj 17 na kraju godine otvorili tu poziciju kroz rebalans budžeta koja je iznosila 500.000 KM. I u ovoj godini također planirali 500.000 ali je odziv bio toliki da smo samo potrošili ovih 500 prvih. Rezultat provođenja javnog poziva koje je provodio Sarajevo gas, je negdje oko 400 novih korisnika što potpuno novih što onih koji su se nekada isključili pa vratili. Naravno ovo nije jedino Ministarstvo koje to radi. Ministarstvo za boračka pitanja također provodi jedan sličan projekat a veže se za boračku populaciju. Prema informaciju koju imamo iz Sarajevo gasa sveukupna aktivnost u tom smislu rezultira sa nekom orijentacionim brojem od 1000 novih korisnika u tok godine. Tako da to nije jedina aktivnost ovog Ministarstva. Standardi za ja malo parafraziram nemojte mi zamjeriti, pitanja koja postavljam nisam ih doslovno mogao napisati. Standardi vezani za obustavu nastave. Naravno evo ja ću odgovoriti u ime mom kolege ministra obrazovanja, nauke i mladih, gdina Kazazovića da takvi standardi ja ne znam da postoje. Naravno da se oni mogu kroz mjere o kojima ćemo evo danas razgovarati definisani. Ali vam isto tako mogu prenijeti iskustvo stalno se vraćam na to da i predsjedavajući skupštine za to iskustvo zna. Da smo imali prije dvije godine tu situaciju da smo obustavljali nastavu pa smo znači takvi su rezultati obustave nastave bili pa smo mijenjali te mjere i naravno to je živa materijala koju moramo prilagođavati stanju. Tako da ja ne znam da postoje normativi za obustavu nastave kada su školska djeca u pitanju. Vjerovatno b trebalo uspostaviti neke normative za predškolsku djecu koja nemaju nastavu već idu u vrtić mislim da su oni najugroženija kategorija ovi od 0 do 7 godina. Registar kotlovnica i izvještaj o njihovim emisijama. Imamo u Ministarstvu, naravno uz jako pun energije jer odnos lokalnih zajednica prema jednom ovakvom pitanju je bio jako loš. Ali smo uspjeli da napravimo registar kotlovnica pa ste ih vi u ovoj prezentaciji imali podatak broja tih postrojenja i svi oni dostavljaju izvještaje o emisijama u zrak naravno u situacijama u kojima

eventualno uočimo neka prekoračenja naša obaveza da izvijestimo KUIP i dalje oni djeluju. Nemamo povratnu informaciju. Imamo djelimično ali nemamo onako kako je za nju postavljeno pitanje. Koliko je izvršeno tih nadzora, ne samo koliko već koliko je izdatih prekršajnih naloga i doneseno rješenja. Nadalje, ukupna emisija zraka. Od strane KJKP i Bas energetika. Kada su u pitanju Toplane nemamo izdvojen podatak u ovom trenutku možemo obezbjediti. Ali za toplane možemo tvrditi da nisu veliki zagađivač. Toplane koriste energent prirodni gas i to je ono što za prostor Kantona Sarajevo i odgovara i najbolji energent. Za Bags energotehniku nemam podatak ali je to sasvim jedna druga situacija u kojoj je to bila privatizirana firma, pa je vraćena u nadležnost Vlade i ravno koristi lošiji energent tako da njihovo stanje je problematično. I kada je pitanju je okolinska dozvola koja im je bila istekla pa je federalno ministarstvo izdavalo tako da u oni u nadležnosti Federalnog ministarstva pa nekako precizne podatke koje ste pitali i tražili kada su u pitanju ugljeni, mi naravno imamo limite. U smislu kontrole za koju pitate. Mi redovno pred zimsku sezonu u saradnju sa MUP-om i inspekcijom kontrolišemo transporte ugljeva na prostoru kantona i distributere ali registrovane distributere za prodaju ugljeva u kantonu i imamo podatke da je u okviru i transporta i tih distributera stanje uredno. Svjesni smo mi toga ali to nije naša nadležnost, nadležnost inspekcije da imamo jako puno ilegalnih distributera koji u ovaj prostor na raznorazne načine dovoze nekvalitetne ugljeve i distribuiraju našim građanima. Tako da u tom segmentu inspekcija bi trebala da nešto poduzme, iako je moram da kažem i njihov rad jako limitiran jer to završava u objektima privatnog vlasništva u koje ni oni ne mogu ući da bi kontrolisali šta koriste. Trebaju im sudski nalozi a za ovaj broj objekata koji koristi takva goriva to bi bila nemoguća misija. Gdin Stojanović je postavio sljedeća dva pitanja.

Predsjedavajući:

Oprostite ministre Lukiću, ja sam pratio i napisao još jedno pitanje. To je ovaj dokument nova mjerenja, uloga saobraćaja od zastupnice Srne na ovo što se pojavljuje 50% automobili. I registar starih vozila. Sada je ovo saobraćaj hoćete li vi ili će neko drugi.

Ministar Čedomir Lukić:

pa evo ja ću pokušati, naravno mogu i kolege dati odgovore. Samo da vidim pitanje. Ja moram da kažem da se radi o nečemu što će više moći reći gdn Plamenko Tajs. Ali se radi o dokumentu koji je preliminarno rađen. Spominje ga uvaženi zastupnik Marić koji je dao procjenu u suštini i naravno ukazao da imamo povećanje uticaja saobraćaja na zagađanje. Bit će potrebno napraviti nove analize, nova mjerenja, što je već u fazi realizacije da utvrdimo koji je stvarni procent uticaja saobraćaja na zagađanja zraka. Ja lično slobodan sam procijenio da taj rast uticaja saobraćaja koji se prezentira u procentu od 50% je praktično nemoguć jer bi to značilo da su ova individualna ložišta koja su nam bila godinama najveći problem sada odjednom se toliko smanjila da su ispod 50%. tako da treba napraviti novu analizu i to je jedna od aktivnosti koju ćemo provesti i utvrditi stvarne procenete uticaja na zagađanje zraka. Jesam time obuhvatio i ova pitanja. Vidite taj podatak ovo Ministarstvo nema, da li ga ima MUP koji vrši registraciju vozila ne mogu da tvrdim niti znam. Imamo rađene procjene također u ovih par dana ste možda i dobili takvu jednu informaciju, procentualnog učešća vozila po starosnoj dobi gdje i u samoj prezentaciji vam je iznesen podatak da je starosna dob vozila u Kantonu Sarajevo 16 godina. A da negdje oko 15% je svega ovih savremenih novih vozila sa euro normom iznad euro 4. ali sam registar da li postoji u MUP-u stvarno ne znam. Preskočio sam sada uvaženog zastupnika Marića, on je sljedeći. Ja nisam razumio prvo pitanje da se nismo slagali ekspert i ja. Ono što smo iznosili iznosili smo identično. Ja nisam ništa suprotno onome što je gdn Tajs rekao ovdje iznio. Tako da to je samo komentar jer ne mogu to doživjeti kao pitanje. Kada je u pitanju ono što se tiče mjera u kojem su izuzeta neka vozila od mjera koje se primjenjuju pa se postavlja pitanje auto-škola zašto su one, jer one zarađuju hljeb da tako kolokvijalno kažem, mi naravno moramo voditi računa o tim koji

zarađuju hljeb, ali istovremeno i o zdravlju onih koji možda ne zarađuju hljeb. I mislim da nam je prioritet i puno značajnije zdravlje nego auto-škole koje će u ovih evo već situacija povoljnija, u ovom kratkom periodu biti pod zabranom. Naravno, ne sve auto-škole, jer se ovdje radi o zabrani određenih kategorija vozila, svi oni, a većina njih ima kvalitetna vozila, oni nisu pod zabranom. Ali ih ne treba posebno izuzimati jer mi ćemo onda imati problem da nikoga ne možemo izuzeti. Poslodavci se prošli put kod situacije par ne par o kojoj su govorili isto tako protivili, jer propadoše im firme, zamislite za dva dana što im je zabrana korištenja vozila. Propadoše firme, to su gubici ništa od države neće biti. Ali eto, naravno to je njihovo pravo da na taj način to prezentiraju. I treći dio ponovo je vezan za elaborat koji je kolegica Srna pitala, naravno radi se o angažmanu fizičkog lica i zbog toga taj dio posla nije bio završen. Trebalo je obezbijediti sredstva da se taj elaborat i ta mjerenja koja su ovdje vršena, koja smo dozvoli i podržali nose van BiH nebitno je gdje, Amerika u ovom slučaju, za koje su tražena sredstva. Mi nismo imali osnova pravnog da damo sredstva za takvu jednu aktivnost. Nadalje, kolegica Bešlija, pitanje prvo je bilo šta je realizovano 2017? ponovo jedno vrlo jedno složeno pitanje o kojem ja sada u ovom trenutku ne mogu nabrojati šta je sve realizovano. Ima toga šta je realizovano jer ovdje u materijalu imate Akcioni plan dostavljen u ovoj informaciji gdje imate nekoliko kartica svih aktivnosti koje su planirane pa i sa terminom njihove realizacije, sredstva i zaduženim pravnim licima tako da u ovom trenutku ne mogu nabrojati šta je sve urađeno 2017 ali možemo vam dostaviti naknadno takav podatak jer rekao sam, vi ste rekli da ne možete da vjerujete da je kratko vrijeme bilo za pripremu ovoga s čim se ja evo ne slažem ali imate pravo na svoje mišljenje. Naravno, broj prekršajnih naloga za koje ste pitali koliko ih je izdato i da li je izdato, to morate pitati KUIP. Mi nemamo taj podatak. Nemamo taj podatak, naravno intervenišemo u svim situacijama da ih obavijestimo da izvrše nadzor. Dobijemo povratnu informaciju koliko nadzora su izvršili, koliko su rješenja i prekršajnih naloga izdati to ne možemo vam reći. Nadalje je kolega Stojanović.

Predsjedavajući:

još jedno pitanje kolegica Bešlija, KEAP, pristupni fondovi, aplikacija i da li je bilo povlačenja tih sredstava.

Ministar Čedomir Lukić:

Aha. Pa iz samog izlaganja uvodnog pa i prezentacije mogli ste vidjeti da nabrojane ili navedene studije ne finansiramo mi, a to je dio KEAPa. Nismo imali aplikacije jer nemamo dovoljno pretpostavki da apliciramo za fondove. Moja saradnicima, pomoćnica gđa Krvavac učestvuje u Vladinom timu za apliciranje prema projektima pa vam ona može dati puno više podataka koliko imamo problema u tom dijelu ali smo na način direktnih razgovora, pisma namjere koje smo potpisivali i prihvatili radimo ove studije među kojima su dvije kašem najznačajnije, a to je ova studija razvoja daljinskog grijanja, kao i studija uticaja visoko gradnje i zračnih koridora u Kantonu Sarajevo. To su nam dvije najznačajnije studije u ovom trenutku i one se finansiraju iz vana. Grant sredstvima, nisu kreditna sredstva u pitanju. Stojanović broj stanica u Kantonu Sarajevo. Ja sam u svom obraćanju, a rečeno je u to u prezentaciji, rekao, mi imamo praktično pet stanica, vlastitih, koje su u vlasništvu kantona i dvije ove federalne. Peta je u fazi instalacije. To je je ta za koju je reko gđin Plameno da se postavlja na DZ Ilidža kako bi smo mogli onu koja je dole stacionirana u ovom proteklom periodu, koristi za ove druge lokacije koje mogu biti interventne, za praćenje prostora kao što su Vogošća, Hadžići itd. Tako da je potrebno da nabavljamo nove stanice i bit će potrebno, ali lično mislim da one nisu u prioritetu, u prvom prioritetu. Nama je daleko značajnije, ono što sam rekao u izlaganju da rješavamo i pomognemo rješavanje prognoze u okviru inverzivnog sloja. Što znači da evo putem Mašinskog fakulteta, zajedno sa Federalnim Ministarstvom rješavamo pitanje prognoze Federalnog hidrometeorološkog zavoda kako bi smo mogli bolje procjenjivati trenutno i buduće stanje. Tako da stanice se trebaju nabavljati. U posljednje dvije

godine, svake godine je nabavljena po jedna stanica. Njena vrijednost je negdje oko 200.000 KM. Također broj izdatih rješenja ste pitali, stvarno nemam taj podatak, to je nešto što bi KUIP dati odgovor. To su pitanja gđina Stojanovića. Gđin Damir Marjanović. Akcioni plan za smanjenje čestica. Akcioni plan imamo i rekao sam to u okviru postavljenih pitanja kolegice Srne Bajramović. I imamo i on je definisao aktivnosti koje se provode u cilju smanjenja čvrstih čestica u zraku, naravno da on ne može u kratkom vremenskom periodu dati značajne rezultate ali imamo na kraju mogli ste vidjeti iz podataka ovih višegodišnjih mjerenja da imamo svake godine ne samo zbog ovih meteoroloških slova već i zbog ovih aktivnosti koje provodimo svi neću reći ni jednog trenutka samo mi, već svi građani imamo bolju situaciju nego što je bila nekada. Jer stanje po ovom pitanju nije nastalo od završetka pa na ovamo, ono je postojalo i puno ranije. I puno gore bilo, to ću se vratiti kada dođem do pitanja gđina Poturka. Više pitanja nije ni bilo. To će kolega iz obrazovanja to nije moj resor. Nadalje su pitanja gđin Duraković. Pitanje hitnosti u ovoj situaciji. Pa vidite nešto, ja opet se vraćam na ono što sam na početku rekao. Medijski ovdje napravljena uzbuna. O onome što je saopštavala Američka ambasada. Pa valjda mi imamo svoje institucije, imamo svoje podatke, imamo svoje propise i u skladu s tim djelujemo a ne kako to Američka ambasada traži. Puno oni stvari od nas traže ne možemo ih tek tako prihvatiti. Tako da i ova hitnost govorio sam o ovom pitanju evakuacije koje sam komentarisao sa medijima da smo bili u fazi evakuacije stanovništva što ja potpuno odbijam. Nismo ali smo u situaciji da učinimo sve što možemo da smanjimo emisije u zrak i popravljamo stanje kvalitete zraka. Drugo pitanje je vezano za mjere koje ćemo u narednom periodu realizovati i provoditi. Opet ću ponoviti ono što sam prethodno rekao u okviru je same informacije. Imate akcioni plan onih aktivnosti koje se tiču upravo ove oblasti zraka za naredni petogodišnji period sa svim zaduženjima kako ko treba da ih realizuje u kojim vremenskim vremenskim rokovima i sa kojim sredstvima. Tako da ne iščitavam sada čitav taj Akcioni plan. Nadalje uvaženi zastupnik Pleho. Ono što moram da kažem ne mogu opet prihvatiti kao pitanje, pitanje taksi. Nije nadležnost kantona. Mi naravno insistiramo i na nekim drugim stvarima ne samo taksama, kada su u pitanju drugi nivoi vlasti vi znate da mi imamo problem eko testa vozila na tehničkom pregledu. To je nadležnost državnog Ministarstva koje smo bezbroj puta da ne kažem molili, ali upućivali na to da promijene pravilnik o tehničkom pregledu. I naravno da sve svoje propise prilagode evo današnjem stanju. Vjerovatno nekada nije bilo potrebe jer nije bilo ni električnih vozila, nije bilo ni hibridnih vozila, ali danas to imamo i iz tog razloga tražimo od njih ali nemamo povratne reakcije ni aktivnosti da se te stvari mijenjaju jer to je ono što nama također doprinosi boljem stanju. Ali to je njihova nadležnost pa je Federalno Ministarstvo i federalni ministar prometa i komunikacija donio neko prelazno rješenje gdje će od 2020 tek početi eliminatorno koristiti eko test vozila. A znamo koliko se plaća. Tako da taj dio je vezan za više nivoje vlasti iznad nas, mi naravno možemo urgirati i ja sugerišem da onima koji budu u Domu naroda federalnom ovakve inicijative pokreću. To će biti doprinos nama ovdje u kantonu. Sljedeća pitanja je postavio uvaženi zastupnik Mekić. Granične vrijednosti. Mi smo prije mjesec dana krenuli sa aktivnostima izmjene i dopune plana interventnih mjera u kojem jesu unesene ove granične vrijednosti i za njih smo već zauzeli stav da ćemo u odnosu na ono što je do sada bilo izvršiti korekciju tih graničnih vrijednosti u smislu da ćemo ih smanjiti, spustiti, s tim da nivo te korekcije neće dovesti u neku alarmantnu situaciju građane Kantona Sarajevo. Što znači da tu graničnu vrijednost nećemo toliko spustiti jer vidjeli ste da imamo podatke kakve imamo da bi se desilo da imamo najveći dio godine neku od epizoda po pitanju zagađenja zraka. To je stav trenutno stručnog tijela i ministarstva i Vlade, a naravno svaku vašu sugestiju u tom pogledu ćemo vrlo rado razmotriti i uključiti u budući plan interventnih mjera. Posipni materijal. Vi imate u odluci i u planu ono što je predviđeno, kolega ministar komunalne privrede i infrastrukture vam može dati te podatke, naše KJKP Rad koje vrši zimsko održavanje saobraćajnica unazad par godina ima obavezu i nabavlja i ove tečne da kažem materijale za posipanje saobraćajnica, a ne samo ono što je do sada bilo posini

materijal u vidu šljunka i soli tako da količine tih materijala možete dobiti od Ministarstva komunalne privrede ali oni su obavezni da to primjenjuju, naravno pogotovo u okviru mjera koje i to propisuju. I u ovoj epizodi koja je proglašena pored čišćenja je i takva jedna obaveza ukoliko dođe do takvih situacija vremenskih. Uvaženi zastupnik Nikšić je postavio pitanje koje možda nije u okviru ovoga o čemu razgovaramo, pitanje budžeta, tako da ne mogu komentarisati. Vlada jeste usvojila budžet i dostavila prema skupštinskim službama dalje je na njima da provedu proceduru. Ja to ne mogu komentarisati niti imam informaciju. Uvažena zastupnica Dizdarević. Pitali ste Studija energetskog snabdijevanja proizvodnja energije, to nije iz domena i resora ovog ministarstava. Ja ne vidim ovdje ministra privrede koji je resorno zadužen za to da vam da podatke znam da rade energetski bilans, ali ovakve vrste studije ne znam da ima. Niti znam da je otpočela ali pretpostavljam da će je vjerovatno i raditi ali to bih volio da je ministar tu da vam da odgovor. Kada je u pitanju promjena polutanta koji se mjeri to je promjena PM 10 na PM 2.5. Čuli ste i rekli smo zbog čega i koji su razlozi zbog kojeg trenutno ne vršimo ta mjerenja iako su nam stanice osposobljene da mogu i to mjeriti. Nemamo propisanih graničnih vrijednosti. Na osnovu kojih bi smo mogli onda donositi određene sugestije, prijedloge, upute itd., ali će na ovoj stanici koju smo nabavili zadnjoj, koja je u fazi instalacija a to ste također mogli vidjeti u prezentaciji, mjeriti i PM 1, PM 2,5, PM 4 i PM 10. i ukupnu prašinu a onda ćemo vidjeti u nekom narednom periodu opet od viših nivoa vlasti hoće li se ovo pitanje definirati kako bi smo mi onda mogli da ga primjenjujemo jer primjenjivati i vršiti mjere ovog polutanta ne bi smo znali šta je to prihvatljivo šta nije. Tako da ćemo obezbjediti, obezbjedili smo stanice kada se propisima to uredi da možemo i to da uradimo. Ovo pitanje zagađenja saobraćaja uticaja od 50%. rekao sam prethodno ako treba ja ću još jednom ponoviti to da je to jedna aproksimativni podatak u koji ja ne vjerujem da je narastao na 50%. on jeste sigurno narastao, pa evo reći ću i dvostruko ali to bi onda moglo biti samo do 30 ili 40 %. nama i dalje, ja tvrdim i odgovorno to kažem su pojedinačna mala ložišta najveći zagađivači. I to je ono što ne može nikako otići u drugi plan u odnosu na saobraćaj. Uništavanje otpada vikendom. Naravno to je propisano zna se kako se postupa u tim situacijama. Moram da kažem i da pohvalim moju saradnicu koja vjerujte i vikendom prijavljuje inspekciji kada uoči takve situacije. Koliko inspekcija u tom segmentu djeluje to opet morate pitati direktora KUIP a mi to radimo. Gdje god uočimo velika da kažem veliku količinu dimova upućujemo inspekciju da provjeri o čemu se radi. Pogotovo u ovom zimskom periodu kada imamo ovu situaciju koju imamo. Pitanje je gdje se vrši distribucija eko taksi. Opet eko takse su nadležnost Federacije i oni su ih propisali na kraju oni i ubiru. Od količine ubranih sredstava na nivou FBiH, ubire ih Fond za zaštitu okoliša, 70% se uplaćuje u budžet Kantona Sarajevo a 30% zadržava Federalni fond za realizaciju svojih projekata i projekata širom FBiH. Ovaj ostatak od 70% se nalazi u okviru Ministarstva prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša i iz budžeta svake godine pa i ove se može iščitati na kojim pozicijama se on koristi. To su sredstva koja se mogu koristiti samo za potrebe zaštite okoliša i nalaze se samo na takvim pozicijama. Sve druge pozicije, a imamo i takvih, ne podrazumijevaju korištenje ovih sredstava i nisu se koristila za takve aktivnosti. Da ne spominjem sanacije krovova liftova itd. i zato se ne koriste ova sredstva. Nadalje, kolega uvaženi zastupnik Poturak. Pitanje možda malo široko kako je stanje 75 moglo biti gore nego danas a imamo više stanovnika, više vozila itd. Evo ja vam kažem moglo je, ja sam 75 živio u ovom gradu. Tada su se puno više koristili ovi lošiji energenti. Puno više nego danas, tako da smo mi, ne mislim na moje Ministarstvo ni sebe, evo i vlast, već na sve one koji se ovim godinama bave ovim problemom, očigledno uspjeli da smanjimo korištenje nekvalitetnih energenata, ne da isključimo, već da ih smanjimo bez obzira što imamo veći broj objekata. I imamo čak i neka bolja vozila nego što su tada su bila jest mali broj vjerovatno nekvalitetnija vozila nego danas, tako da je stanje moglo biti 75 i bilo je jer takvo stanje ne samo 75 već svih tih godina je proizvelo stav po kojem je tadašnja vlast i država se opredijelila da uvede prirodni plin na prostoru Kantona Sarajevo. To je bio osnovni razlog. Drugi dio se tiče

ponovo smanjenja ovog zagađenja. Evo više puta smo spomenuli šta to činimo i naravno moram da kažem da to ne može tako brzo da se promijeni. Traži jako puno vremena i ono što sam već jednom rekao izuzetnu odgovornost svakog od nas pojedinačno da tome što manje doprinosimo, da što manje utičemo na to da pravimo emisije i proizvodimo ovu lošu situaciju. Bez toga ćemo teško imati neke značajne pomake. Naredno pitanje je postavio dopredsjedavajući. Učešće Ministarstva za socijalna pitanja u okviru, evo ministrica je upravo izašla. Nije u ovom dijelu jer je to nešto što nije pogotovo u operativnom štabu jer se radi o nečemu što se može podvesti pod dugoročnu mjeru. Mi imamo subvencije i ranije smo razgovarali o tome da te subvencije ne usmjeravamo samo prema onima koji koriste ugljeve, koji koriste ove loše energente, već da ih usmjeravamo upravo na one koji će koristiti povoljnije ili prihvatljivije energente na ovom prostoru kako bi smo i na taj način doprinijeli boljem stanju. Tako da Ministarstvo na tom pitanju radi, ako treba neki detaljniji odgovor ministrica je tu. Kada je u pitanju ko ne provodi plan to je ono što je vezano za onaj podatak da imamo pobrojane sve subjekte koji trebaju da učestvuju u realizaciji plana i jedan značajan broj ali imamo jedan značajan broj onih koji nisu dostavili ono što su bili obavezni, a to je plan upravljanja u situacijama prekomjerne zagađenosti. Najveći broj naših institucija upravo zbog onoga što sam govorio da se o ovome pričamo samo kada dođe do zagađenja, a ne kada ga nema, nije dostavio te planove a oni bi trebali da obezbjede efikasno djelovanje. Možemo dostaviti taj broj i podatke ko to nije sve se odazvao na onu obavezu koja mu je propisana da je izvrši. A moram reći da ih ima dovoljno. Pa vidite nešto evo sjednica je sazvana sa namjerom razgovora o mjerama koje treba popravljati, dopunjavati itd. mi smo rekao sam tu aktivnost već pokrenuli prije mjesec dana, imamo odziv samo tri učesnika, dva člana stručnog tijela i MUP. Niko drugi se nije oglasio, držao sam nekoliko sastanaka na kojima sam prisutne predstavnike svih koji su bili tu pitao imate li ikakvu sugestiju, ikakvu ideju, evo ja to očekujem danas od vas da vidimo šta sve možemo uraditi i da to stvarno i uradimo. Kada je u pitanju terminologija koju ste spomenuli, sugerišući na ove odgovore, ja lično ne koristim terminologiju koju ne razumije bilo ko. Govorim najjednostavnijim jezikom ali naravno u ovakvim stručnim stvarima nekada morate upotrijebiti neki stručni termin koji sigurno kako ste i vi rekli možda neko do zastupnika ne razumije. Ali se nekada mora upotrijebiti ali najčešće i ono što je izneseno je poprilično razumljivo. Geosondažna istraživanja mjerenja možemo pojasniti, možemo svaki termin naznačiti da se pojasni. Pa ćemo objasniti da je to mjerenje stanja atmosfere po vertikalama da bi mogli razumjeti. A opet sam u dilemu da li bi razumjeli i to pojašnjenje. Ali to je manje važno. Dopredsjedavajuća Kristić čišćenje ulica evo kako šta spomenem tako nema tog ministra, žao mi je. Ministar komunalne privrede je tu vjerovatno. Rekao sam u jednom dijelu ovih odgovora da sam lično nezadovoljan tim. To je nadležnost i obaveza našeg komunalnog preduzeća Rad gdje nećete baš često vidjeti da se koriste cisterne za pranje ulica. Mi imamo tu mjeru i evo u ovoj epizodi koju smo donijeli, ali pri tome po onome što znam nemaju oni dovoljno vozila te vrste da bi masovno to učinili. A ovo je prilika jer srećom imamo situaciju u kojoj nemamo niske temperature. Nekada smo imali niske temperature pa nismo mogli prati ulice jer dolazi do poledice jel. Ovo je bila prilika da to činimo i da na taj način utičemo na smanjenje čestica u zraku, najprostije rečeno te prašine. Provođenje plana naravno da se kontroliše i kako je rekao prethodno definisani su svi subjekti koji treba da učestvuju u njegovoj realizaciji i provođenju i vrši se ta kontrola. Naravno svi su obavezni nakon donošenja jučer Odluke o proglašenju epizode upozorenja da nam dostave izvještaj šta su poduzeli kada je ova epizoda u pitanju pa evo i po pitanju čišćenja ulica. Naravno dobiti podatak od KJKP Rad jesu li oni stvarno izašli čistili ili nisu. Tako da se ta kontrola vrši, naravno možemo vam dati podatke sad nakon ove epizode i po osnovu nekih situacija kako je izvještavanje bilo. Evo zadnja pitanja su bila vezana za predsjedavajućeg Konakovića koji je pitao za izradu studije i njegove vrijednosti ja nisam baš zapisao temu studije.

Predsjedavajući:

ja sam govorio da malo pojasnite pošto je jučer gđin Tajs o tome govorio, možda da on lično ponovi o ovim studijama koje se rade, jedna je EBRD-ova, jedna je naša nužna, koja je razlika među njima, ko ih radi, i to je dakle. I ja sam pitao za informisanje, da li je moguće unaprijediti rad ovih naših suradnika.

Ministar Čedomir Lukić:

što se tiče samih studija, ja sam zapisao studije, zato sam pitao, izvinjavam se. Naravno više studija ima predsjedavajući, dvije su ove ključne koje sam rekao i ja, to je ova studija daljinskog grijanja i studija zračnih koridora i uticaj visoko gradnje u Kantonu Sarajevo. Ali imamo još nekih studija i ja ću zamoliti naravno na neka još pitanja da kolega Tajs da odgovore. Ugljevi su propisani, spomenuli ste i njih. Propisani su uslovi ugljeva koji se mogu koristiti i na osnovu toga se vrši kontrola i rekao sam na koji način i kakve imamo podatke. S tim da imamo onaj drugi dio, kako to obično biva u svim našim segmentima života i rada, nelegalni dio koji je nemoguće iskontrolisati. Komunikacija sa javnosti. Mi rekao sam imamo tu komunikaciju u smislu dostupnosti podataka vezanih za monitoring i sva upozorenja koja se tokom tom monitoringa daju. U narednom periodu a radili smo to i ranije ćemo davati veći broj saopštenja u okviru naše web stranice, Vlade i Skupštine Kantona Sarajevo kako bi smo na taj način informisali. U okviru Operativnog tima o tome smo razgovarali jučer na štabu Operativnog štaba, jedan od članova je predstavnik Pres službe Vlade Kantona Sarajevo koji bi trebao, rekli smo i dogovorili se da na tome insistiramo da redovno izvještava o ovim situacijama. Da se daju saopštenja. Oni do sada na žalost su reagovali onda kada i m to mi kažemo a do tada i kao učesnici toga nisu reagovali. U narednom periodu to će se na taj način ojačati kako bi smo izbjegli evo da kažem ove nemile situacije u kojima neko drugi daje neku informaciju za koju kao mi nismo ni zaduženi ni znali. Kada je u pitanju broj priključaka na gasnu mrežu projekat koji smo pokrenuli 2017, dao sam podatak, nastaviti ćemo ga i u narednoj godini. Kao i većina projekata rekao sam prvo imamo mali odziv iz različitih razloga, ali imamo jednu pozitivnu situaciju, a to je da ljudi vrlo često da ljudi po završetku javnog poziva se počnu javljati i onda pitaju pa nisam znao da je to bilo. Imamo najava jednog broja naših sugrađana da bi koristili ovakvu mogućnost i ja se nadam da ćemo i u 2019 a planirana je budžetom nastaviti sa ovakvom aktivnošću i to je nešto što nam najviše doprinosi. Evo toliko ja nemam više pitanja. Hvala.

Predsjedavajući:

hvala ministru Lukiću. Vidim dosta prijavljenih zastupnika u ovoj drugoj rundi, vjerovatno nezadovoljnih odgovorom jer je poslovnički to runda ali dopustite da premijer i gđin Tajs završe svoj dio posla pa onda ovim redom kojim ste se javili imate pravo na pojašnjenje odgovora. Premijeru izvolite.

Premijer Adem Zolj:

hvala vam lijepa. Ja mislim da sam ja poznat po nekoj terminologiji koju onako koristim da me svi razumiju. Evo kratko jasno, mi smo riješili vezano za ovo daljinsko grijanje od sjeverne do južne longitudinale treba insistirati na tome da to preuzmu sve naše Toplane. I time smo riješili ovaj problem zagrijavanja i grijanja. Jer ja ovo napominjem ne slučajno, nego zato što imamo novu izgradnju dole, pa ovo u okviru okolinske dozvole, dobili su mogućnost imaju zgrade stambene imaju kotlovnice koje se griju na pelet. Pelet je isto također ovdje je spomenut kao štetan. Mi imamo kotlovnice koja je izgrađena dole na Čengić Vili Alipašina i naravno da treba sada stimulirati i izvesti to da se to priključi na ovu kotlovnice Toplane. Možda i troškove Kanton obezbijediti jer ovi su sve uradili u skladu sa zakonom ali to nama ne odgovara. Znači u cilju poboljšanja mora se sjesti Toplane i vlasnici objekata dole da se to primijeni. E ada kada sam rekao sjeverna i južna longitudinala, šta je

onda dalje? Onda stimulacija vezano za priključke za plin. Ja imam konkretne ovdje podatke dobio sam pad priključaka, kada je ono došlo do poskupljenja plina, došlo je do pada, ljudi su, oni koji su imali priključak su isključivali to i otkazivali. To je bio period 2013, 2014 i 15. Onda 2016 dolazi do ovih naših mjera koje se poduzimaju i tada je novih priključaka bilo 900. 2017 – 765, a 2018 do sada 44. i do kraja godine očekivati je još 100 novih priključaka. Znači primičemo se hiljadarka da bude priključaka. Ali negdje u ovom kritičnom periodu došlo do smanjivanja ovih priključaka, otkazivanja. Znači idemo porastu. Nastavljamo s ovom stimulacijom marka za priključak kroz jedno Ministarstvo, kroz drugo Ministarstvo i očekivati je da će se povećati ovaj broj priključaka. Ono što je još ovdje spominjano kao pitanja, ove mjere jesu predviđene stvarno u nacrtu budžeta za 2019 godinu i nacrt budžeta je mogao biti od 23.11. je upućen prema Skupštini. I danas je mogao biti na redu Nacrt budžeta ali kažem da bi se onda ove mjere mogle provoditi. To je ono što vam ja mogu reći. Treba samo nastaviti ono što je već predviđeno i što je započela ova Vlada.

Predsjedavajući:

hvala premijeru. Gdine Tajs izvolite vi.

Gospodin Plamenko Tajs:

ponovo pozdrav. Ja ću pokušati da se osvrnem na neka pitanja koja nisu odgovorena ili za koja sam mislim da mogu dati dodatno pojašnjenje. Prvo je ova famozna Američka ambasada, šta mjeri kako mjeri, kako rezultate prikazuje. Jesmo li najzagađeniji? Znači jesmo li najzagađeniji grad u svijetu? Nismo. Jesmo li zagađeni? Jesmo. To je osnova. Najzagađeniji smo po osnovu web stranice Američke ambasade a koja se odnosi na projekat gdje su postavljeni na određene Američke ambasade u svijetu mjerači OM 2,5 i izvještavaju u skladu sa propisima Amerike, u skladu sa epa- metodama. Kod nas su primijenjene europske norme, dakle e-en norme, i drugačiji je način izvještavanja, naših mjerenja, također je i indeksiranje. Lokacija Američke ambasade je u suštini mjesto postavljenja tog analizatora je veoma upitno zbog jednog značajnog izvora prašine koji se nalazi u blizini, a radi se o čevabdžinici Zmaj. Znači ona vrlo često strašno puno emituje i ima direktni uticaj tačno prema Američkoj ambasadi. Tako da ti rezultati jesu takvi kakvi jesu, dalo bi se razgovarati o njima ali kažem samo lokacija i način prezentiranja rezultata nije u skladu sa našim standardima i sa našim zakonima i samo indeksiranje koje je postavila Američka ambasada u suštini se svodi na indeksiranje u odnosu na 12 sati, kod nas se radi u prosjeku od 24 sata. Sam indeks se radi po osnovu samo jednog parametra, prašine. Kao takav se prikazuje na web stranici, a indeks bi trebao da daje cjelovitu sliku stanja kvaliteta zraka gdje oni u principu mjereći jedan parametar nemamo baš sve ulazne podatke da damo stvarni indeks. Da je zagađen na onom mjestu gdje mjere, jeste sigurno, ali kažem, da se pitalo nas ono ne bi bilo lokacija stanice za mjerenje kvaliteta zraka u Kantonu Sarajevo. I način na koji se mjeri. Drugo, sada bih se vratio na broj stanica o kojima smo pričali. Možda smo se u tom trenutku pogrešno razumjeli. Postoje dijelovi Kanton Sarajevo gdje ne znamo kakvo je stanje kvaliteta zraka, to su područja Hadžića, Vogošće, gdje je u suštini potrebno sagledati kakvo je stvarno stanje kvaliteta zraka. S druge strane imamo veliki nedostatak podataka ali ne samo o koncentracijama nego o meteorološkim podacima vjetrovima lokalnim i ostalim stvarima tako da suštinski ako mu je propisano kojom dinamikom je dovoljno da se postavljaju stanice i ko ji je potreban broj stanica, tako da jedna stanica godišnje u suštini od ukupnog broja dodatnih pet stanica mislim da bi zadovoljila naše potrebe s tim da kažem opet Hadžići Vogošća, čim prije postavimo stanicu prije ćemo znati kakvo je stvarno stanje kvaliteta zraka. A kažem dodatna mjerenja su ta koja su potrebna da bi imali bolju sliku. Studija porijekla generalno čestične tvari zagađenja saobraćajem nova saznanja i ostalo. Ja nikada u životu nisam tvrdio da nešto znam. Da znam sve. Uvijek su moguća nova saznanja i uvijek je moguće da dobijemo neke nove ulazne podatke. Ono što je do sada rađeno jeste procjena emisija iz vozila po osnovu europske

metodologije tzv (nerazumljivo), ona se obzira na statističkim podacima broja vozila, ukupno pređenih kilometara i pretpostavke da je to vozilo sa svojom euro normom onako kako je izašlo iz fabrike. Ono stanje koje imamo mi ovdje, jeste, zadnjih oko 20 godina se uvoze raznorazna vozila, ta vozila pri tom uvozu po pravilu iz njih se izvadi katalizator zbog plemenitih metala koji su u njemu, to se proda za nekih 100 do 200 eura, nakon toga tehnički pregled ne provjerava stvarnu emisiju iz auspuha, tako da imamo situaciju da su nama vozila deklarativno u saobraćajnim dozvolama sa određenim euro 1, 2, 3 normama a u stvarno stanju oni apsolutno ne zadovoljavaju te svoje norme. I očekivano je bilo da će prva neka mjerenja, saznanja pokazati da je emisija iz vozila značajno veća. Meni je žao što nisu u prošlosti ovi koji su radili te procjene i analize što nisu obraditi pažnju na to. Ono što je rađeno prošle godine jeste mjerenje tzv. atelometrom mjere aerosola u zraku. Sada pokušavam da vam približimo ali nekada je to poprilično teško. Ova uređaj mjeri čestice u zraku i prave njihovu distinkciju u odnosu na način porijekla. On pravi distinkciju u odnosu na sagorijevanje čvrstog, tečnog i gasovitog goriva. Znači, po osnovu tih mjerenja mi možemo reći da su sve čestice nastale sagorijevanjem čvrstog goriva, znači čestice nastale sagorijevanjem drveta, uglja i ostalih čvrstih goriva, da su ostale praktično čestice ove nastale sagorijevanjem tečnih goriva nastale iz vozila. I po osnovu tih rezultata možemo reći da je to negdje 40 do 50%. međutim, to nije studija, nije dokument, to sam naglasio, to je naglašeno i u informaciji. To su preliminarne istraživanja. Dakle trebamo tek da saznamo koje je stvarno stanje a to je opet ova analiza porijekla čestičnih tvari u kantonu. Sljedeće je bilo studija EBRD-a se u principu koliko imam informacija treba da okrene na neki dio uključivanja Sarajeva u koncept zelenih gradova i ostalog, međutim ispred ministarstava je delegirana potreba za studijom uticaja visoke gradnje na zračne koridore u Kantonu Sarajevo i definiranje spratnosti novih objekata na tim koridorima. Ta studija je, sa njom se praktično počelo, sa realizacijom tom projekta se praktično počelo. EBRD i engleski konsultanti su odabrali da kažem ljude sa Mašinskog fakulteta da svojim modelima koji su puno složeniji od klasičnih matematskih modela izvrše modeliranje kretanja zračne mase u Kantonu Sarajevo. I na osnovu toga da se definišu zračni koridori, dakle gdje su, postoje li uopšte i koja vrsta gradnje može narušiti te koridore. Kažem u toku, tek se praktično počelo sa realizacijom tog projekta. 9 mjeseci rok za završetak. Tako da očekujemo pred kraj iduće godine završetak te studije. Možda za ovu bolju komunikaciju s javnosti čisto nisam pozvan za tu temu ali analizirajući KEAP i ostalo mislim da tamo je predviđeni centar za upravljanje kvalitetom zraka u Sarajevu je jedno od dobrih rješenja za poboljšanje komunikacije i a ostalo. Mi smo prije nekih pet, šest godina imali veliki problem upitnosti kvaliteta podataka na stranicama. Jer tada smo imali situaciju da su praktično svi pod velikih znakom pitanja gledali na kvalitet podataka. Sada smo realnim radom i ostalim došli do nivoa da taj kvalitet više nije upitan. Znači niko praktično ne dvoji da li je taj podatak tačan ili ne, nego šta radimo da ga popravimo, što je jako dobro. Ali kažem taj centar za upravljanje bi po meni bio jedno dobro rješenja za ne samo rješavanje komunikacije s javnosti nego svih ostalih stručnih problema u Kantonu Sarajevo. Što se tiče zraka. Sljedeće, možda samo da se vratim, kada se govorim o emisijama PM 10. to ne postoji. Odnosno nema načina da se izmjeri. Znači ne moguće je mjeriti samo emisiju PM 10. mi možemo mjeriti koncentraciju u zraku tog zagađivača. Ali koliko jedan zagađivač izbaci i toga kroz svoj dimnjak ne postoji metoda, uređaj, ni način da izmjerimo kolika je ta stvarna misija. Znači mi mjerimo emisiju ukupne prašine. Što je bolji njihov filter za tu prašinu to je komponenta prašine manja. Što znači, kod veoma kvalitetnih filtera oni izbacuju otprilike ispod PM 4. znači to je nešto, nikada ne mjerimo emisije OM 10, nego emisije ukupne prašine. I geosondažno mjerenje vertikalnog profila. U suštini to su popularni meteorološki baloni koji trebaju da izmjere od zemlje do visine od nekih 16 km taj profil razlike u temperaturama, ovo što sam govorio oko temperaturne inverzije. Dakle kako se kreće temperatura sa porastom visine, vjetar, atmosferski pritisak, i ostalo po tom profilu. I kada to vratimo u prognostičke modele, kao podatak, tada ćemo znati praktično šta se na zemlji dešava jer svi naši modeli

rade odozgo a mi im dajemo podatke odozgo. Znači ovo je praktično podatak sa zemlje, za model koji gleda praktično preko satelita. Mislim da je to to, ne znam da li.

Predsjedavajući:

kolege zastupnici u ovom dijelu sjednice imate pravo vi koji ste nezadovoljni ili tražite dodatna pojašnjenja na kratke intervencije do minut da vam se eventualno nešto pojasni. Izvolite redom. Bibija Kerla se javila za raspravu i ostanite nemojte se odjavljivati. Edin Forto dodatna pitanja ili pojašnjenja izvolite.

Poslanik/zastupnik Edin Forto:

Imam jedno nezadovoljstvo odgovorom i jedan ispravak krivog navoda. Ministar je rekao da automobili nisu značajni u doprinosu PM čestica u saobraćaju nego da samo činjenica da ovdje dišu već postojeću prašinu. To ste na taj način rekli, dizel ovo samo za dizel govorim a drugi imaju, drugi najveći izvor zagađivača su PM. Znači imate azotne okside i onda PM čestice iz dizela. Broj dva, od svih štetnih materija koje izlaze iz sagorijevanja, PM čestice su broj dva a vi ste rekli da to uopšte nije bitno. I još jedna stvar, pitao sam vas imate li studiju porijekla zagađenosti, rekli ste da ima studija, sada je gđin Tajs izašao i rekao citiram: "nema studije". Znači ima li studija ili nema studija? Ja znam da nema i ja znam da mi ne znamo koliko od čega dobivamo zagađenosti, znam da ne znamo. I to je ustvari suština problema upravljanja kvalitetom zraka i nemamo prave podatke i sve što smo danas čuli ukazujem na to. Struka je ovdje potpuno zakazala. A ja ću onda malo o tome u svojoj diskusiji.

Poslanik/zastupnik Zvonko Marić:

zahvaljujem predsjedavajući. Ja nisam zadovoljan odgovorom kada e riječ o sjednici i smislu održavanja ove sjednice. Ali evo upravo zahvaljujući ovom drugom istupu gđina Tajs saznali smo šta je uzrok za uzbunu. Nadam se da su shvatili i u Američkoj ambasadi kao što smo i mi shvatili da je uzrok čevabdžinica. I ne znam smisao onda da raspravljamo dalje ako smo napokon otkrili uzrok zagađenja ovog zraka. Dakle hvala vam na odgovoru, naravno ministar Lukić je također rekao da su mediji i Američka ambasada, ali onako kako je on obrazlagao čini mi se da je ličilo na teoriju zavjera. I da je rekao u jednom trenutku da je to vrlo nemila situacija koja je proizvedena alarmom iz Američke ambasade. Da se vratim na ovo drugo pitanje koje nije shvatio ministar Lukić. Mislim da su svi ovdje shvatili šta sam pitao, ali podsjetit ću ga, on je gostujući na TV N1 rekao ministar prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo Čedomir Lukić izjavio je da je tokom ove zime evidentno smanjenja zagađenost zraka u odnosu na prošlu godinu na području Kantona Sarajevo a u naslovu "mjere doprinijele smanjenju zagađenosti Kantona Sarajevo". Evo. Gđin Tajs je rekao da je to smanjenje zagađenosti zapravo rezultat poboljšanih meteo uvjeta i ja sam o tome govorio. I to je ta kontradiktornost koja mi nije jasna, ja razumijem gđine Lukiću i vi kažete sami da ne znate zašto niste usklađeni i da ste možda nastojali da budete usklađeni sa izlaganjem gđina Tajs, ali vidite ne pode uvijek za rukom da se dogovorite o nečemu što bi trebalo da prikrije nerad vašeg Ministarstva i svih pratećih institucija vezanih za ovu problematiku.

Poslanik/zastupnik Damir Marjanović:

hvala vam predsjedavajući. Zahvaljujem se gđinu Lukiću na odgovoru. Na žalost dobio sam polovičan odgovor. Dobio sam odgovor zna za postojanje akcijskog plana za smanjenje čestičnih tvari ali nisam dobio odgovor da li postoji analiza koliko je od onih aktivnosti koje su preporučene tim planom uopće sprovedeno. Ono što moram primijetiti u sklopu tog odgovora uvaženi ministar Lukić je rekao da je većina tih aktivnosti su izuzetno kompleksna i zahtijevaju ulaganja i da možda ih je čak teško valorizirati. Ne mogu da se složim u potpunosti da su sve aktivnosti takve kakve jesu zašto što evo čitajući taj plan jedna od

aktivnosti između ostalog koje su predložili eksperti vezano za trepteće žuto svjetlo u saobraćaju u noćnim i ranim jutarnjim satima empirijski znam pošto često u jutarnjim ali ne pretjerano u noćnim satima, prolazim gradom Sarajevom da i dalje imamo žuta, kratkotrajna i malo duža zelena i crvena i na taj način mala preporuka koja mislim da ne bi bila pretjerano skupa da se realizira nije realizirana. No o tome ću nešto više u diskusiji. Moram primijetiti da uvaženi premijer Zolj mi nije odgovorio na postavljeno pitanje glede aktivnosti Ministarstva obrazovanja za realizacije aktivnosti koje su predviđene u KEAPU iz 2017.

Predsjedavajući:

Ako dozvoljavate to je i moj propust ja sam to zapisao. Evo da damo šansu, ministar Kazazović se javlja da odgovori na to pitanje, pa ćemo nastaviti dalje, Nikšić, Bešlija, Bajramović kako su se javili. Ministre Kazazoviću možete i sa svog mjesta ako imate, uključite.

Ministar Elvir Kazazović:

hvala predsjedavajući. Koristim priliku da vas sve pozdravim. Pitanje gđina Marjanovića se odnosilo na Akcioni plan koji između ostalog sadrži i dio mjera koji se odnosi na obrazovanje, prije svega na sadržaj nastavnih planova i programa ili kurikuluma kako ih je kolega nazvao. Mi sada u tematskim jedinicama u okviru nastavnih predmeta imamo obrađene tematske jedinice koje se bave razvojem ekološke svijesti kod djece i mladih i zastupljeni su u niz predmeta. Nismo razmatrali kao mjeru uvođenje nekog nastavnog predmeta koji bi bio usmjeren, jer nemamo tu praksu nigdje u svijetu, koji bi bio usmjeren samo na razvoj ekološke svijesti kod djece i mladih. Međutim, želio bih da spomenem u okviru ovih mjera akcionog plana, da smo se jako puno bavili utopljavanjem školskih objekata i da je u ovom periodu od 3,5 godine utopljeno preko 15 objekata obrazovnih i možda bi moj prijedlog danas bio da jedna od tih mjera i bude utopljavanje da se Kanton zaduži kreditno maksimalno koliko je moguće u cilju da se svi objekti sve JU, utople jer na taj način, mi smo primijetili to kod obrazovnih objekata da se naprave uštede 30 do 40% i to je novac koji je na najbolji način uložen a samim tim i vizualno izgled tih objekata se znatno mijenja. Između ostalog spomenuo bih jednu mjeru koja je urađena ali međutim u prethodnoj godini otišli smo unazad sa tom mjerom a to je korištenje kolektivnog prevoza. Mi smo primijenili nabavku kupona, ima oko 6000 prosvjetnih radnika, i mi smo to koristili, međutim kada se pokušala ta praksa da primijeni na ostalim desilo se da smo se vratili unazad da su na kraju i prosvjetni radnici tražili to pravo, ovo spominjem iz razloga što je to bila jedna od mjera ovog Akcionog plana a to je korištenje kolektivnog prevoza. H vala.

Predsjedavajući:

zahvaljujem ovo je specifično. Ministar Marjanović ima pravo na nezadovoljstvo na ovaj odgovor pa preko reda dobija riječ. Izvolite.

Poslanik/zastupnik Damir Marjanović:

ja vam se zahvaljujem, zastupnik Marjanović, bivši ministar Marjanović. Čitam trenutno, zahvaljujem se uvaženom ministru Kazazoviću na odgovoru detaljnom i čitam trenutno dio toga KEAPA i molio bih ako može da prokomentariše zato sam i postavio pitanje gdje kaže da trenutni stepen formalnog obrazovanja o okolišu nije zadovoljavajući odnosno problematika okoliša nije dovoljno zastupljena u planovima i programima te stoga ne doprinosi razvoju ekološke svijesti i kulture, kako u BIH tako i u Kantonu Sarajevo. Potreba za hitnom integracijom okolišne problematike u formalno obrazovanje je nastala kako zbog opterećenog stanja okoliša u kantonu tako i sve veće svijesti o globalnim okolišnim problemima i trendovima. Izvinjavam se što sam brzo čitao kao na reklamama za farmaceutske proizvode ali ne želim da uzimam previše vremena. Ako je ovo zvanični

dokument koji je usvojila Vlada Kantona Sarajevo pretpostavljam da je sa njegovim sadržajem i upoznat ministar Kazazović i vjerujem da je bio na sjednicama na kojima se glasalo za to, onda mi je malo nesrazmjerno i pomalo kontradiktorno ovo pojašnjenje vezao za moj postavljeni odgovor. Ne tražim nikakvo dalje pojašnjenje samo konstatujem. Hvala vam.

Poslanik/zastupnik Damir Nikšić:

hvala uvaženi predsjedavajući. Ja onako ja sam mislio da će ova sjednica više biti, ja razumijem da će eksperti moraju dati svoju riječ i zaključili smo, nismo možda zaključili ali evo vidimo da su ti eksperti nekako u proteklom periodu zakazali i radujem se ovom sljedećem dijelu sjednice gdje ćemo mi onako više pričati šta će demokratija reći na to, šta građani žele, i poručiti ovoj skupštini- što se tiče ovih mjerenja i ovoga svega ja mislim da priča o tome sada jel ovako jel onako, mjerne jedinice stanice za monitoring su po mom mišljenju naša djeca i sami građani ovoga grada. I ja mislim da mi kada kažemo da ne možemo da dišemo, i da nam nije dobro nama se bukvalno poručuje ovdje da ne treba da vjerujemo sebi nego treba da vjerujemo nekim mjernim stanicama koje eto nit su zadovoljavajuće nit ih ima niti ovo niti ono. Druga stvar je ta da ja zaista ne razumijem ako mi ćemo sada u sljedećem dijelu ove sjednice pričati o tome šta treba da se uradi i da vidimo hoćemo li davati subvencije za gas, za struju naredna dva mjeseca preko zimskog perioda da vidimo kako da se vadimo, koje su hitne intervencije, na koji način da to sve uradimo. Ja mislim da je tu jako bitan opet budžet. Da vidimo odakle ćemo mi zagrabiti i gdje ćemo dati. A taj budžet opet kažem nisam zadovoljan odgovorom niti mislim da to nije relevantno za današnju sjednicu, jeste povučen prošli put sa ovoga. Dakle ja ne znam čime mi uopšte raspolažemo a i zašto smo se sastali ovdje ako nemamo banke i nemamo budžeta i nemamo ništa usvojeno i nemamo čime s čim da pričamo, nemamo s čim da radimo. Tako da hoću da mi se lijepo razjasni kao predstavniku nekih ljudi, nekih građana imamo li mi taj budžet, jel taj nacrt i dalje na stolu ili pričamo onako samo hvatamo zjale i pričamo u havu, ovu prljavu havu danas koju imamo. Eto toliko.

Predsjedavajući:

zahvaljujem se zastupniče Nikšiću. Evo ja ću vam ukratko dati. Što se procedura tiče, Vlada je ponovo razmatrala i u proceduru ponovo poslala Budžet Kantona Sarajevo njegov nacrt za 2019 godinu. On se nalazi na stolu predsjedavajućeg Skupštine Kantona Sarajevo i Kolegij bi trebao ovih dana razmatrati njegov dalju sudbinu, da li će ga poslati u ovoj formi sa Vladom ili će čekati formiranje nove Vlade. Možemo to nazvati političkim pitanje. A stavit ćemo interese građana ispred politika ali ste nam obrazložili da je vaše pitanje ipak bilo suvislo i u vezi sa današnjom temom. Hvala vam.

Poslanik/zastupnik Vildana Bešlija:

hvala. Ja zaista moram naravno podvući da nisam zadovoljna odgovorima samom činjenicom jer je odgovor uslijedio da u ovom momentu ne mogu dobiti odgovore na postavljena pitanja i zato bih iskoristila priliku da podvučem da želim da dobiti pismeno obrazložene odgovore na pitanja koja sam postavila i dostavila. Također bih htjela skrenuti pažnju na odgovor koji sam dobila po pitanju nadzora odnosno mog pitanja vezano za inspekcije i rada inspekcija s obzirom da je tom kojim rukovodi gđin Čedomir Lukić ustvari odgovoran za nadzor i provođenje a sama činjenica da je ova famozna prezentacija pripremana u roku manje od 48 sati i da je trebalo od 15.10 posebno da imamo informisanu javnost o samim tim mjerama, meni govori da ovaj tim ne radi kako treba i onda mi je jasno da nisam mogla dobiti ni bolji odgovor od gospodina. Hvala vam.

Poslanik/zastupnik Segmedina Srna Bajramović:

zahvaljujem još jednom. Pa evo ja potpuno razumijem da je ministar morao parafrazirati neka od pitanja jer ih je bilo puno, ali moram intervenirati jer je u jednom pitanju krivo interpretirao, u jednom odgovoru krivo interpretirao moje postavljeno pitanje, pa imam potrebu ponoviti, odnosno ministar je rekao ne znam da takvi standardi postoje. A evo šta sam ja pitala, da li su nadležna ministarstva razmatrala i formi odluke usvojila koji su to parametri zagađenja vazduha prema standardima Svjetske organizacije koji zahtijevaju prekidanje nastave u školama i poduzimanje mjera zaštite za osjetljivu kategoriju djece. Dakle ja sam se vrlo jasno pozvala na standarde WHO koji izvjesno je postoje, a pitanje se odnosilo na odluku koju je Vlada trebala razmatrati u skladu sa standardima WHO. Ministar je rekao, takvi standardi ne postoje. Pa evo, iako ne postoje standardi, parametri, odluke mjere kako god, šta je urađeno da postoje. Rekli ste, i to je istina, da su najugroženija djeca predškolskog uzrasta. A predškolski uzrast ministre obuhvata djecu od 0 do 6 godina, a ne od 0 do 7 godina kako ste vi to rekli. I još nešto, malo mi je zaparalo uši, ministar je u jednom momentu rekao da je ovih 50% misleći na uticaj saobraćaja na zagađenje zraka aproksimacija. Pa me zanima koji su to stručnjaci za aproksimaciju koji evo otprilike iznose takve podatke na Kolegiju. Zahvaljujem.

Predsjedavajući:

zahvaljujem zastupnici Srna Bajramović. Zastupnik Dževad Poturak, također. Izvolite.

Poslanik/zastupnik Dževad Poturak:

zahvaljujem predsjedavajući. Ja imam dva nezadovoljstva. Prvi je da smo dobili jako zagađeno i maglovito objašnjenje gđina eksperta Tajsa. Ja nisam zadovoljan uopšte s objašnjenjem, meni nije jasno, a mogu misliti kako nije jasno gledaocima koji ovo prate sve. S druge strane, zamolio bih istog, dotičnog, da ne uzima imenima pojedinačno čevabdžije po gradu a naročito moju omiljenu čevabdžinicu "Zmaj". Tako da, ako barato nekim kvalitetnijim informacijama, nešto kvalitetnije da nam se onda kaže jesmo li mi zagađeni jel nismo, a ne da uzima jedne od najboljih čevapa u gradu, čevabdžinicu "Zmaj".

Predsjedavajući:

Zahvaljujem zastupniče Poturak. Zastupnica Amra Junuzović – Kaljić ima pitanje.

Poslanik/zastupnik Amra Junuzović – Kaljić:

prije svega nije ni pitanje, ja samo želim nešto da prokomentarišem. Prije svega srdačan pozdrav svima. Predsjedavajući, dopredsjedavajući i zastupnicima u Skupštini, svima prisutnima i gledaocima. Dakle, bez obzira šta nas je, odnosno na žalost jedna kritična situacija, koju je evo detektovala Američka ambasada, ili nazovimo to kako hoćete nas je sazvala na ovakvu sjednicu. Hajde nazovimo to dobrom kako bih rekla, dobrim okidačem da se stvari pokrenu na način kako su se pokrenule. Dakle, mi ovdje, razmatrat ćemo i svakako ćemo nastojati da donesemo odgovarajuće zaključke koji će pokrenuti stvari. Okidač jeste ružan jeste zagađenje, ne treba uopće da diskutujemo o tome koliko, zašto, i ne znam evo, ali smo evo ovom prezentacijom, ovim šta se do sada uradilo detektovali, na koncu konca oni su već poznati toliko dugo vremena osnovne zagađivače i gdje bi trebalo da se najviše radi i da se stvari pokrenu na bolje. Ono što samo želim da kažem je sljedeće: nama je ovdje ključno pitanje vrijeme. Ako će nas ovo danas sve relevantne institucije, stručnjake, ako ćemo sazvati jedan tim stručnjaka koji o ovome najviše znaju, i koji znaju kako pokrenuti stvari i kako smanjiti po svim ovim detektovanim izvorima zagađenje onda je važno da to krenemo što prije. Ja svakodnevno pregledam veliki broj te male predškolske djece, njihov disajni trakt je u rastu i razvoju, u sazrijevanju. Oni nemaju nikakvih linija odbrane. Njima nije važna čak ni veličina čestica, nego je važna činjenica da rastu da djetinjstvo provode u zraku koji nije

adekvatan. Koji nije čist, koji na kraju krajeva vodi nas u nekakvo dehumanizirano stanovanje u ovoj ubranoj sredini. Zašto smo i kako smo je učinili takvom, to je posebno pitanje, ali hajmo dakle definirati rokove u kojima se najbrže i najefikasnije mjere mogu poduzeti kako bi stvari krenule na bolje. Još jedan mali prijedlog ukoliko smo u prilici da to napravimo, ja bih predložila da evo u toku ovih mjeseci kada je to zagađanje okidač za ovo sve što radimo da u periodu vikenda, u dane vikenda, subotom i nedjeljom na sarajevskoj žičari ne naplaćuje se karte ni za školsku djecu. One se ne naplaćuju za djecu do 7 godina, ali eto kako eto nekakav benefit bi bio i školska djeca ne plaćaju karte za vožnju sarajevskom žičarom koja bi ih izvukla na područje čistog zraka. Hvala.

Predsjedavajući:

zahvaljujem zastupnice Junuzović – Kaljić. Da li ima još komentara na pitanja. Imamo nekoliko opcija. Jedna je da sada pravimo pauzu za ručak, pa onda raspravu i zaključke zajedno. Jedan komentar danas zaista smo u nekoliko puta, evo i u ovom drugom dijelu već vodili diskusije, pošto je početak, tek se ugravamo ja nisam prekidao. Dakle u ovom drugom dijelu su imali pravo zastupnici koji su postavljali pitanja izraziti svoje nezadovoljstvo na odgovore. Ali evo radi zaista dobre atmosfere koja danas i vrlo konstruktivnih prijedloga nismo to prekidali, to smo se konsultovali, dogovarali, u buduću ćemo dok i vi malo akceptirate Poslovnik, ostati u poslovničkoj formi. Da li eventualno na ove konstatacije ima ministar ili premijer ili neko potrebu da nešto komentariše, da ne ostane ni vi da niste nešto mogli reći. Ako nema, predlažem pauzu za ručak od sat vremena, s tolerancijom od 15 minuta akademskih. Poslije toga počinjemo u 14,20 najkasnije do 14,35. Pauza.

NASTAVAK NAKON PAUZE

Predsjedavajući:

zastupnice i zastupnici nastavljamo Hitnu sjednicu Skupštine Kantona Sarajevo. Predlažem, pošto su se u pauzi još dodatno obratili da kažu još neke bitne detalje za dalju raspravu gđin Tajs i gđin iz Federalnog, gđin Enis, zaboravio sam prezime izvinite. Možete ovim redom, gđin Tajs izvolite vi pa kolega iz Hidrometeorološkog federalnog zavoda reći će nekoliko vrlo interesantnih stvari za dalju raspravu.

Gospodin Plamenko Tajs:

hvala. Htio sam samo kratko da pojasnim, pošto vidim da je došlo do nekih zamjena teza i možda nedoumica vezano za registar zagađivača, studiju porijekla i da kažem generalno, način na koji treba da dođemo do informacija o tome kolike su emisije i iz kojih izvora. Dakle, registar zagađivača jeste obaveza da se radi svake četiri godine, koji podrazumijeva prikupljanje svih podataka o emisijama i na osnovu toga izrada registra emisija prostorno raspodijeljenih na nivo kantona. U taj registar ulaze zvanični podaci koji su vrlo šturi i poprilično netačni i najveći problem jeste u tom registru bile emisije iz saobraćaja zato što su se opet kako sam i pojašnjavao vodile podacima o euro normama koje naša vozila ne zadovoljavaju. Studija porijekla je nešto što nam treba ali ona se bavi česticama koje se već nalaze u zraku i analizom porijekla tih čestica. Dakle, registar se odnosi na čitavu godinu a studija porijekla će se odnositi na određene periode godine i ona je da kažem neophodna za dalji rad. Samo toliko.

Predsjedavajući:

zahvaljujemo gđine Tajs. Izvolite gđine Enis.

Hidrometeorološki zavod FBiH Enis Omerčić :

dobar dan uvažena gospodo. Hvala vam što ste mi dali priliku uopšte da ovdje budem. Ja sam Enis Omerčić, viši stručni suradnik u sektoru životne sredine Federalnog hidrometeorološkog zavoda. Dakle jedne od institucija koja se kontinuirano bavi praćenjem kvalitete zraka, već preko 50 godina u našoj zemlji. U ovom entitetu mi nemamo na nivou države tijelo koje bi se bavilo tim stvarima, Federalni hidrometeorološki zavod je najviša instanca koja se bavi i meteorologijom ali i monitoringom kvalitete zraka. Nekoliko puta je spomenuta i uloga naravno Hidrometeorološkog zavoda ovdje, mi smo ti koji trebamo da dobacimo što kvalitetniju vremensku prognozu kao i rezultate našeg dijela monitoringa kojim se bavimo. Tamo je rečeno da smo mi najslabija karika, i i iskreno i jesmo, ja nisam sujetan čovjek. Stvar je u tome neću sada govoriti kukati mi nemamo ovo, mi nemamo ono. Samo ilustracije samo ću reći dvije stvari da ja radim već sedam godina gore, u tih sedam godina naš budžet za nabavku nove opreme je bio 0 KM, a u zadnjih 30 i nešto godina je zaposlena jedna osoba, tj ja, koji se bavi kvalitetom zraka. Na žalost to je tako. Što se tiče vremenske prognoze mi radimo dosta solidnu i kvalitetnu prognozu na nekom makro nivou. Odnosno na većim malo prostorima, tipa kantona nešto. Ovo što je potrebno za kvalitetan input podataka vezan za zagađenje zraka i za trendove koje možemo očekivati u narednim danima, jako je nezahvalno raditi sa postojećim kapacitetima. Ne samo ljudskim nego i materijalnim na nivou jedne kotline jer to je faktički doslovno mikro-nivo. Naravno da će se u neko perspektivno doba te stvari malo i popraviti. Mi radimo na tome. Dakle gđin Forto je rekao u izjavi neki dan, prekjucher da je ovo poraz struke. Da sam ja sujetan čovjek i da to lično shvatam bio bih malo uvrijeđen, međutim nisam i mislim da je Forto tu u pravu jer struka u BIH generalno na svim poljima je prilično nazadovala zadnjih 20-30 godina, tako i ovdje. Tim više što s aspekta kvalitete zraka, Sarajevo je nekada bilo top. Bili smo u vrhu izbora metoda, u vrhu unapređenja kvaliteta zraka jer je ona Socijalistička Jugoslavija koja je bila bazirana na brznoj industrijalizaciji, na zalihama uglja je vrlo brzo došla u situaciju da se njeni gradovi dovedu u stanje visoke zagađenosti. 70 i 80 godina (nerazumljivo) strašne stvari, velike stvari u pozitivnom smislu strašne stvari, veliki projekti i za katastrofe emisija, i vezano za ovakve projekte tipa dovođenja gasa u Sarajevo koji je rezultirao naglim padom koncentracijom većih materija. Onaj nivo koji smo dosegli početkom 90 i krajem 80 otprilike sada imamo sličan nivo zagađenja i dan danas. Ali eto ovo je godina 2018 treba da budemo mnogo bolje pozicionirani. Što se tiče pitanja koje se pojavljuje često i koje je vrlo aktuelno ovih dana a to je vezano za informisanje generalno i od strane institucija i informisanje od strane stranih organizacija i nevladinih organizacija. Stvar je u tome da Federalni hidrometeorološki zavod i sve stručne institucije koje se bave monitoringom kvalitete zraka se faktički bave nekim naučnim istraživanjima. Ko god radi ikakva istraživanja provođenja podataka zna kada se porede podaci da se moraju koristiti iste mjerne jedinice. I mjerne jedinice koje se koriste u monitoringu kvaliteta zraka su mikro grami odnosno pi bi bijevi, odnosno čestica nečega, odnosno molekula nečega na milijardu čestica. Da bi ljudima, javnosti to bilo jasnije, pojedine zemlje proizvode nekakve indekse. To je sasvim legitimno i OK kako bi to bilo što jednostavnije. Dakle običnom prostom građaninu da nešto shvati kakvo je stanje zraka, da li je ono opasno, da li je zdravo i šta treba raditi i OK. I to bi bilo super da prihvatimo ovdje kada bi u svijetu postojao jedinstven sistem. Mi smo pokušali na nivou BIH da napravimo jedinstveni indeks jer se ti indeksi prave na osnovu lokalnih karakteristika. Pa tako Kipar ima svoj, Estonija ima svoj indeks, Finci imaju svoj indeks, iako su svi oni u EU, EU ima svoj propisani indeks i svi se oni pomalo razlikuju. Amerikanci imaju svoj, Hon Kong ima svoja, ne Kina, Hon Kong ima svoj indeks kvalitete zraka. Onaj problem koji se može tu desiti da sada jedna nevladina organizacija ima svoj indeks a Američka ambasada koristi čini mi se sličan, možda čak i isti. Mi pravimo treći. Federalni hidrometeorološki zavod će uskoro izbaciti naš federalni indeks kvalitete zraka koji će vrlo vjerovatno možda biti čak i strožiji od ovog što Američka ambasada koristi, upravo iz razloga što je kolega Plamenko rekao, oni to rade na osnovu jednog parametra. Stvorila se slika u javnosti da su njihova mjerenja dobra,

naša mjerenja ne valjaju. Ako pogledamo rezultate mjerenja sa Američke ambasade i onoga što imamo na stanicama recimo na Otoci, dakle tu nema nikakvih bitnih razlika. Vrlo slične stvari su. Stvar je u tome što iskustvo pokazuje takvo je stanje, građani BiH generalno sve manje i manje imaju povjerenja u službene izvore po pitanju bilo čega tako da se vrlo lako okreću onim izvorima koje dobiju preko društvenih mreža. I oni čak ne moraju biti ni tačni ni netačni ali stvar je da prosječan građanin sada više vjeruje tim nekim neoficijalnim izvorima. Dakle, nema nikakvog sukoba između onoga što mjeri Američka ambasada i onoga što mjerimo mi. U javnosti i generalno ljudi malo im zazvoni uho kada čuju neke pojmove koji im nisu toliko puno poznati pa je to taj PM 10, PM 2,5 šta je to. Onda se oko toga pravi malo mistifikacije, postoji neka fama, zašto u Sarajevu do sada nema tog PM 2,5 mjerenja. Dok je u Tuzli recimo, gdje su sve stanice opremljene sa uređajima PM 2,5 tamo je opet dajte nam da mjerimo PM 10. suštinski ne mijenja ništa. Dakle zrak treba da se popravlja. Druga strana priče o informisanju. Federalni hidrometeorološki zavod godinama pravi na osnovu dostupnih podataka koje prikupi od svih operatera sa područja FBiH, i sa svojih mreže stanica, pravi izvještaj prema Vladi FBiH. Također koliko ja znam, to sam vidio da postoji na internetu i sa kolegama vidim da slični izvještaji dolaze i u Vladu Kantona Sarajevo. U tim izvještajima je navedeno koliko je broj dnevnih prekoračenja pojedinih zagađujućih materija u toku godine. Dozvoljeni broj svih tih prekoračenja je već opisan u Pravilniku o načinu monitoringa koji je izašao u službenim novinama i koje svi znaju. Tako da informacije su uvijek postojale. Sada je stvar samo da li su postojale informacije u vidu koje će apsolutno baš svako razumjeti. Još bih se osvrnuo opet vezano za ove podatke o saobraćaju jer lično sam proračunavao emisije iz saobraćaja. Dakle imaju mjerenja a imaju i proračuni. Prije jedno dvije godine sam upoznao jednu gospođu koja radi, trenutno je zaposlena na Riječkom univerzitetu, ona je profesor doktor hemije i kemizma atmosfere sa velikim svjetskim iskustvom. Obzirom da sam rekao kako mi radimo gore u Zavodu nemamo mi baš sve proceduralne osnove da uradimo bilo šta, moj pristup je bio dobro vi radite to ja radim to i to, možemo li mi nešto zajedno raditi. Mi smo u roku od pola godina napravili jednu ovdje instant kampanju terensku kampanju mjerenja u koju smo uključili i Kanton Sarajevo i Mašinski fakultet, i Federalni hidrometeorološki zavod i PMF. Hajmo nešto bez finansiranja da probamo, troškovi su bili onoliko koliko treba goriva do Ivan Sedla, to je bila najudaljenija točka. Rezultat napravili smo jednu od jačih kampanja mjerenja hemizma atmosfere, odnosno sadržaja polutanata u atmosferi u našem regionu u zadnjih X Y godina. Dio je uzrokovan. To je ono neko je pitao kako imamo podatke a podaci čekaju iz Amerike da dođu. Dio je uzorkovan na filtere. S tim ćemo dobiti analizu sadržaja ukupnih lebdećih čestica PM 10 u zraku. Da vidimo koji to metali su tu sadržani. S druge strane, drugim instrumentima koji su o kojima je Plamenko i govorio su rađene analize izvora čestica u čađi koje smo mjerili na dvije lokacije. Jedna lokacija je bila Pofalići malo gdje je više izloženo saobraćaju i druga je bila na Bjelavama. Također prema preliminarim rezultatima i ja sam bio malo iznenađen, ne toliko zbog Pofalića, nego zbog Bjelava koje su izdvojene od tih glavnih saobraćajnica, po onome što sam ja vidio, ne možemo garantovati, 50 %, ali bih ja rekao do 50% realan rezultat o izvorima saobraćaja. E sada s druge strane proračun emisije. Nama nije u opisu posla gore da radimo proračun emisije, međutim obzirom da smo u mogućnosti, ovladali smo nekim softverima, hajde da vidimo kao se to radi. Svi proračuni i sve metodologije, neko je spomenuo ovdje, oprostite ja vas ne znam pa imena nisam upratio, (nerazumljivo) rezultat sa 9% u ukupnim emisijama učestvuje saobraćaj. Dakle svi softveri i svi načini proračuna emisije i saobraćaja se temelje pod uslovima da je sve perfektno u skladu sa propisima. Dakle to podrazumijeva ne samo to da je vozilo koje ima na sebi markicu 5, da je njegova stvarna emisija iz auspuha euro 5. višestruko mu se povećava emisija jer mi ne znamo da li njemu održava sistem katalizaciju i da i uopšte ima sistem katalizacije, možda je skinut, što je vrlo čest slučaj. Druga stvar, svi ti softveri podrazumijevaju da su ceste uredne. Ko god živi u Sarajevu zna, tu ne treba ni analiza ni studija, zna da su kod na stotine i stotine ulica mogu biti čak i nove ulice, asfalt od prije

dvije godine razrované. Dale to su svakodnevne aktivnosti kopa se i kada se iskopa rupa radi servisiranja infrastrukture ili za postavljanje nove infrastrukture mjesecima poslije toga ta cesta ostaje razrovaná. Preko toga prelaze automobili. Jedina tu razlika je što taj izvor emisije, tog traganja materijala sa ceste, to će biti ona malo krupnija frakcija pa ona može ići u PM 10 a ne u PP 2,5 koji je apsolutno dominantan mu je izvor sagorijevanje. I generalno što se tiče te priče o PM 10 i OM 2,5 riječ je o istoj materiji. Iste materije se mjere samo sa manjim kalibrom zrna. Imam uporedna mjerenja u Goraždu, u Prijedoru u RS-u, međutim baratamo sa tim podacima, uskoro ćemo imati i u Sarajevu, evo izgleda i kod Zenice, iskustvo je pokazalo da tokom zime, ustvari tokom onog perioda kada dominantan izvor zagađenja postaje, evo još dvije tri minute, kada dominantan izvor zagađenja postoji sagorijevanje PM čestice u ukupnoj frakciji PM 10, dosežu 90 – 95%. odnosno kada imate 100 mikro gr tokom zime PM 10 čestica imate oko 90 do 95 mikro gr PM 2,5. Tokom ljeta je taj odnos malo veći jer onda i mehaničko drobljenje ulazi u većoj mjeri je tu sadržano. Što se tiče registra zagađivača, mislim da možda nemate informaciju u toku je projekat Švedske ambasade i Švedske okolišne agencije koja će u saradnji sa, između ostalog i sa Kantom Sarajevo da radi registar zagađivača. Dakle i za Kanton Sarajevo i TK. To znamo. I otprilike to je to i što se tiče jedna stvar, što se tiče mjera, mi možemo donijeti stotinu interventnih mjera one u principu su sve kasne. Interventne mjere uvijek kasne i moraju biti redovne, kontinuirane mjere. S tim da, većina mjera koje mi možemo predložiti eventualno je jako teško doći do njih u praksi jer se kose sa zakonima, jedan propis nam ne dozvoljava ovo da bi drugi propis dozvolio ono. Ja bih zato imao Ministarstva imao Skupštine da donose nove propise. I samo još jedna stvar, mnoge mjere koje mi donosimo, mi ih možemo do sutra donositi, imamo problem taj što dok se ne zaustave nove izgradnje, neću govoriti o visokim ili niskim objektima, nego kompletnih naselja, koja nemaju infrastrukturu, mi možemo donositi mjere do sutra. Dakle, neće vam ništa piti vode jer nikada neće doći plin u ta naselja recimo na vrhu (nerazumljivo) jer tamo nema kuda da prođu. Dakle te stvari kada se zaustave onda možemo pričati o nekim mjerama. Eto. Pardon opet sam malo vrijeme oteo, bilo je pitanje otkud sada da je zrak neko je čuo da je zrak 70 bio loš. Da zrak je 70-tih bio mnogo loš, to ne znači da se moramo vraćati na to. Naš cilj je da unapređujemo kvalitet života ovdje. I to je to.

Predsjedavajući:

ostanite samo sekunda. Ima za vas pitanje gđin Zvonko Marić.

poslanik/zastupnik Zvonko Marić:

još jednom zahvaljujem predsjedavajući. Hvala na izlaganju. I drago mi je da ste pomenuli ovu kriminalnu izgradnju koja remeti i stvara svojevrsne epove za strujanje zraka koji bi umnogome pomogao i to se u ranijim studijama moglo vidjeti. Međutim ono što želim da vas pitam govorili ste o sondažnim instrumentima, pa me zanima koliko oni zapravo koštaju ako znate. Iz prostog razloga vas pitam budući da ćemo poduzimati mjere da se ravna i Vlada i novac izdvoji za tako nešto da bi se osposobili u tom segmentu. Interesira me također pa ću stoga i pitati naravno, da li možete potvrditi da je 50% zagađenost od saobraćaja? Ako možete i ako to nije uzrok zagađenja, odnosno ko je uznemirio onda pogrešno ili obavijestio Kolegij a onda i građane i javnost uopće. Da li su Ambasada američka, novinari ili nesmotreno novinarsko pitanje o evakuaciji ili ipak je riječ o zagađenju koje je vrlo uznemirujuće. I zanima me još na koncu samo da odgovorite na pitanje, govorili ste o svojevrsnoj studiji, gdje možemo doći do rezultata te studije? I na koncu, ako možete da nam kažete još koje uzorke treba da prikupite da bi bila validna i odgovarajuća za razmatranje? Hvala.

Hidrometeorološki zavod FBiH Enis Omerčić :

hvala na pitanju. Počet ću od studije. Ja nisam rekao da je riječ o studiji, to nije studija, to su terenska mjerenja koja nisu koštala malte ne nikoga ništa, jer drugačije ne bi imali. Na osnovu tih mjerenja koje dobijemo rezultate bi trebali imati do sredine iduće godine, već imamo neke preliminarne. Na osnovu tih rezultata mjerenja mi možemo usmjeriti buduće studije i buduća mjerenja. Što se tiče 50%, nisam rekao da je 50% vjerovatno između 40 i 50%. S tim da ako izađu izvan grada možda će biti negdje i niže. Nije bitno i da je 25%, saobraćaj dakle ostaje jedan od osnovnih elemenata zagađenja zraka u Sarajevu. Druga stvar kod saobraćaja je ta da je saobraćaj jedan od onih elemenata kod kojih mi u ovim uslovima možemo i uticati. Treća stvar što se tiče strujanja zraka, dakle to svakako ima svoj uticaj na kvalitet zraka, prirodno strujanje zraka u kotlini Sarajevo malte ne postoji, ono je nekada bilo slabo, a sada ga nema nikako. Mada moj naglasak je bio više na izgradnju, nelegalnu gradnju i legaliziranu nekadašnju gradnju s čijom se praksom nastavlja. Da bi se to riješilo tu treba skupština ova da vidi ko je u principu odgovoran. Jer kada god građanin traži pitanje na to prebacuje se optika nekada je Ministarstvo, nekada je opština a nekada za planiranje grada institut. I što se tiče sondaških instrumenata nisam upućen u cijene tih instrumenata. Riječ je o meteorološkoj opremi koja bi u vidu dronova radila neka mjerenja unutar vertikalnog profila sarajevske kotline.

Predsjedavajući:

zahvaljujemo se gdine Omerčiću. U međuvremenu na poziv skupštinske službe pridružio nam se i direktor Kantonalne uprave za inspekcijske poslove. Ako vas zanima, a ne znam da li je spreman sada, nekoliko pitanja po ovoj temi je bilo za vaš odjel zaštite okoliša, da li je bilo kazni, jesu li izrečene, šta se dešava, ako možete kratko upoznati Skupštinu ili da to uradite malo nakon što čujete zastupnike. Direktore Haliloviću, ako znate sada bilo bi dobro prije rasprave da informišete. Dakle pitanja su bila o obimu vašeg posla, pa predstavnici Vlade nisu znali dati odgovor, što je logično. Je li bilo izdatih rješenja, je li bilo izrečenih sankcija, je li bilo prijava zato što postoji neka regulativa koja reguliše sankcije prema onima koji koriste ekološki neprihvatljiv energente. Direktor Fadil Halilović.

Direktor KUIP Fahir Halilović:

hvala predsjedavajući. Uvaženi predsjedavajući, potpredsjedavajući, uvaženi zastupnici, ministri, gosti da se predstavim moje ime je Fahir Halilović. Vlada Kantona Sarajevo prošle godine 30. novembra na svojoj 113 sjednici imenovala me je na poziciju direktora KUIP Kantona Sarajevo. Naravno da KUIP preduzima radnje i preventivne i korektivne i spremne su i represivne mjere. KUIP provodi, odnosno vrši nadzor nad primjenom odluke o zaštiti i poboljšanju kvaliteta zraka u Kantonu Sarajevo, putem urbanističko građevinske inspekcije, komunalne inspekcije i inspekcije zaštite okoliša. Od 06.11. o.g. Sam uključio i tržišno-turističku inspekciju i saobraćajnu i cestovnu inspekciju. Što se tiče inspekcije zaštite okoliša ona je u skladu sa ovom odluko identificirala 42 poslovna subjekta koji vrše značajniju emisiju polutanata u zrak i istima je naloženo odmah da izvrše monitoring emisije tih polutanata i da ih dostave Ministarstvu prostornog uređenja koje vodi ovaj registar. Od ukupno 42 do jučer se odazvalo i dalo rezultate svojih mjerenja 29 dok 13 nije bilo dostavilo. A danas u toku dana još dva su dostavila. Tako da je taj odnos 31:11. ukoliko do kraja sedmice ne dostave podatke idemo sa prekršajnim nalogima prema ovih 11. U skladu sa ovom odlukom također član 19 mi smo nadležni isključivo za kotlovnice 50 i više kw. Tako da ne možemo jednostavno kućna ložišta niti da kontrolišemo jer nemamo te nadležnosti niti da preduzimamo bilo kakve preventivne, niti korektivne niti represivne mjere. Ali ono što radimo i što sam ja radio i u nerijetkoj sam poziciji da gotovo svaki dan dobivam zahtjeve i fizičkih lica, čak i pravnih lica, koji jednostavno napišu da u komšiluku se loži neki gusti dim ispušta se u zrak i da oni traže postupanje ove moje inspekcije. Zato isključivo je nadležna požarna inspekcija koja djeluje u MUP-u Kantona Sarajevo i mi isti dan prosljeđujemo takve

zahtjeve i insistiramo da nam dostave podatke o preduzetim mjerama. Što se tiče komunalne inspekcije ona je naložila komunalnom preduzeću RAD da izvrši, naravno kada uslovi po Zakonu o komunalnoj čistoći, temperaturni uslovi dozvoljavaju kada je to iznad 5 stepeni da maksimalno čiste ulice i da se angažuju na čišćenju gradskih ulica u kantonu, s jedne strane i s druge strane naložili smo JP Park da čisti intenzivno čisti sve staze betonske i asfaltirane staze i popločane staze u parkovima kako bi na taj način preduprijedili ovo onečišćenje. Što se tiče inspekcije tržišno-turističke, ja sam insistirao da se posjete najveći dobavljači uglja u Kantonu Sarajevo, odnosno distributeri, da se ode i izvrši da li posjeduju da li su vršili mjerenja od strane nadležnih akreditiranih laboratorija za svoj ugalj koji distribuiraju krajnjem potrošačima. Imali smo situaciju da svi ovi prema kojima smo poslali posjeduju te akreditacije od laboratorija, da njihov ugalj sadrži manje od 1% sumpora što je sasvim dovoljno i što je u dozvoljenim parametrima da se može koristiti u domaćinstvima. Što se tiče kućnih ložišta još jednom napominjem da nismo nadležni da obilazimo, naročito padinske dijelove odakle dobivam svakodnevne zahtjeve da se ide u takve objekte, privatne stambene objekte da se preduzimaju bilo kakve radnje. Jesam istina u nekoliko navrata insistirao čisto da se preduzmu preventivne mjere i opomenu određene zanatske radnje koje nerijetkoj poziciji koriste bilo kakve materijale za loženje koji proizvode polutante koji zagađuju sredinu i to se vjeruje dešava i u stolarskim radnjama i u radnjama koje se bave proizvodnjom namještaja. Naročito je opasno auto-servisi koji već prerađeno ulje koriste za loženje i za zagrijavanje svojih prostorija. Na žalost nemam mogućnost da preduzimam tu represivne mjere. Što se tiče cestovne inspekcije ona također je bila zadužena da zajedno sa policijskim organima zaustavlja kamione koji prevoze ogrevno drvo i ugalj i na žalost i u ovom slučaju u skladu sa članom 60. ove odluke opet nemamo pravo da sankcioniramo nego smo ih jednostavno upozoravali iako smo utvrđivali prilikom prevoza da oni ne posjeduju ili su izjavljivali da se kod njih ne nalaze nalazi akreditirane laboratorije, da taj ugalj odgovara kvaliteti da bi ga mogli koristiti za zagrijavanje prostorija. Hvala. Ima li pitanja.

Predsjedavajući:

zahvaljujem. Ima Zvonko Marić ponovo pitanje i Nikšić Damir.

Poslanik/zastupnik Zvonko Marić:

zahvaljujem predsjedavajući. Uvaženi direktore imam nekoliko pitanja ali vrlo kratkih za vas. S obzirom da je ovdje, ali sada ozbiljno govorim pominjana i okrivljena jedna čevabdžinica za zagađenje zraka na području Kantona Sarajevo interesira me da li vi imate mogućnost da kontrolirate čevabdžinica s obzirom da jako dobro znam o čemu je gđin Tajš govorio, jer su tu lijenke tvari, one su posljedica masnoća na roštilju itd. koje se miješaju sa dimom i stvara se izuzetno opasna supstanca koja zagađuje zrak prekomjerno. Da li možete, imate pristup takvim privatnim objektima barem u danima kada su kritične epizode i interesira me također da li ako već nemate pristup kako ste rekli privatnim ložištima, odnosno ložištima u privatnoj kući, zato vas molim da nam pojasnite kolike su vaše mogućnosti u tom segmentu da kontrolirate svari barem u ovim kritičnim danima.

Direktor KUIP Fahir Halilović:

hvala uvaženi zastupniče. Dakle kada je u pitanju čevabdžinica to sam čuo u haustoru, ne moramo se reklamirati. Ona posjeduje urbanističku i građevinsku suglasnost. Da, evo ono što ja mogu uraditi dakle moj ovaj inspektorat. Da li postoji urbanističku i građevinsku saglasnost i naravno upotrebnu dozvolu za izvedeni dimnjake kroz koje prolazi taj dim od loženja. Oni imaju kapacitet ispod 50 kw i mi nemamo nadležnost da vršimo nadzor nad ovim ugovornim objektima.

Poslanik/zastupnik Damir Nikšić

hvala predsjedavajući. Ja sam čuo radi se o 42 biznisa koji naročito truju zrak. Dva pitanja, taj monitoring koji vi njima naložite da vrše sami nad sobom, sami sebi da monitorizuju, nije, monitoruju, i dostavljaju vama podatke, moje pitanje je da li vi njima vjerujete? Još jedno. Ako se radi o stanju upozorenja ili pripravnosti, ili uzbune možete li vi odmah tih 42 zaustaviti u danima najvećeg zagađenja, ako već znate da su najveći zagađivači, dostavili ne dostavili.

Direktor KUIP Fahir Halilović:

hvala zastupniče Nikšić. Dakle, naravno mi naložimo da oni izvrše monitoring emisija polutanata pri čemu je teret dokazivanja na subjektu nadzora. A subjekt nadzora taj monitoring vrši tako što angažira akreditirani laboratorij koji posjeduje akreditacije. Ne možemo mi i dalje upuštati da li on zaista. Ako je certificiran mi to moramo priznati i poštivati taj dokument. A što se tiče represivnog djelovanja. Evo predložite, i ja ću prihvatiti takvo rješenje ai molim vas ko će stajati iza toga ako potpuno ugasimo proizvodnju u takvim subjektima. Naravno da hoću, ukoliko to bude značajna prekoračenja. I ovo kada sam izlagao, oni dostavljaju tu informaciju o emisiji polutanata nakon izvršenog monitoringa Ministarstvu prostornog uređenja. Ministarstvo prostornog uređenja procjenjuje ukoliko se radi o značajnijem zagađivanju traži inspekcijski nadzor od KUIP. Naravno ukoliko to bude u zaista nekim parametrima koji prekorače te mjere dozvoljene, ja ću ići odmah represivno. Odnosno KUIP.

Poslanik/zastupnik Igor Stojanović:

hvala. Moje pitanje je možete li, zanima me od 42 subjekta koje ste naveli, vi govorite da nam kažete za koji je to period, ko je nadležan za ove ispod 50 kw, to me zanima. I možete li nam reći okvirno makar u posljednjih nekih da li inspektorat ima informaciju koji je to broj subjekata koji su podlijegali inspekciji i u kojem je utvrđeno da ne ispunjavaju određene uslove za koje ste napisali određena rješenja i koje niste ispunili. Da li su oni dobili neke sankcije. Da li postoji, ja znam da ste vi došli kasnije. Ali da li postoji iz nekog ranijeg perioda, koji je to broj subjekata koji je eventualno bio sankcionisan?

Direktor KUIP Fahir Halilović:

hvala na pitanju. Aktivnosti su intenzivirane od 3.09. o.g. Ove informacije smo dostavili prema Ministarstvu prostornog uređenja koje vodi ovaj registar i ukoliko vas budu zanimali ti subjekti nadzora svakako da od njih možete dobiti imena tih pravnih odnosno fizičkih lica. Ispod 50, već sam vam kazao, KUIP nije nadležna ali u tom slučaju proslijeđuju se zahtjevi prema požarnoj inspekciji koja djeluje pri MUP-u Kantona Sarajevo.

Predsjedavajući:

zahvaljujem direktore, zahvaljujemo se na brzom dolasku. Evo imali ste priliku čuti struku koja je s ove strane i Vladu resornog ministra prezentirala svoja. Imate pitanje. Kolegica Jasmina Bišćević – Tokić, pitanje, izvinjavam se.

Poslanik/zastupnik Jasmina Bišćević-Tokić:

evo imam i ja pitanje za uvaženog direktora. Da li uopšte imate informaciju koliko isparavanje pahova iz tih čevabdžinica policikličnih aromatskih ugljikovodenika?

Direktor KUIP Fahir Halilović:

ne, kažem vam nismo nadležni da to radimo mi.

Poslanik/zastupnik Jasmina Bišćević-Tokić:

jel to radi Ministarstvo zdravstva? Mislim čija je nadležnost?

Direktor KUIP Fahir Halilović:

treba ministricu zdravstva vidjeti, moja nije nadležnost.

Poslanik/zastupnik Jasnima Bišćević-Tokić:

znači vrlo je bitno jer na samoj površini pod visokom temperaturom kod roštilja pečenog mesa, dolazi do isparavanja pahova i to se nalazi kao sastavni dio PM 10 čestice. Pričamo cijelo vrijeme o Skupštini o zdravlju stanovnika. Zna li kako to utiče na zdravlje? Zna li koliki je procent oboljenja srca, pluća, za žene sterilitet i druga oboljenja. Te pahove Ministarstvo zdravstva, ja se nisam htjela evo nikako prije uključivati, morate mjeriti. Ministarstvo zdravstva je za to zaduženo. Znači ako nemate koncentraciju paha i nemate koncentraciju masenu ugljika mi smo ništa postigli tako što ćemo samo izmjeriti PM 10. a to vi kao KUIP sve sada da zađete i mjerite pahove imat ćete povišene vrijednosti. To vam ja kao ljekar tvrdim. Znači nemate glavne informacije.

Poslanik/zastupnik Vildana Bešlija:

s obzirom da sam imala neka pitanja i na žalost ministar kojem ste dostavili te informacije nije imao odgovora, radi se o šefu Operativnog štaba, mene interesuje sljedeće, na koji način, odnosno u kom vremenskom periodu tokom godine je definisano da vršite ovakve vrste inspeksijskog nadzora i za koje periode. Također me zanima informacija koje ste sada iznijeli kada ste uputili zahtjev za dostavu tih informacija. Mislim to se malo sada naslanja i na prvo pitanje. Za koji je to period. Tako da nemate još uvijek te kompletne informacije da li se to odnosi na neko tromjesečje i ako možete nam to reći. Još jedna stvar vezano za ova 42 privredne subjekta. Čak i ostale slučajeve koje ste naveli, meni se čini da ste samo u tom bili dovoljno konkretni i rekli da imate određene mjere koje možete poduzeti na osnovu dostavljenih informacija kao što je kolega rekao kada oni sami izmjere gdje su i šta su. Šta je sa ostalim slučajevima. Šta je sa ostalim vrstama inspeksijskog nadzora i smatrate li da u tom dijelu trebamo pojačati neke mjere odnosno, da li imate prijedlog na koji način možemo to bolje kontrolisati?

Direktor KUIP Fahir Halilović:

dakle tokom cijele godine se vrši to, samo su pojačani nadzori od 03.09.o.g. Koordinira se s Ministarstvom prostornog uređenja i njima se dostavljaju a u odnosu na ovaj 42 subjekta i ponovo moram da ponovim, do 50 i više kw kotlove ja mogu da pregledam. Tu su naravno i Toplane sa 12 kotlovnica gdje smo izvršili inspeksijske nadzore. Što se tiče saobraćajne inspekcije, zaustavljamo ali nemamo nikakve nadležnosti da preduzimamo bilo kakve radnje u to dijelu. Prijedlog mjera. Mogla bi se odluka mijenjati u tom dijelu ali morao bih onda svakako pojačati kapacitete. Vjerujte mi da ovo 5 inspektora ne može da radi. Pet inspektora. Pet ili šest. Vidite, ja vam moram priznati ja sam angažovao tržišno-turističku inspekciju ali šta se dešava. U isključivoj nadležnosti Zakon o fiskalnim sistemima, Zakon o zaštiti potrošača, ja svaki dan dobivam za tržišno-turističku inspekciju dobivam 30 naloga. A pored toga postoji plan i program po kojem se radi. Onda ako ih angažujem sve na ovo onda ostaju druge oblasti neprikrivene. Hvala.

Poslanik/zastupnik Damir Nikšić:

znači ja se sjećam da je bila neka eko policija prije više desetina godina i da su oni radili, čak su i parking kazne naplaćivali. I toga više nema. Jel ima? E onda nisam ih vidio dugo. Ono što bi ja vas volio pitati onako kao zastupnik vi nama govorite da nemate mnoge nadležnosti i da nemate kapacitete. Pitanje je da li vi nama dajete sugestiju da mi vama kao Skupština damo veće ovlasti i kapacitete u narednom periodu da neke zakone promijenimo itd. Jel nam vi to.

Jel mi to možemo ovdje raditi ii trebamo, mislim razumijete i šta vas pitama. Da li nam dajete neku sugestiju da ne možete to se da uradite sami da bi mi trebali malo više da poradimo na tome kao Skupština. Naravno zbog gledalaca da ljudi znaju o čemu se demokratija radi.

Direktor KUIP Fahir Halilović:

hvala uvaženi zastupniče Nikšić. Dakle postoje komunalni redari koje mi angažujemo, ovo što vi zovete eko policija i oni svakodnevno rade i dostavljaju čak i fotodokumentacija u vezi s tim što utvrde. Na bazi toga mi preduzimamo radnje i izdajemo prekršajne naloge. Šta mogu predložiti. Ja sam već jučer pokrenuli smo inicijativu ukoliko postoji mogućnost izmjene ove odluke u nekim dijelovima, ali opet ne možemo očekivati da KUIP sa ovim kapacitetima krene najviše je prisutno kada su u pitanju ti polutanti kada izlaze iz dimnjaka da krenemo od kuće do kuće i da vršimo nadzor u tim kućama. Bilo bi po meni jedan jako nepopularan potez, naročito za onu penzionersku populaciju koju sam ja posmatrao kada u septembru priušti sebi da kupi drva koja su već negdje jako vlažna, a proizvode od 30 d 40 % više zagađenja u odnosu na suha drva. U tom dijelu ako mogemo dogovoriti jedan Zakon da se donese da ovi najveći distributeri, a zna se koji su najveći dobavljači u Kantonu Sarajevo, da prethodno mora drvo da prođe proces i postigne određeni stepen suhoće odnosno vlažnosti pa tek onda da ide u krajnju konzumaciju.

Predsjedavajući:

e dobro direktore Haliloviću zahvaljujem se. Možete sjesti. Poštovane kolege zastupnice i zastupnici iscrpili ste vjerovatno veliki broj pitanja i dobili ste veliki broj odgovora. Prva za raspravu i dama s iskustvom prijavila se zastupnica Bibija Kerla. Molim vas uključite zastupnicu Bibiju Kerlu. Rasprava.

Poslanik/zastupnik Zastupnik Bibija Kerla:

s obzirom da sam ja u prvom javljanju zaboravila da pozdravim svoje kolege zastupnike, sadašnje ministre, premijera, goste kao i gledaoce pored TV ekrana, to činim upravo sada. Koristim ovu priliku da se izvinem svojim kolegama kao i stanovnicima Kantona Sarajevo zbog mog izostanka sa prošle Hitne sjednice Skupštine kantona. Nisam bila prisutna ne iz razloga kao što to nagađaju neki novinari da bi izbjegla glasanje novog rukovodstva Skupštine na čelu sa Elmedinom Konakovićem, nego iz razloga što sam još prije 3 mjeseca planirala ljekarski pregled u Njemačkoj radi mog zdravstvenog stanja.

Drugi je par opanaka to da li bi ja bila za ili protiv za izbor Elmedina Konakovića kao predsjedavajućeg Skupštine radi svega onoga što se dešavala za vrijeme njegove smjene kao premijera u bivšem sazivu skupštine, ali sada koristim priliku da najiskrenije čestitam izabranom rukovodstvu na čelu sa Elmedinom Konakovićem kao predsjedavajućim Skupštine i njegovim zamjenicima i želim da zajedno sa nama ne samo sljedeća tri, ne samo sljedećih 6 mjeseci kako nam neki predviđaju nego sljedeće 4 godine uspješno vode rukovođenje skupštinom za dobrobit svih građana Kantona Sarajeva.

Isto tako se izvinjavam svojim kolegama iz Stranke demokratske akcije koji će vjerovatno otići u opoziciju ali se nadam da ćemo sljedeće 4 godine imati ne samo mrsku nego nadasve dragu i veoma konstruktivnu opoziciju koja će aktivno učestvovati u donošenju zakona od kojih će

Predsjedavajući:

kolegice Kerla, evo ja sam htio a imate poslovničku intervenciju. Molim vas da ostanete na temi, a da ovu nomenklaturu ostavite po strani. Zastupnik Čelik ima riječ, ima poslovničku intervenciju. Izvolite gdine Čelik.

Poslanik/zastupnik Mirza Čelik:

zahvaljujem predsjedavajući. Pa evo ja bih zaista molio se kolege i kolegice da se vratimo na današnju temu. Imamo i gubimo vrijeme danas, ako gledamo mi ovu sjednicu na način na koji gledaju gledaoci reći će danas da nismo donijeli ni jedan zaključak niti jednu mjeru koju bi trebali donijeti da se unaprijedi poboljša zrak u Kantonu Sarajevo. Stoga molim zastupnike da se vrate na tačku dnevnog reda i da ovu diskusiju ostave za neku drugu priliku.

Predsjedavajući:

moram reći da se slažem s vama kolega Čelik. Kolegica Kerla je imala potrebu, evo molim vas da nastavite dalje po ovoj temi a siguran sam da će danas biti zaključaka i sjedit ćemo dok zaključke ne donesemo.

Poslanik/zastupnik Bibija Kerla:

Sada bih željela da predem na temu današnjeg hitnog zasjedanja Skupštine Kantona a to je prekomjerna zagađenost koja prijeti zdravlju svih onih koji žive u Kantonu Sarajevo. Kada sam prije dvije godine na hitnoj sjednici koja je obrađivala temu sigurnost saobraćaja u kantonu Sarajevo predlagala da se zabrani saobraćaja za sva motorna vozila u centru grada od Skenderije do Baš-čaršije izuzev kola hitne pomoći, policije, vatrogasaca, gradskog prevoza i stanovnika tog dijela grada, ministar Fišo je odbio taj prijedlog sa obrazloženjem daje to nemoguće izvesti. Takvih primjera imamo puno u svijetu i smatram da je to jedan od značajnih način smanjenja zagađenosti u našem gradu.

Hitno uvođenje nekog zakona par -nepar u ovoj situaciji je za mene velika glupost i s obzirom da nije predviđena zakonom, iskreno da vam kažem ja neću dići ruku za taj prijedlog i vjerovatno se ukoliko Skupština i donese taj zaključak neću pridržavati te odluke. Imam bolesnu majku, a vjerovatno i mnogi od vas ovdje, ne daj bože da mi zzatreba u parnim danima daje odvedem doktoru, vjerovatno da ni puk policije zajedno sa ministrom Aljošom Čamparom me ne bi zaustavio da vozim svoje auto parnim danom. Druga stvar bi bila da smo mi u julu mjesecu donijeli zakon da se u vremenu od novembra do marta mjeseca uvede sistem par -nepar i ujedno i odluku da se za registraciju auta i njegovo osiguranje plati pola cijene bila bi prva za tu odluku i vjerujte da bi osuđivala sve i jedan pokušaj bilo kakve nepravilnosti od strane građana Kantona Sarajevo. Predložene mjere pogađaju najviše sirotinju jer vjerovatno niko od onih koji su predložili ove mjere ne vozi Golf dvojku. Pod hitno moramo naći stručnjake koji će znati riješiti problem zagađenosti našeg grada ali i kompletnog Kantona Sarajevo. Uzeti ću za primjer grad Velenje koje se nalazi u Sloveniji.

Stručnjaci tog grada, njih 6 koji rade po dvojica u prvoj, drugoj i trećoj smjeni, a među kojima se nalazi i jedan Bosanac iz okoline Vareša na vrlo jednostavan način su riješili kompletno zagrijavanje grada Velenje. Uz sve to sve i jedan stanovnik koji posjeduje stan ili kuću u Velenju ima 50 % jeftinije grijanje za vrijeme zimske sezone. Isto tako grad Velenje ima besplatan prevoz za sve njegove stanovnike u cijelom gradu i 12 km oko Velenja na sve 4 strane. E sada mi recite koja bi budala sjela u svoje auto i trošila svoje gorivo i time zagađivala okolinu a ne bi iskoristila sve te pogodnosti koje posjeduje. Znam daje to neizvodljivo u našem Kantonu ali smatram da bar možemo naći stručnjake koji će nas djelimično riješiti ovoga smoga koji prelazi sve granice mjernih jedinica. Ovih dana čula sam nešto nevjerovatno, a to je vijest da je Crna Gora zbog problema oko snabdijevanja odnosno gubitka velike količine vode u dužini od 200 km angažovala stručnjaka koji je riješio taj problem, ali vjerovali ili ne taj stručnjak se zove Koldžo Dževad i dolazi iz Sarajeva i on valja

Crnoj Gori a ne valja nama koji i te kako imamo velikih problema sa gubitkom vode i zastarjelim sistemom vodosnabdijevanja.

Takvih stručnjaka poput Koldže imamo i te kako puno koji bi vrlo brzo našli rješenje da umjesto daleke Rusije odakle nam dolazi plin, dovedemo toplotnu energiju iz Termoelektrane u Kaknju koji je udaljen svega 30 -ak kilometara od Sarajeva. Ali mi se radije gušimo u smogu , dozvoljavamo da se loži sve i svašta jer ljudi se moraju na nešto grijati, nego da iskoristimo nasu pamet i raspoloživu toplotnu energiju koja bi se vrlo brzo isplatila bez obzira koliko košta izrada tog projekta. Utopljavanje zgrada je jedan od rješenja problema manjeg trošenja energetskog goriva. Imam jedan vrlo frišak primjer gdje su stanovnici ulice Adema Buće u Buća potoku svojim sredstvima platili izgradnju toplotne fasade i vjerujte da već sada imaju duplo manje račune za grijanje na električnu energiju. TEA peći pune naveće za vrijeme kad je jeftina struja a griju se toplotom iz te peći u toku dana kada je skupa struja. S obzirom na trenutnu alarmantnu situaciju, jedino rješenje koje je adekvatno u ovome trenutku je dati besplatno grijanje na plin i struju ili umanjiti račune za 50 % svima onima koji nisu u mogućnosti da se griju na plin i struju ili srušiti Podveležje, Prenj i Bjelašnicu i tako omogućiti cirkulaciju zraka koji je zaustavljen divljom gradnjom tržišnih centara, visokih hotelskih i stambenih zgrada u gradu Sarajevu. Uništili smo sve parkove u gradu, zelenilo vidimo samo tu i tamo, a beton i crni dim iz odžaka na svakom koraku. E pa neka nam je dragi bog na pomoći. Toliko i hvala lijepa.

Predsjedavajući:

zahvaljujemo se zastupnici Kerla. Zastupnik Damir Marjanović.

Poslanik/zastupnik Damir Marjanović:

zahvaljujem se predsjedavajući. Prije svega bih stvarno želio da se zahvalim predstavnicima Ministarstva prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša na svim ovim informacijama koje su pripremili, elaborirali danas a glede stana kvaliteta vazduha u Kantonu Sarajevo. Također se zahvaljujem svim govornicima koji su nam dodatno pojasnili neke od stavova KUIP i federalnih institucija. U potpunosti se slažem, većina od njih su naveli a ja se u potpunosti slažem sa njima da je ovo danas kompleksna tema i da to nije problem koji je nastao jučer, prekjučer, i da to definitivno nije problem koji se može riješiti u nekih dan, dva već se može reći da se na ovim prostorima ove stvari se dešavale prethodnih desetljeća, posebno u proteklih 20 godina i s tim u vezi ću nekako formirati i formulirati ovu diskusiju. Koliko mogu da primijetim sam model ove Skupštine je jedna vrsta modificiranog dežavu fenomena, jer prije dvije godine, opet nekako u decembru, sjetit će se gđin Konaković i ja kada smo razmjenjivali pojedine diskusije putem društvenih mreža se raspravljalo na opet nekoj hitnoj sjednici i donosile su se interventne mjere, zaključci i planovi i tih danas u se opet spominjale popularne mjere, upitne učinkovitosti kao što je taj par-nepar koji su se nudili malo kao spasonosno rješenje i sve se nekako zaboravilo već sa prvom kišom. Prošle godine, koliko mogu da se sjetim, očigledno na tome se nije nešto pretjerano radilo i nije se trebalo raspravljati ne zato što je ta sjednica od prije dvije godine polučila neka odlična rješenja već jednostavno zato što nas je malo poslužilo vrijeme. Pa nismo imali tako izražene decembarsko-januarske epizode zagađenja. Daleko smo mi od rješavanja svih ovih infrastrukturnih problema vezanih za odvijanje saobraćaja. Daleko smo od onoga što se zove restrukturiranje, saniranje, revitalizacija, zovite kako god hoćete, gradskog saobraćaja, čini mi se da se nije razmišljalo, a boga mi se poprilično ignorisalo upozorenje stručnjaka za gradnju koji su navodili jasno šta ne treba da se radi da bi se blokiralo i onako malo strujanja kako je već kolega iz Federalnih institucija to rekao vazduha u sarajevskoj kotlini i šta više imam osjećaj da je nastavljeno promovirano, pa i reklamirano pravljenje tih arhitektonskih barijera koji svojim oblikom i lokacijom dodatno usporavaju strujanje vazduha u Kantonu Sarajevo. Kao da nismo naučili lekcije koje su nam govorile malo starije generacije vezano za izgradnju

Grbavice, Alipašinoga polja. Ako već prethodne vlasti, vlasti u prethodnom stoljeću su imale izgovor da nisu postojale studije koje su ukazivale na sve ove probleme, bojim se da vlasti koje nas vode u proteklih 20-tak godina nemaju izgovor i da bi bilo jako dobro analizirati zašto su na neki način zanemarivali te studije. Jako me raduje informacija koju sam nedavno dobio, ustvari u pauzi i zahvaljujem se na tome kolegici iz Ministarstva koja je rekla da sada nova studija koja treba da se realizira treba stvarno da pokaže u novim uvjetima kako su pojedina arhitektonska rješenja u Kantonu Sarajevo stvarno utjecala na protok vazduha. Međutim, nekako mi je logično djelovanje ako imate prethodne studije koje kažu da bi potencijalno moglo uticati onda da ne radite ono što su prethodne studije rekle da se ne radi, a kod nas je izgleda bilo malo obratno. Kod nas smo ignorirali te prethodne studije i sada ćemo ovim studijama da čini mi se ustanovimo šta smo dodatno narušili svim ovim gradnjama. Sve u svemu, čini mi se da ponekada imamo pun negativnih primjera ali moramo izdvojiti naizgled pozitivni pomak. Pozitivni pomak barem po mom skromnom mišljenju su određeni dokumenti koje su vlasti usvajale i tako sam i postavio pitanje vezano za dokument iz 2013 Akcioni plan za smanjenje čestičnih tvari u zraku na području Kantona Sarajevo. Znam da su ga tada aktuelne vlasti naručile, čini mi se da su ga platile par stotina hiljada maraka, gdje su na stranicama 53 i 3 jasno navedene neke određene mjere koje bi trebale da se realiziraju na osnovu tog dokumenta ali bojim se da taj dokument oni koji su trebali da ga čitaju, oni koji su trebali da ga primjenjuju i oni koji su trebali da sankcioniraju one koji ga ne primjenjuju nije baš ozbiljno shvaćen. Čini mi se da na prvi pogled da se nekih administrativnih mjera iz tog dokumenta nije bilo ništa realizirano ne vidim da se u zadnjih pet godina koliko postoji taj dokument išta i uradilo po tom pitanju, naprotiv mislim da su se samo neke od tih mjera ignorisale i išlo se kontra njih. Ono čega se bojim da će istu sudbinu doživjeti tako lijepo napisani a pomalo, po našem skromnom mišljenju neprovođivi KEAP, tj Kantonalni plan zaštite okoliša kantona Sarajevo koji bi trebao biti vodilja djelovanja i koji bi u narednom periodu indirektno trebalo da dovede situaciju kojom bi se između ostalog izbjegavale ili bar ublažile ove epizode trovanja građana Sarajeva i na koji način bi se unaprijedila naša životna sredina. Ono na što smo već skrenuli više puta i kantonalni zastupnici iz Naše stranke iz prethodnoga saziva a i evo jučer na pres konferenciji lijepo smo rekli da taj KEAP zvuči izuzetno dobro, jako je lijepo napisan ali danas sve više podsjeća na divnu listu želja, posebno zbog razloga kada smo analizirali ovaj preliminarni budžet, a bit će prilike o tome da pričamo, nismo baš vidjeli u kojem pravcu su uložena sredstva da bi se sve te lijepe želje na kraju i ostvarile. I na kraju dozvolite mi da se malo osvrnem na pitanje uloge obrazovnog sistema i tu sam postavio pitanje o očuvanju životne sredine. Preliminarnom i nezvaničnom analizom, jer nam uvijek nedostaju te zvanične analize, zvanični dokumenti, u jednom od dokumenata dozvolite mi da kažem na engleskom (nerazumljivo) iz 2012 godine jasno je ustanovljeno da održivi razvoj koji se tiče svega ovoga o čemu danas pričamo kao temu u našem obrazovnom kurikulumu kako je primijetio ministar, ja to kažem, nije dovoljno i nije dostatno zastupljen, te iskreno su rekli i naveli da se ne može očekivati razvoj svijesti kod novih generacija o značaju čistoga vazduha, vode, ekološke osviještenosti koje je neophodna za razvoj našega društva. Ono što je definitivno istina, postoje pojedine teme u obrazovnom sistemu u pojedinim nastavnim planovima i programima posebno iz predmeta geografija i biologija, i njihovim pandamima za osnovno obrazovanje posebno u prva četiri razreda, ali eto u jednom preliminarnom inicijalnom kontekstu sa kolegama iz osnovnog i srednjeg obrazovanja rekli su mi da te teme su onako pomalo izdvojene nisu dobro zastupljene ni kvantitativno ni kvalitativno da se na neki način obrađuju u jednome dijelu ili recimo u nekom prvom razredu ili drugome razredu a da se pomalo zanemaruju ono što, ne pomalo nego poprilično zanemaruju, a da jako nedostaje tzv. Ekstra nastavnih aktivnosti koje se više svode na realizaciju aktivnosti od strane pojedinca osvješćenoga a čini mi se da iako u pojedinim dokumentima se to poprilično tražilo ne postoji zvanična obrazovna politika koja bi promovirala zaštitu životne sredine. Tako da, kako bi rekao profesor Knežević, moram da

citiram jer mi naučnici moramo citirati jedni druge, a ne krasti jedni drugima ideje: "Trebalo bi ozeleniti, naravno u ekološkom a ne u političkom smislu svakako, mnoge predmete u osnovnom, srednjoškolskom i ciljanom visokoškolskom obrazovanju". Famosni KEAP je na čak četiri stranice, ovo čak kažem pod navodnicima jer je to jako malo, dokument se sastoji od 250 stranica, jasno rekao da imamo problema u neformalnom obrazovanju, da imamo problem u formalnom obrazovanju zato što trenutni stepen formalnog obrazovanja o okolišu nije zadovoljavajući, da nemamo jasnu strategiju i politiku unapređenja obrazovanja i okoliša u Kantonu Sarajevo. I da komunikacija sa javnošću definitivno nije na zavidnom nivou i da sve to treba unaprijediti. KEAP je usvojen 2017, ništa od ovoga nisam vidio 2018, zato sada sjedim ovdje a bojim se ako ne budemo išli u tom pravcu, sjedit ćemo i 2019 i 2020 i svih narednih godina. Možda ne mi, ali neki naši nasljednici. Stoga definitivno jedna od stvari koje su mi sugerirali eksperti, ljudi pročitajte dokumente koji su već usvojeni, pročitajte akcione planove koji su već usvojeni i kada su pojedini eksperti iz ove oblasti pročitali akcioni iz 2013 rekli su dovoljno da sprovodite ono što je ovdje napisano možda samo u nekome novome svjetlu i u svjetlu nekih novih informacija koje će neke nove studije dobiti. Tako da imam osjećaj, a volio bih da griješim, da uopće nije problem u nepostojanju dokumenata, nepostojanju zakonskih akata i svega onoga što treba da bude, nego jednostavno o njihovom nesprovođenju. Očekivati da će par-nepar, ili nešto tako onako popularno u danima kojim se primjenjuje, samo kada je jasna ta zagađenost...

Predsjedavajući:

kolega Marjanoviću 10 minuta završite.

Poslanik/zastupnik Damir Marjanović:

odlično, riješiti sve velike probleme u zadnjih 25 godina koji su se nakupljali je iluzorno ali definitivno mislim da sve ove aktivnosti koje se tiču i obrazovanja ali i svih drugih sfera koje su već zapisane u dokumentima jednostavno trebaju da se sprovode a nakon ovih odgovora iz kantonalne inspekcije jasno imam osjećaj da neke od njihovih nadležnosti trebamo proširiti. Hvala velika. Izvinjavam se ako sam prešao 10 minuta.

Predsjedavajući:

jeste desetak, dvadesetak sekundi. Naredna je zastupnica Jasna Duraković.

Poslanik/zastupnik Jasna Duraković:

zahvaljujem predsjedavajući. Ja ću morati na žalost dotaći se nekih istih stvari, ponoviti neke stvari koje su vam moji prethodnici već rekli, ja vjerujem da će i ostale diskusije vjerovatno biti naslonjene jedna na drugu, međutim to je jednostavno nezaobilazno. Ja bih se vratila na početak današnjeg zasjedanja i rekla samo da zaista nema opravdanja za izgovore poput kratkih rokova itd., ovo je problem koji tišti sve nas posljednjih nekoliko decenija, i prije rata taj period je bio obuhvaćen ovim problemom, tako da zaista nemamo nikakvog izgovora da nismo u stanju u 2018 godini imati konkretna sistemska rješenja za ovo apriori pitanje ja bih rekla u Kantonu Sarajevo. Dakle, ne možemo se također ni oslanjati na one vremenske prognoze i reći evo danas je sunčano vrijeme i topao je dan i evo divno riješili smo problem zagađenja zraka, tako da mislim to onako zvuči kao da pričate neku priču djeci u osnovnoj školi. Naime evidentno je kroz ovu informaciju koju smo dobili da su najveći izvori zagađenja u Kantonu Sarajevo upravo ta ložišta na čvrsta goriva i saobraćaj međutim ja ovdje postavljam dodatno neko pitanje u kojoj mjeri ustvari utiče ta silna novogradnja koja se provodi, koja čini mi se jeste intenzivnija u posljednje tri godine i to je primjetno u Kantonu Sarajevo te višespratnice, neboderi, silni stambeni objekti, kuće sa pet ili više spratova koje se grade bez urbanističkih dozvola na klizištima u padinskim dijelovima grada Sarajeva i evidentno je naravno kroz sve ovo laiku običnom da i to itekako prouzrokuje dodatni problem

u kontekstu nemogućnosti ili blokade cirkulacije zraka, vazduha. Tako da ja bih ovdje sugerirala da je nužno napraviti jednu studiju ako je već nismo napravili, što je također ponavljam neprihvatljivo da u 2018 nemamo tu studiju, intenzivniju gradnju u posljednje tri godine što je također nelogično da znamo kolika je stopa nezaposlenosti i da imamo sve veći odlazak mladih ljudi iz ove zemlje, i ne samo mladih ljudi nego i porodica s djecom i ja ne znam zaista ko naseljava te silne stambene objekte koji se grade, silni stanovi koji su prazni itd. Tako da evo ja sugeriram zaista da se jedna ozbiljna studija, jer se zaista nije posvetilo dovoljno vremena ni kvalitetnog rekla bih istraživanja na ovu temu, koliko to utiče dodatno na zagađenje zraka. Također, još jedan ogroman problem jeste silni broj desetine hiljada vozila koji su registrirani najnormalnije bez nekih dodatnih troškova koje moraju plaćati, ne znam ko to odobrava da se još uvijek, znate da je propisano u svim zemljama EU da motorna vozila starija od 20 godina ne upravljati u saobraćaju. Dakle a kod nas imate motornih vozila koja prelaze 30 godina starosti, koja bi već davno trebala biti na otpadu i još uvijek cirkuliraju po našim ulicama. Tako da je i to nešto što bi trebalo imati puno strožiju zakonsku regulativu ja bih rekla. I to jedna sugestija koju evo dajem ovdje i molim vas da i to nekako uđe u ove zaključke da Ministarstvo saobraćaja i MUP Kantona Sarajevo možda razmotre ovu opciju kao rigoroznije mjere koje moraju biti poduzete podhitno. Tako da evo s tim bih nekako zaključila i samo molim da sve ovo uđe u neka zaključna razmatranja.

Predsjedavajući:

zahvaljujem kolegice Duraković, zastupnik Zvonko Marić ima riječ.

Poslanik/zastupnik Zvonko Marić.

Zahvaljujem predsjedavajući. Koristim vrijeme Kluba zastupnika SBB-a. Na samom početku samo želio bih malom hronologijom da vas podsjetim na ono što se dešavalo u ovim klupama. Ako se sjećate 04.04. ja sam podnio inicijativu za održavanje tematske sjednice koja se odnosi na problematiku o kojoj danas mi raspravljamo. Sa 26 glasova za i Amor Mašović zastupnik glasao protiv, usvojena ta inicijativa. Ali sjednica u zakonskom roku nije zakazana. I zato zamjeram ministru Lukiću što govori da se razgovara o ovim problemima samo kada se desi zagađenje zraka. Pokazivao sam na to, ne rješavaju se ovi problemi u zimu kada se to desi. Ovi problemi se rješavaju 12 mjeseci. Prema tome, koliko je ministar Lukić bio zainteresiran za moju inicijativu. Ja razumijem gđina Mašovića da možda i nije razumio, rijetko je boravio u ovoj sali, ja ne znam da li se dva puta možda javio za riječ, i nije možda razumio, ali 26 ljudi, onda čemu, čemu inicijativa onda, čemu licemjerstvo usvajanja i te inicijative ako se ona neće realizirati. Danas govorio znate, najgore i najporažavajuće za naše društvo je što se sve pokreće definitivno naknadna pamet. Nema mjera koje se poduzimaju ranije, preventivnih i slično. To je zaista za sve nas poražavajuće. Druga stvar, žalosno je također da mi od epizode do epizode zagađenje tumaramo interventnim mjerama, iz interventnih mjera u interventne mjere. I nema sistemskog rješenja. Mi ne treba ništa da izmislimo ovdje, dovoljno je samo da imamo na umu iskustva iz Velike Britanije, zemlje koja je prošla svu golgotu koju mi sada tek prolazimo. 1852 godine, mislim da se desila tragična situacija kada je bila epizoda onečišćenja zraka u Londonu, i znamo da je to rezultiralo sa oko 4000 života građana Londona. Dakle 4000 života građana Londona je trebalo u pet dana pakla da se žrtvuje da bi se došlo do Zakona o čistoći zraka. I došli su do toga. Zar mi treba da prolazimo tako nešto. Zato ne vjerujem u ove teorije o uzburanama itd. lažnim itd. Mi živimo u takvom ambijentu gdje je zrak onečišćen definitivno. I hiljade mjera je doneseno u Londonu i Velikoj Britaniji širom cijele Britanije i također znamo da su i oni muku mučili isto kao i mi smog. Šta je zapravo smog? Smog je smjesa između magle i svih isparavanja gasova, kemikalija itd. Ali ja se bojim da ovakav način rješavanja gorućih problema postaje genetska predispozicija naše politike. Ovo je ipak dovela politika. Znači ne zapada se ovako u stanje samo od sebe. Nego vas neko dovodi u ovakvo stanje, određena politika, određeni ljudi koji realiziraju određene

politike i onda se ispostavlja faktura građanima i svaka mjera koja se poduzme zapravo plaćaju cijenu, ceh plaćaju građani. I ja bih volio da mi u izboru mjera vodimo računa o tome, znamo ko je odgovoran i treba, ne možemo mi rješavati probleme da pri tome ne uđemo u njihove uzroke i one koji su uzrokovali. Ovaj problem nije od jučer svi se slažemo. Ali mene uvijek fascinira kada vidim ljude koji nakon 50 godina shvate da treba praviti studiju o zagađenosti zraka u Sarajevu. To je meni fascinantno. Ali ipak i to je ohrabrujuće i nakon 50 godina neki ljudi shvate ono što je svima očigledno. A očigledno je da živimo u takvom ambijentu koji je uzrokovao nerad, nesposobnost, nemoć da se rješavaju problemi ove vrste. Na početku je premijer Zolj govorio o uređajima a ja imam informaciju, ovo je vrlo zanimljivo, možda treba ustanoviti da li postoje mjerni instrumenti, moderni, nabavljeni kod nekih institucija, preduzeća javnih i slično, koji nisu upotrebi iz prostog razloga da se ne bi štimali rezultati mjerenja. Uvijek imam informaciju više i mislim da sam u pravu. I volio bih da znam ko održava mjerne instrumente i ko je vlasnik tog poduzeća. Ko je vlasnik takvog poduzeća koji održava mjerne instrumente na području Kantona Sarajevo. I zašto se ne ugrade ti kupljeni mjerni instrumenti koji stoje negdje. Rečeno je da treba uraditi studiju. Šta smo do sada čekali? Radimo je u 2018 godini. Mislim da Ministarstvo prostornog uređenja ne treba da čeka ni pitanja ni inicijative zastupnika. Oni treba da rade svoj posao. Oštar je ministar Lukić bio čak u ocjeni da prema njegovom mišljenju Federalno Ministarstvo ne postoji a ja bih volio dokaz bilo kakav da vidimo na temelju čega možemo zaključiti da ovo ministarstvo postoji. Ne amnestiram od odgovornosti, ali mi kao ova Skupština kantonalna Skupština treba da vodimo računa o sebi, o djelokrugu našeg djelovanja, o našim nadležnostima a da federalni parlament ukoliko, a ne amnestiram, ponavljam, to Ministarstvo, raspravlja o njihovim nadležnostima. Nekako je vješto u svom stilu ministar Lukić rasporedio tu odgovornost na sve ljude. Znae na šta mi liče njegova obrazloženja ovdje vezana za ovu problematiku. U stilu je govorio da olovka pravi pravopisne greške. Zatim da kašika deblja. Oružje ubija. A gdje je ljudski faktor? Ta vrsta retorike zaista nas neće nigdje dovesti. I ona je naprosto suluda u ovakvom vremenu. Pomenuo je i ko je zamjenik njegov u tom štabu, stožeru, kako hoćete, ne mogu ga naravno nazvati operativni jer to nije. Vidjeli smo koliko je operativan. On se zahvaljuje na početku sjednice i Kolegiju i Vladi i Skupštini što je sazvala ovo zasjedanje. On je to trebao da radi prije nego što se ovo desilo. Gdje su tu predviđanja, prognoze, procjene itd. Gdje su stručnjaci gdje je struka? Ne možemo dakle prebacivati odgovornost na druge, treba preuzeti. Ja ne znam da li ministar Lukić svjestan odgovornosti koju nosi njegova funkcija. Ali ako nije to ga ne amnestira od odgovornosti za ovo što mi danas imamo. I gđin Tajs je rekao u jednom u trenutku ovo je zadnji plan. Ja ne bih volio da je zadnji plan, može biti posljednji. I nadam se da je valjda tako mislio, ali kada to ljudi čuju, da je zadnji, da poslije ovog plana neće biti sljedećeg onda ne znam što zasjedamo ovdje. Žalosna je situacija također da se svede ova sjednica Skupštine na priču stručnjaka i nadležnih za ovu oblast koji će reći posmatrali smo, analizirali, došli do zaključka da je zrak zagađen. Da se to ne bi desilo, ja ću predložiti nekoliko stvari o kojima treba razmisliti. Nisam stručnjak iz ove oblasti, ali moji prethodnici su pomenuli neke stvari i mjere koje bi trebalo poduzeti da se popravi ovo stanje kako reče ministar Lukić koje je kompleksno, složeno, napeto itd. Ne znam već koje je kvalifikacije upotrijebio. Pa stoga smatram da samo treba prepisati iskustva iz drugih zemalja. Gđin Halilović je pomenuo suha i sirova drva. Može nekome da izgleda smiješno ali preko 50% više ispuštaju otrovnih čestica sirova drva. Znae postoji, ja sam se barem informirao, postoji hemijska vlaga i slobodna vlaga. Hemijska vlaga je ona koja je u drvetu koje se treba sušiti 6 mjeseci. Kada pokisne drvo za tri dana slobodna vlaga ispari, znači osuši se. I to je ogromna razlika i treba snabdjevače ogrjeva čvrstog nadgledati, na neki način kontrolirati tu nabavku tih drva da to budu ona odgovarajuća koja neće doprinositi zagađenju zraka. Katastrofalna politika građenja, također, ja bih rekao ti tajkuni ili kriminalna mafija građevinska koja pravi bez ikakvih planova u sprezi sa načelnicima općina i tako dalje, razna naselja koja stvaraju čepove i nemoguće je strujanje zraka. Neko je pomenuo i

registraciju vozila euro 1,2,3 ili ispod 1 eura, ima toliko koliko hoćete takvih vozila. I žao mi je što na neki način ova sjednica se svela na to da se u neku ruku htjelo da se prebaci na neku teoriju zavjera vezano za tu čevabdžinicu i Američku ambasadu koja je izvršila mjerenja. Ja bih volio da se ovdje isto tako izjasnimo za standard koji treba primijeniti, europski ili američki. Znači kada je mjerenje 2,5 PM onda znamo da su to sitne čestice koje lako dopijevaju u krvotok i one su mnogo opasnije nego PM 10. I da napokon prestanu te dileme a sve ono izlaganje koje smo čuli ovdje danas protkano je silnim dilemama i onda nas ostavlja u nekom raskoraku bez ideje bez onoga što bi trebalo da doprinese rješavanju ovih problema. Ministar Lukić je također rekao da je ovaj njegov tim pitao ih je imaju li ideja za rješavanje ovog problema oni nisu imali za to i ja sam zaključio iz svega toga da je njegov tim bezidejan, odnosno članovi njegovog tima ili stožera, jer nemaju naprosto ideja za rješavanje ovakvih problema i nama ih delegiraju. Ima još niz mjera koje se mogu lako proučiti iz iskustava koje su imale zemlje poput Velike Britanije itd. Zato mislim da bi na neki način trebalo pokupiti pozitivna iskustva svih iz svijeta a ne ovdje da nagađamo i da budemo razvlačeni između toga da li smo poduzeli prave korake ili ne u smislu rješavanja ovog gorućeg problema. Ja se nadam iako sam obeshrabren a ne u neku onim što je reklo ovdje odnosno predstavnici Ministarstva za građenje, odnosno ministar Lukić i šta je sve ovdje iznio, ne bih sada da se osvrćem na svaku njegovu riječ ali toliko je toga prostora ostavio za manipulacije i za razna tumačenja i nedorečenog da apsolutno mi ostajemo bez mogućnosti za optimizam. Međutim, ohrabruje me da će odluka da se promijeni ova vrsta politike koja je samo govorila i pričala a bez konkretnih poteza da će rezultirati upravo sa novom politikom koja će imati više filinga i osjećaja za ono što je prioritetno za ovo društvo u kakvom mi živimo. Toliko za sada. Hvala.

Predsjedavajući:

hvala kolega Mariću. Kolega Edin Forto, zastupnik.

Poslanik/zastupnik Edin Forto:

imali smo niz vrlo, vrlo informisanih diskusija, vidim da su se zastupnice i zastupnici odlično pripremili pa ću zbog toga ja skratiti jer puno stvari koje govorimo imam osjećaj a se slažemo oko toga. Ono što bih samo konstatovao je jedan kontinuitet nemara prema ovom problemu. Ako ne toliko nemara da je potpuno zaboravljen nego jednostavno ako pogledate budžete, ulaganja, evo čuli ste kolegu iz Federalnog zavoda, ali možete pogledati kantonalne budžete vidjet ćete da nije dovoljno novca otišlo u prevenciju ovakvih epizoda. Jednostavno, nismo se borili na pravi način. Ne bih nikoga istakao kao krivca, ovo je kontinuitet od rata naovamo, svih Vlada i svih skupštinskih većina koje su jednostavno ignorisale ovaj problem i onda se pojavi Američka ambasada sa jednim stvarno zanimljivim projektom, postave vam jednu stanicu, objave na Twiteru, svi prenesu i mi imamo hitnu sjednicu. Znači da smo ovakve akcije informisanja javnosti radili prethodnih 10 godina, sama javnost bi natjerala vlast da nešto poduzme. I to je ono što mi danas doživljavamo. Nas je javnost natjerala da reagujemo i da se sastanemo i da razgovaramo o ovom problemu i to je odlično. Međutim 25 godina zanemarivanja jednog problema ili bar nefunkcionisanja na način na koji bi se on mogao riješiti ne znači da se to može preko noći i završiti. Ja puno stvari koje sam čuo danas od ministra i od stručnog tima stekao sam osjećaj kao kada smo govorilo revitalizaciji GRASA, pa su usvojene one famozne mjere u julu prošle godine, prethodne, pa kada sam pitao zašto te mjere niste poduzeli prvi dan svog mandata, a ne u trećoj godini svog mandata. Imam osjećaj da danas puno stvari koje govorimo odmah na pada na pamet pitanje a zašto to nije urađeno prije, zašto studija nije urađena prije, zašto nisu stanice za mjerenje postavljene ranije. Sva ta pitanja uvijek zašto nismo ranije. Ali eto nismo. Ono što bih ja volio da naglasimo već od narednog budžeta je da predvidimo sredstva da uradimo puno sistematičnije i kroz puno više institucija i kao što je moj kolega Marjanović rekao i kroz obrazovni sistem i kroz sve aktere koji su dobro pobrojani u ovom planu i odlukama koje smo imali u podzakonskim aktima do

sada, da se bave ovim problemom kontinuirano i da građani šta se dešava. To je bitka koju smo izgubili. Nismo informisali građane i građani panično čekaju da im neko kaže šta da rade. I onda imate situaciju uvedete par-nepar i ljudi su nesretni. Kažete da djecu ostave kod kuće, ljudi su nesretni jer neki ljudi dobro ostaviti ćemo djecu kod kuće a i onda počnu ljudi zvati pa šta ćemo sa djecom, moramo ići na posao. Kažete im parkirajte automobile kod kuće a javni prijevoz ne funkcioniše ne mogu uzeti javni prijevoz. Znači ovo je jedan ogroman skup problema kroz koji se vidi tačno kako kvalitet života pada u našem u gradu. I gdje god zagrebete doći ćete na isto. A to je da je sistem zakazao. Meni je žao što mi ćemo naravno donijeti danas neke zaključke i poduzeti neke mjere, jer nas iste ove epizode od prije par dana čekaju za nekoliko dana, danas je lijep dan, ne znači da će biti za nekoliko dana. Ali ovo je problem koji se mora rješavati dugoročno. Ne postoji magični štapić da se ovo riješi preko noći. I meni je žao što se to moram konstatovati. Iz svega što smo čuli i od Ministarstva i od premijera i od struke, i od vrlo informisanih diskusija u ovoj Skupštini. Hvala.

Predsjedavajući:

zahvaljujemo zastupniče Forto. Zastupnik Damir Nikšić.

Poslanik/zastupnik Damir Nikšić:

E hvala uvaženi predsjedavajući. Ja isto često čujem ovdje danas da je ovo problem koji zahtjeva dugoročna rješenja ali nekako ispada da se mi nećemo njima baviti jer mi zavisimo od dnevne politike i kratokorčnog populizma. Pa se zato, bavit ćemo se danas, ali pošto je danas vedar dan izgleda da se ni danas nećemo baviti tim nekim hitnim mjerama. Ja sam jedva dočekao ovaj dio jer ovaj dio sada dolazi, jer u ovom dijelu ću ja sada pokušati da samo plasiram nešto što su meni ljudi predložili, eto nisu eksperti, možda su eksperti ali su ovako iz raje, htio bih prije toga da primijetim da je naučno dokazano da zagađenje smanjuje koeficijent inteligencije. I mi ovo moramo riješiti dok smo još pri pameti jer postoje evo vidimo postoje rješenja koja su ljudi napisali 2013 dok smo još bili pri pameti, tako da mi ne moramo više ništa sada izmišljati toplu vodu i pisati ponovo, 200 hiljada davati za nova rješenja, mi samo moramo raditi. Moramo provoditi te mjere i to je nečiji posao za koji neko trenutno od 2013 do danas prima platu. Vrlo je bitna ova akcija informisanja javnosti. Znači i obrazovanja javnosti. Ja mislim da TVSA, KTV mora preuzeti taj zadatak ne smije se više baviti modnim detaljima na UNSA u Sarajevu već se mora malo baviti ovim ozbiljnim stvarima. Malo su zabrazdili u neke periferne, da ne kažem glupe stvari. Ovo su stvari koje su vrlo bitne i tiču se svih građana. Meni su ljudi isto rekli da onako da se radi, mi imamo problema pri tehničkim pregledima vozila, znači ljudi registruju auto i onda tehnički pregled da se neki mito i onda to sve prođe tek tako nezapaženo. Znamo o tim ljudima koji vade katalizatore radi tih nekih plemenitih metala. To je kada sve podvučemo to je atak na zdravlje i život naše djece. Taj koji god izvuče katalizator iz auta on je meni isto kao i pedofil. Znači on je napao djecu. I mi takve ljude trebamo tretirati kao zločince protiv naše djece. To je silovanje djece i njihovog zdravlja i zahtijevati drakonske kazne za takve gluposti, oduzimanje vozila, dozvole, zatvor, nek sadi drveće, nek čisti ulice, nek očisti vozila GRASA. Društveno koristan rad jeste. Radi se o tome kako god ovo analiziramo problemu se prilazi sa više strana. Znači problem je recimo jedno od rješenja zagađenja je oslanjanje na GRAS. Mi imamo veliki problem sa GRASom. Rješavanje problema GRASA i istovremeno je i dio rješavanje problema zagađivanja zraka u Sarajevu. Jer ako ljudima uvedemo bilo kakve mjere, evo neki predlažu, kažu nikako nipošto par- nepar, što ima nekog smisla i kad je par i kad je nepar, i u taj parni dan i u taj neparni dan voze vozila od 1,2, i 3 i ispod 1, po euro standardima tako da oni zagađuju svejedno je. Bolje je isključiti pola tih vozila koji zagađuju a ostaviti ove iznad 4 tako su mi predlagali neki građani da takva mjera bude umjesto par nepar. Da bude mjera iznad 4 euro standarda da mogu da voze u tim danima, ne uvijek i zauvijek. Udarimo po sirotinji, jeste. Znači jedna je stvar što moramo primijetiti da je

zagađenje zraka direktno vezano za problemom siromaštva u BIH i Kantonu Sarajevo. Direktno vezano sa siromaštvom. Uvijek kada dođemo do ove teme i kažemo da treba nekoga isključiti, neke mjere da neko ne smije nešto da loži, udarimo po sirotinji, što znači da je bukvalno siromaštvo uzrok zagađenja i radi toga, prostorno uređenje ali isto tako i ovo Ministarstvo socijalne politike mora da se bavi tim stvarima zajedeno. To smo maloprije čuli taj prijedlog, uključiti to ministarstvo jer se očigledno radi o određenim grupama koje ne mogu sebi priuštiti. E sada, i sada imamo ove fensi šmensi koji imaju LPG hibride i euro 6 šta je s njima. Mi moramo naći te mjere i tim ljudima napraviti taj podstrek za ta zelena vozila, za eko vozila. I ja ne znam da li mi možemo odlučiti ovdje, na razini kantona u vezi registracija, ja bih simboličnu registraciju dao za takva vozila u Kantonu Sarajevo, a ne znam koliko toga se rješava na federalnom planu, na planu entiteta. I možda bi mogli i jedan od zaključaka taj da bude da bacimo jednu odluku jedno težište u te zaključke na tu grupu ljudi, odnosno da ohrabrimo uvoz i kupovinu takvih automobila. Rekli su omi ovako, kada smo kod siromaštva, moji su mi građani, glasači rekli problem je eskalirao, vjerovatno su obojeni malo a možda su i realni kada je SDA Vlada Kantona Sarajevo ukinula subvenciju za gas. I tada je veliki broj domaćinstava prešao na ugalj i drva. Ono što raja predlaže ne znam je li ovo istina, nisam pratio, nisam bio toliko uključen u to, samo sam se trovao onako za svoj groš napolju, nisam sjedio ovdje. Ono što raja predlaže jeste da se uvede ponovo subvencija za gas u zimskim mjesecima i da se uvede subvencija za struju u zimskim mjesecima ako to možemo. Isto tako je problem bio sa kamionima u gradu. Jedna od mjera koju svi kažu da se kamioni moraju izbaciti iz saobraćaja u gradu. Mi se sjećamo zbog klizišta i tih nekih dozvola čudnovatih da zaobilaznica nije radila i da su kamioni tutnjali kroz grad 24 sata dnevno prije koliko dvije godine. Ja bih isto, ja sam insistirao na tome da probamo da vidimo da uvezemo tu željeznicu. Imamo tu željeznicu i da ta prigradska područja probamo uvezati da se ljudi prevoze kao u svakom normalnom europskom gradu željeznicom, da ne dolaze toliki ljudi, imamo problema sa parkingom, imamo problema sa zagađenjem. Da vidimo da li možemo, pa nije Nju Jork boga mu, mislim Sarajevo je jedno malo možemo sve te ljude prebaciti u grad putem željeznice, ako to može. Ne znam valjda nismo džaba kupovali te sva kola. I ovo je interesantno, pored ovog utopljavanja fasada, onemogućavanja izgradnje visokih zgrada, vrlo je interesantna akcija koju bi mogli ovdje da pokrenemo da se složimo oko toga jeste pošumljavanja i pravljenja tih novih parkova, parkića koji mogu biti ovako jedna vrlo interanatna kreativni izazov za puno naših umjetnika koji nemaju šta da rade, da se u svakom prostoru gdje postoji nešto ima puno tih nekih prostora gdje ne znamo ko je vlasnik, kako se to popularno zove vlasništvo nije utvrđeno, da se privremeno izgradi neki parkić nešto. I da probamo da se takmičimo u tome da napravimo jedne divne zelene površine gdje god to možemo. I da se fokusiramo na te neke stvari koje možemo uraditi ako već smo udarili u zid da je ispalo da niko nema nikakve nadležnosti, da niko ne zna ni koga možemo kazniti ni šta možemo uraditi. Onda hajde bar da vidimo šta je ovo što bi raja sama od sebe htjela da urade, i što bi pomogla i nama i sebi pri tim nekim, tom nekom uljepšavanju grada i smanjivanju te zagađenosti. Eto toliko.

Predsjedavajući;

zahvaljujemo se kolega Nikšić. Zastupnik Dževad Poturak izvolite.

Poslanik/zastupnik Dževad Poturak:

zahvaljujem predsjedavajući. Trenutno u sali ne vidim eksperta Tajsa. Zamolio bih da se pojavi ako može. Izašao je ne može. Želio bih direktno njemu postaviti pitanje. Pitanje glasi: današnji dan je jako lijep, sunčan, vedar, koja je današnja zagađenost zraka u Kantonu Sarajevo? Može li nam odmah dati odgovor. Tu je.

Predsjedavajući:

možete li uključiti gđina Tajsa ako znate gdje sjedi, on je gore u predzadnjem redu. Ne može, morat ćete ovamo gđine Tajs. Iako nije praksa da su pitanja u ovoj fazi, ovo je rasprava. Ali evo, ako će to doprinijeti diskusiji.

Poslanik/zastupnik Dževad Poturak:

da, ovo je rasprava ali evo diskusija je baš simpatično da mi se kaže sada trenutno koja je zaduženost.

Predsjedavajući:

i sa koje ste stranice to pročitali, kvalitet zraka točka ba. Jel?

Gospodin Plamenko Tajs:

sada trenutno na stranici kvalitet zraka točka ba i na stranici Federalnog hidrometeorološkog zavoda imamo posljednje sate i podatke o zagađenju. Dakle koncentracije zadnji sat na stanici Vijećnica je 24, stanica Otoka 18, stanica na Ilidži 20 i stanica u Ilijašu 20. u suštini ovo koliko ja pratim. Samo bih još dodao prosječne dnevne vrijednosti.

Poslanik/zastupnik Dževad Poturak:

hvala ne treba. Ja sam samo tražio informaciju, hvala vam na informaciji. Znači mi smo izgatali da je današnja situacija zadovoljavajuća jako dobra, interesantno, ko na Bjelašnici. Ja ne mogu da vjerujem da smo potrošili čitav dan pričajući o zagađenosti a evo danas ko je imao priliku na pauzi da izađe jedino je zagađeno ovdje u ovoj prostoriji a ostalo vani je nevjerovatan dan kao da smo na Bjelašnici bili. Hvala.

Poslanik/zastupnik Neira Dizdarević:

hvala predsjedavajući. Pa evo ja ću zaista pokušati da ne ponavljam ono što su prethodnici i prethodnice već rekli, ali ću dati osvrt na par činjenica i možda nekih par prijedloga za mjere odnosno poboljšanje akcionog plana. Dakle, na samom početku današnje sjednice ministar je izašao za govornicu i rekao da je ovo problem o kojem se priča samo kada je aktuelan. I to je naravno za mene vrlo uznemiravajuće. Isto kao što je uznemiravajuća činjenica da svaki put imamo hitne sjednice kada su u pitanju elementarne stvari poput redukcija vode, nečistog zraka, sigurnosne situacije u kantonu u smislu da li smo nešto učinili da preveniramo takvu situaciju. Danas nam je vrijeme zaista išlo u korist, javnost je naravno zbunjena i uplašena raznoraznim informacijama kojih je ovih danas bilo zaista dosta u medijima, sreća da nas je vrijeme poslužilo da smo imali da ne kažem više sreće nego pameti u suprotnom ne znam kako bi smo mogli djelovati zaista konkretno osim možda da ovdje svi kolektivno pokušamo da otpušemo maglu. Da nije žalosno zaista bilo bi smiješno jer mislim da ne možemo čak ni sagledati sve posljedice ovakvog stanja. Vi imate onkološke pacijente koji su prije par dana čekali svoje lijekove da stignu avionom iz Istanbula i nisu mogli primiti svoje lijekove jer avioni nisu slijetali u Sarajevo u BIH. Što se tiče statistike WHO po pitanju broja djece, odnosno smrtnosti djece kao posljedice respiratornih bolesti i infekcija uzrokovanih zagađenjem BIH definitivno prednjači. Meni je drago da smo danas imali priliku da nam se obrate i gđin ispred Federalnog hidrometeorološkog zavoda zato što se nekako kroz diskusiju zaista jedan dio krivice i svodio na ovaj zavod za nepotpune i netačne prognoze ali zaista je dobro da smo evo čuli i ovu drugu stranu priče u kojim uslovima zaista rade, ovo je poražavajuće da se za 7 godina nije nabavila nikakva nova oprema. Imaju li dakle uopšte aparaturu imaju li podršku od nadležnih? Dakle mi direktno zavisimo o meteorolozima, o meteorologiji, a jedina smo balkanska zemlja koja nema izučavanje meteorologije kao nauke na dodiplomskom i postdiplomskom studiju. Kao jedna od mjera evo i moj kolega Forto je spomenuo obustavu nastave. Ja zaista ne znam, naravno tu se uvijek mora naći neki

kompromis. Roditelji treba da izaberu da li će svoju djecu voditi u školu, pa ih onda za par mjeseci vodi na žalost voditi na polikliniku Podhrastovi na liječenje ili će ih ostavljati kući. Ali znate, nemaju svi tu u borbi za preživljavanje i borbi za svakodnevnicu. Nemaju svi tu mogućnost da uzmu dane bolovanja, dane godišnjeg da ostanu kući sa djecom. Imate more roditelja koji nemaju gdje sa djecom ukoliko se vrtići i škole zatvore. Ne znam da li postoji, da li se razmatrala opcija, da li može biti prijedlog da nadležni urade potrebne analize da razmotre postoji li mogućnost da se nabave recimo i određeni filteri, prečišćivači vazduha za vrtiće za osnovne škole da zaštite najmlađe kao jednu od naravno najranjivijih kategorija našeg društva. Kada smo kod ranjivih kategorija spomenut ću i ovu mjeru obustave, odnosno obustave isključivanja iz saobraćaja automobila gdje su izuzeti vatrogasci, hitna pomoć i ja evo dajem i također prijedlog a na zahtjev jedne grupe naših sugrađana da se možda razmotri mogućnost izuzimanja iz ove zabrane i osoba sa invaliditetom, odnosno automobila sa oznakama za osobe sa invaliditetom jer imate paraplegičare kojima apsolutno nije u ovom kantonu ništa prilagođeno, počevši od trotoara, gradskog prijevoza tako da zaista mislim da je ova možda mjera ipak treba biti malo osjetljiva na ovu kategoriju. Mene je danas malo iznenadilo što tu nije niko ispred Zavoda za javno zdravstvo zašto nismo imali obraćanje direktora Zavoda za javno zdravstvo jer nosioci aktivnosti monitoringa kvalitete zraka su pored Federalnog hidrometeorološkog zavoda tu je i Zavod za javno zdravstvo i njihova uloga je naravno vrlo važna u smislu praćenja indikatora zagađenja uticaja na zdravlje. Da li su oni pripremili neke eventualno set prijedloga mjera za unapređenje za djelovanje jer statistika bolesti disajnih puteva je kako sam već rekla poražavajuća. Voljela bih se osvrnuti na jednu činjenicu na jedan dokumenat koji mi usvajamo svake godine a imam nekako osjećaj da ga nekako previše olako tretiramo a to je bilans energetske potrebe. Odnosno pitanje tačnosti podataka koji se nalazi u tom bilansu jer ni jedna analiza ne može biti korektna i valjana i ispravna ukoliko naravno polazni parametri nisu tačni. Upravo recimo bilans energetske potrebe, bi trebao biti osnova za rješenje jednog od najvećih problema sa kojima se mi susrećemo, odnosno naš kanton, a to je ovo pitanje zagađenja zraka. Ja ću vas napomenuti, o tome smo raspravljali, u tom bilansu za 2017 godinu, evo recimo samo jedan podatak, stoji da čvrsta goriva čini samo 7% ukupnih potreba, dok na prirodni gas otpada 25%. podatak koji jednostavno nije logičan. Zašto? Zato što prema posljednjem popisu Kanton Sarajevo ima oko 150.000 stambenih jedinica. Dakle Toplane na svojoj stranici tvrde da griju oko 50.000 stanova. Što znači da jednostavno nemamo podatke za ovih preostalih 100.000 odnosno 2/3 od kojih vjerovatno veliki dio se grije na čvrsta goriva i vjerovatno jedan manji zanemariv dio na električnu energiju. Dakle, pretpostavljam da su ovi podaci ulazni dobiveni od strane distributera, da nisu kao takvi ni blizu tačan podatak i nadam se da ćemo u narednom periodu evo već naredne godine malo ozbiljnije pristupiti ovom dokumentu i ovoj analizi i da ćemo energetske politiku apsolutno shvatiti ozbiljnije jer prema EU standardima jedna KM uložena u sektor energetske efikasnosti vraća se 3,7 KM. Dakle trebamo se baviti uzrokom a ne posljedicama, ne da gasimo požara kako je to nažalost do sada bila praksa, i samo želim još jednu stvar naglasiti da je vidljivo apsolutno da se ovaj problem mora rješavati interesorno i ono što je možda danas izostalo jeste da prilikom svih ovih mjera koje budemo poduzimali od strane kada su u pitanju subvencioniranje goriva eventualno subvencioniranje nabavke ekološki prihvatljivih vozila mi zapravo moramo imati socijalnu kartu. A socijalnu kartu ja znam, mislim da će se možda i ministra javiti, ja znam da je ona zaista ulagala posebne napore i da je pokrenula određene procese u Ministarstvu, međutim nažalost do danas nemamo socijalne karte i mislim da zaista to trebamo staviti kao prioritet u budućem periodu. Toliko. Hvala.

Poslanik/zastupnik Segmedina Srna Bajramović:

zahvaljujem još jednom. Pa evo nakon ove izuzetno dobro pripremljene diskusije kolegice Dizdarević, izuzetno zanimljive rekla bih koju sam baš s pažnjom pratila, skoro da sam

zaboravila šta želim da kažem no iako će zvučati pomalo ponavljajuće kako ja volim govoriti o ovim mjerljiv provjerljivim kategorijama ipak ću odlučiti da još jednom sve nas zajedno podsjetim na nešto što bi možda trebali sami sebi i drugima ponavljati svakodnevno, ne samo u ovim prilikama a to je da je stepen zagađenosti zraka u BIH 4,5 puta viši u odnosu na granične vrijednosti koje je postavila WHO. Što zapravo pokazuje da su godine naše neozbiljnosti u mnogim segmentima društva evo došle na naplatu. Rješenja definitivno nisu ni jednostavna niti su kratkoročna i zato je danas izuzetno važno da ne budemo populisti nego da pokažemo da ovo nije problem oko kojeg ćemo se prepucavati ko je demagoški pametniji, nego rekla bih ko je operativno konkretniji. Za rješenje problema to smo već konstatovali danas potreban je višesektorski pristup, i sudjelovanje kako nosilaca vlasti, akademske zajednice tako i samih građana, stanovništva. Dakle nema definitivno ne postoji jedan uzrok zagađenja niti postoji jedno rješenje za smanjenje stepena zagađenosti zraka. Prvi preduslov je da se mi prestanemo međusobno varati čekajući da prođe zima. Uradili smo bezbroj dokumenata, strategija, odluka, mjera, planova, no čini se da su sve do jednog, ili možda sa sigurnošću možemo ustvrditi pravljenja kao paravan problema a ne konkretna mjera da se isti implementira ili pokuša pratiti barem. Danas evo kada problem očigledno eskalira moramo biti svjesni da niko u ovoj sali nema čarobni štapić niti da postoji rješenje danas za sutra, ali ukoliko iskoračimo u tu novu svijest ozbiljnijem modelu suočavanja s problemom onda imamo šansu da naredne godine stanje bude puno bolje. Problem lošeg kvaliteta zraka u Kantonu Sarajevo ne može se riješiti definitivno se ne može riješiti ako se nastavi s dosadašnjom praksom malo više istog i tako svake godine iznova. Nužne su evo već su to kolege i kolegice prije mene rekli nužne su i kvalitativne i kvalitativne promjene i inovacije u pristupu, menadžmentu, i praksi uvođenjem i primjenom novih metoda dijagnostike analize i prognoze, mobilnih mjerenja na terenu i u prostoru, naučnim procesuiranjem i statističkom obradom rezultata mjerenja te komplementarnih kompjuterskih simulacija kojima se mogu dobiti mnogo potpunije informacije o prostornoj raspodjeli i vremenskoj distanci kvalitete zraka u širem smislu. Dakle dugogodišnja neplanska gradnja, kaos u gradskom saobraćaju, sistemi grijanja, te loša socijalna slika, Damir je govorio o siromaštvu kao uzroku, sve su to segmenti istog problema, koji traže sistemski rješenja koji traže da stvari pomaknemo naprijed. Zato nemojmo izmišljati toplu vodu nego uozbiljimo politiku da koordinira sistem i iskoristi kapacitet znanja u EU, sa svim našim šansama koje imamo u procesu EU. Imamo bezbroj prijedloga na stolu od 2012 do danas, od Akademije nauka i umjetnosti, fakulteta sa saobraćaj, instituta i niza drugih institucija, a mi do danas nismo uspjeli uspostaviti ni pouzdan sistem mjerenja nego nas obavještava krov naše prijateljske ambasade. Nemam danas ambicija uopšte da licitiram sa rješenjima niti smatram da smo mi pojedinačno bilo ko od nas u ovoj sali ti koji nosimo rješenja, ali jesmo odgovorni da sistem funkcioniše i da institucije rade svoj posao. Zato depolitizirajmo stvar, utegnimo je sistemski, vodimo je efikasno organizacijski. Reafirmišimo sve dosadašnje mjere, sve ove spomenute mjere u jedan ozbiljan plan kratkoročnih i dugoročnih mjera sa nosiocima aktivnosti i rokovima koje ćemo pratiti na mjesečnom nivou čitavu godinu. I nemojte samo molim vas da ponovo dodemo u zimu 2019 pa da nas opet krov ambasade podsjeti kako nismo ništa napravili. Odnosno kako smo još jednom prevarili i sebe i građane.

Poslanik/zastupnik Vildana Bešlija:

hvala. Pa evo ja ću se nadovezati na ovu diskusiju. U suštini mislim da polako se nadziru zaključci i želje Skupštine u kom smjeru trebamo ići u ovom periodu. Sve probleme, odnosno većinu problema smo uspjeli detektovati, ono što je meni lično najveći problem i ne bih htjela da molim bilo koga u narednom periodu da nešto realizujem, želim da zahtijevam i želim da to intenzivno pratimo. I želim da to ide u pravcu kom je trebalo davno da krene. Hoću da kažem da ovaj plan koji imamo i koji je već donesen i trebao da funkcioniše očigledno sistemski nema funkcionisanja. Očigledno izgleda da nemamo jasno definisanog nosioca

procesa pa nam se dešava da dobijemo odgovore da imamo jasno navedene izvršioce i nosioce projekata i određenih procesa a da recimo nisu dostavile te informacije, da ne znamo na koji način možemo sankcionisati neke prekršaje za koji kao imamo nadzor odnosno tijelo koje je zato zaduženo, i u tom smislu smatram da iako je problem kompleksan postoje vrlo jednostavne metode ili neke mjere koje odmah možemo primijeniti. Znači vrlo često se dešava čak i u ljetnom periodu i tokom cijele godine da imamo prljav grad. Pranje ulica ozelenjavanje to su neke osnovne stvari koje moramo stalno da radimo bez obzira na ovo zagađenje. Mjerne jedinice i te neke sistemske stvari ili uređaji da li nam trebaju za unapređenje. Naravno da trebaju. Jako je porazno da nemamo sedam godina ništa nabavljeno što se toga tiče, da ne pratimo te standarde. Ali isto tako postoje stvari koje se odmah mogu primijeniti i koje se ne primjenjuju i koje se ne kontrolišu. Zato smatram da trebamo predložiti svojevrstne zaključke jer slažem se sa kolegicom da mi nismo dovoljno kompetentni puno smo čuli mnogo prijedloga sa kojima bi se moglo djelovati, koji su vjerovatno svi dovoljno dobri, ali tu bi struka trebala da da svoj doprinos. Ja sam na tom nekom tragu da mi sada trebamo zadužiti Vladu i zna se, operativni tim i nosioca toga svega, koji je rekao da već razmatraju određene izmjene, kao prvo smanjenje granice zagađenosti i svih ostalih stvari sa svim uključenim subjektima tog procesa, i da damo rok vrlo kratak, ja bih predložila 30 dana, s obzirom da evo kako tvrde iako prate to, iako ja nisam baš ubijeđena u to, mislim da to ne bi trebalo biti prepreka. Ako ne da se da neki rok koji je razuman i da e prilagodi ovaj plan koji očigledno nije funkcionisao na ovakav način. Hvala vam.

Poslanik/zastupnik Igor Stojanović:

hvala predsjedavajući. Mislim da ovaj prijedlog zastupnice Vildane Bešlije je vrlo dobar početak za neku moju diskusiju i odličan prijedlog koji bi Skupština sigurno trebala uvrstiti u svoje krajnje zaključke. Ja moram reći evo sada već pred neki kraj sjednice da sam izuzetno razočaran kako smo mi sve ove godine proveli vrijeme i šta se generalno na nivou kantona radilo kada je ova problematika u pitanju. Mi smo danas čuli toliko opterećenih i kontradiktornih informacija da jednostavno ne znamo na bazi čega bi mi određene mjere i zahtijevali i imali određene preporuke za bilo koji tim koji bude nosio poslove. Ja sam svjestan da smo na Kolegiju dobili informaciju da nam nedostaje mjernih uređaja da oni nisu u potpunosti pouzdani za sve stvari, onda ovdje ipak tvrdimo da imamo dovoljno mjernih uređaja. Onda od inspekcije dobijemo informaciju da su oni zaduženi za kontrolu isključivo privrednih objekata većeg poslovanja, da je protiv-požarna služba MUP-a zadužena za ove neke manje objekte. U suštini mi nemamo informacije na osnovu kojih bi donijeli bilo koje preporuke, mjere i generalno mi moramo se pozabaviti prijedlozima svih ljudi koje smo danas čuli, pogotovo ovdje za govornicom od inspekcije pa do stručnog tima, koji su to konkretni podaci na osnovu čega bi mi predlagali određene mjere. Recimo da li ćemo mi pojačati inspeksijski rad ovo za šta smo svi konstatovali gdje se svi slažu da nedostaje inspektora da bi se utvrdilo ko krši određene odredbe i odluke, mi bi prije svega morali da znamo koliko je tih pojedinačnih potrošača koji krše određen, međutim mi nemamo danas ovdje predstavnike ove protiv-požarne službe pri MUP-u koja bi trebala da se bavi ovim nekim pojedinačnim slučajevima. Također, mislim da bi jedan od zaključaka trebao da bude da Skupština kantona uputi federalnom nivou inicijativu o smanjenju mjernih jedinica na osnovu kojih bi se proglašavala uzbuna jer ovo sve što čuli u diskusijama ovdje je činjenica da su kod nas ove norme najviše u odnosu na sve europske standarde i da ove norme treba smanjiti da bi se sistem što prije aktivirao i da ne bi kao što je ministar rekao zavisio od jednog čovjeka. Neću dalje diskutovati, jedino ću reći da će naš zastupnik Samir Suljević na osnovu diskusija zastupnika Kluba SDP-a predložiti određene zaključke. Hvala.

Predsjedavajući:

hvala kolega Stojanoviću. Zastupnik Samir Suljević.

Poslanik/zastupnik Samir Suljević:

hvala. Pozdravljam vas predsjedavajući, dopredsjedavajuće, kolege i kolegice zastupnike, članove Vlade, goste, kao i gledaoce KTV koji prate zasjedanje ove Skupštine. Uzimajući u vidu sva ova izlaganja koja smo čuli, pitanja odgovore, kao i određene fakte, a to da je obaveza mjerenja i praćenja kvaliteta zraka ocjenjivanja nivoa zagađenosti zraka i poduzimanja odgovarajućih mjera u cilju njegovog poboljšanja Kantona Sarajevo propisana raznim zakonima, prvenstveno Zakonom o zaštiti zraka, pravilnicima itd. koje ne bih sada navodio, pošto ću tražiti da se ovaj prijedlog zaključka umnoži i dostavi svim zastupnicima, bit će evidentno na koja se akta pozivamo, a u skladu sa Poslovníkom Skupštine Kantona Sarajevo Klub SDP BIH u Kantonu Sarajevo, odnosno u Skupštini Kantona Sarajevo predlaže Zaključak kojim se traži od Vlade Kantona Sarajevo nadležnih institucija da u roku od 15 dana dostave pregled mjera sa nosiocima aktivnosti i rokovima za poboljšanje kvalitete zraka u Kantonu Sarajevo i to po segmentima:

- poboljšanje monitoringa kvaliteta zraka,
- organizacione mjere u svrhu smanjenja emisija štetnih tvari,
- smanjenje emisija štetnih tvari u stambenog sektoru,
- smanjenja emisija štetnih tvari u javnom sektoru,
- smanjenja emisija štetnih tvari u saobraćaju,
- smanjenja emisija štetnih tvari u industriji,
- urbanističke mjere za smanjenje emisija štetnih tvari.

Da obrazložimo: u prethodnom periodu od strane različitih institucija i pojedinačnih autora u Kantonu Sarajevo je urađen veliki broj tematskih dokumenata, studija, akcionih planova na temu zagađenosti zraka koje očigledno nisu adekvatno praćenje u smislu u operacionalizacije i nadzora rezultata realizacije. Zbog svega navedenog, izuzetno je važno da se postojeći institucionalni kapaciteti i institucionalno znanje Kantona Sarajevo reafirmišu u novi akcioni plan sa pregledom svih mjera nosioca odgovornosti, finansijskog okvira i očekivanog rezultata u objektivno predstavljenom vremenskom okviru. U prilog zaključku kao i mehanizmu objedinjavajućeg pristupa navedenom multisektorskom problemu govore ranije urađene studije i akcioni planovi procjenjujući da je moguće postići stanje kvaliteta zraka kategorije I i II na svim lokacijama gdje su do sada vršena mjerenja, i to samo ukoliko se adekvatno pristupi realizaciji predviđenih korektivnih sistemskih aktivnosti.

Ja bih ponovo zamolio da službe umnože ovaj zaključak i da ga dostave svim zastupnicima i da se o ovom zaključku izjasnimo, da li samostalno ili u okviru miksa drugih zaključaka, pa evo izvolite. Hvala.

Predsjedavajući:

hvala kolega Suljeviću. Ja predlažem da nakon rasprave kao što je do sada bila praksa formiramo jednu malu grupu koja će koncipirati zaključke u sali 100 na pauzi i vratiti se da ih Skupština izglasa. Dakle ove vaše i neke koje smo čuli, da objedinimo, da klubovi daju po jednog predstavnika koji će modelirati ove zaključke u sali 100. idemo dalje s raspravom. Zastupnik Mahir Dević. A naravno podijelite služba ove.

Poslanik/zastupnik Mahir Dević:

zahvaljujem. Evo ja ću zaista iskoristiti priliku da toplo poselamim i pozdravim sve gledaoce TVSA. Evo mi radimo jutros od nekih ranih jutarnjih sati, i neka moja opća impresija i dojam zaista je onako vrlo pomiješan. Mislio sam da ćemo u ovim diskusijama zaista doći do pozicije da predložimo neke ozbiljne zaključke, neke ozbiljne mjere da ih ponudimo i cijelo vrijeme sam se pitao šta mi kao Skupština zaista i možemo uraditi u ovakvim uslovima, odnosno šta je naša nadležnost. Evo predsjedavajući vas u tom pravcu smatram odgovornim da mi kao Skupština se držimo onoga što je ustavna nadležnost ovog organa. U diskusijama

koje sam slušao jutros, od 10 sati pa do danas, zaista je provejavao niz nekih kontradiktornosti u smislu da mi zaista ili ne razumijemo nadležnost ili ne znamo nadležnost ili ne znamo šta je naš posao itd. Naravno cijenim da ima vrlo malo znanja u ovoj oblasti, malo sam probao da se pripremim i u razgovoru sa stručnim ljudima, prije svega sa Mašinskog fakulteta razgovarao sam na ovu temu i apsolutno se ne slažem sa konstatacijama da pojedinci sebi daju za pravo da kažu da struka je zakazala u ovom konkretnom slučaju i da struka ne daje rješenja. Mi smo ovdje čini mi se prije nekoliko mjeseci pa u najmanju ruku dvotrećinskom većinom osnovali jednu ustanovu na nivou Kantona Sarajevo koja je trebala da zaista da jednu novu dimenziju, jedan centar za napredne tehnologije koji radi pri Mašinskom fakultetu u Sarajevu. Njima jedan mladi tim stručnjaka, profesora i ljudi koji su i sami krenuli u izučavanje ovog fenomena i problema zagađenosti zraka u Kantonu Sarajevo. Mislim da tom timu mi trebamo dati jednu potporu i materijalnu i finansijsku i u smislu projekata i dati im zadatak da oni krenu u jedan ozbiljan rad, jer očigledno je da su se stekli i kadrovski uslovi i materijalni uslovi da se ovakvo pitanje stavi na dnevni red. Ako je aparat koji mjeri zagađenje blekarbon trebalo donijeti iz Hrvatske prije godinu i dvije i pet dana da mi izvršimo to mjerenje na bazi koga ćemo izaći sa nekim procjenama da je zagađenost otprilike 50% od goriva, a nekih 50% vezano za, znači 50% automobila i 50% čvrsta goriva sada smo u situaciji da kao Skupština i evo kao nova Vlada i budžet nabavimo taj aparat. Ja mislim da on ne košta čak ni više od nekih 20.000 eura. Ta mlada ekipa ljudi je radila već mjerenja dronovima, doduše u vlastitoj režiji, u privatnoj režiji, mjerili su te temperaturne razlike, razgovarali su o tom fenomenu inverzije i očigledno je da je ovo problem u Kantonu Sarajevo koji ne traje ni dan ni dva, niti on ima svoj politički oblik ni obris kako neki pokušavaju to da predstave, niti mi imamo neki poseban veliki uticaj iz ovog organa, koji se zove Skupština na taj problem. Nego je to jedan čitav konglomerat, sistem u kome zaista mi moramo ozbiljnije pristupiti i probati tražiti rješenje na dobrobit svih građana Kantona Sarajevo. Znači predlažem da u tim zaključcima se obavezno uvrsti ova dodatna saradnja sa Mašinskim fakultetom u Sarajevu, sa ovim timom mladih ljudi i da se zaduži ova centar ko nova ustanova koju smo mi formirali da krene u ovom pravcu da radi tu vrstu istraživanja. Mislim da na ovom pitanju zaista pojedinci ne bi trebali da skupljaju nikakve jeftine političke poene i da se obraćaju ovdje i naprave bilo kakvu vrstu samopromocije. Mi iz SDA, ovo govorim kao šef kluba zaista smatramo da po ovom pitanju u Kantonu Sarajevo ne smije biti ni pozicije ni opozicije. Ja mislim da je nije bilo ni prije dvije godine kada su se te mjere donosile, bile su nepopularne ali evo u najmanju ruku bile su donešene. Neki potez je bio napravljen. Znači ovom pitanju treba zaista pristupiti izuzetno ozbiljno na način da svi jedinstveno damo neki suport Vladi i prije svega stručnjacima. Znači mi dozvoljavamo sebi ovdje situaciju da mi kažemo ljudima iz struke koji nam se obraćaju cijeli dan ovdje da njima držimo lekcije. Meni je to zaista u najmanju ruku simptomatično. I nije u redu. Razumijem evo i tek je početak Skupštine i taj populizam i pokušaj da se predstavi da se nešto veliko radi, da se nešto krupno dešava, svi ti nastupi itd., međutim, to nas neće odvesti nigdje. Svjedoci ste da smo u kasnim popodnevним satima, do ovog momenta, do ovoga što je kolega predložio smislu neke mjere u pismenoj formi, u tim diskusijama, ja ili nisam dobro čuo, ili se nalazim na nekom pogrešnom mjestu, ni jedne ozbiljne mjere, osim nekih kritika, hvalospjeva, ruženja, pozivanja na neka druga vremena itd. Znači cijenim da evo predsjedavajući vi nakon ovih diskusija možda da napravimo jednu pauzu, da izbrusimo ove neke zaključke. Ti zaključci po meni mogu vjerovatno ići isključivo u pravcu da mi naložimo na neki način Vladi Kantona Sarajevo da ona izmijeni ovaj set mjera koje su donešene u pravcu u kojem se dogovorimo. I ne vidim da tu treba da bude nikakve pozicije, opozicije, a ovog populizma je zaista danas i viška. Evo toliko u ovom mom provom obraćanju danas.

Predsjedavajući:

hvala gospodine Dević. Imamo repliku gđin Stojanović, Bešlija, Marić.

Poslanik/zastupnik Igor Stojanović:

osvojio sam nagradu, hvala lijepo. Pa prvo nije u redu od strane zastupnika Devića da generalizuje sve diskusije i da kaže da je neko ovdje prozivao strku da struka nije uradila svoj posao. Ako ste malo pažljivije pratili diskusiju, očigledno zastupnik Dević nije, onda smo svi ovdje konstatovali da jedan kompletan sistem nije funkcionisao kvalitetno i da bez obzira na struku da sve dosadašnje Vlade i svi ljudi koji su participirali, bili odgovorni na ovom polju nisu učinili da ova situacija danas ne kulminira na ovakav način i da ne moramo imati hitnu sjednicu. Ovdje se radi upravo o tome da mi detektujemo šta su to bili propusti u svim ovim dosadašnjim sistemima, vladama koje su participirale, bile odgovorne za ovaj problem i da na tome radimo i da vidimo šta treba konkretno uraditi. Činjenica je da ovdje baratamo sa različitim podacima. Da ne znamo u kojem pravcu krenemo i da faktički evo, kao što smo čuli od mnogih zastupnika, vrlo dobronamjernih diskusija da treba da prije svega imenujemo ko je to nosilac aktivnosti da bi smo se pokrenuli sa mrtve tačke jer mi imamo isti problem kao i prije 50 godina. Ko je za to odgovoran ja ne bih uopšte politizirao niti zvao populizmom, niti je bilo ko pričao o tome ovdje, nego se prije svega predlagalo šta to treba uraditi u narednom periodu a ko je propustio šansu do sada da uradi, mislim da apsolutno više nije ni bitno. Hvala.

Predsjedavajući:

hvala kolega Stojanoviću. Odgovor na repliku Mahir Dević. Izvolite, zastupnik Dević.

Poslanik/zastupnik Mahir Dević:

da ne bih bio zaista pogrešno shvaćen. Ja bih zaista volio da mi raspravljamo o konkretnim potezima koje treba da povuče ova Skupština. To je bio cilj moje diskusije i namjera. Ne nikako da izazovem neke replike sada pa kao da neko meni nešto odgovara moj cilj je ovdje zaista da mi kao najveći zakonodavni organ u Kantonu Sarajevo napravimo spisak nekih mjera, predlože kolegice i kolege i da ih jednoglasno usvojimo. Naravno da su te mjere u skladu s ustavom i sa zakonom, sa nadležnostima, i da trasiramo evo neki put, da ova sjednica koju smo danas imali ne bi imala karakter da pričamo 20 sati dnevno bez konkretnih zaključaka koji će pomoći, evo da kažem, u rješavanju ovog problema. U tom pravcu je išla moja diskusija. Hvala.

Predsjedavajući:

hvala kolega Deviću. Repliku ima zastupnica Vildana Bešlija.

Poslanik/zastupnik Vildana Bešlija:

pa evo zaista moram reagovati kada u jednoj maltene rečenici kažete, iako ste bili u vlasti proteklih niz godina i relativizirate stvari zagađenja, i kažete da nije političke prirode, a pri tome provedete pa možda negdje cca sat vremena u ovoj sali, i maloprije se pojavite tu i komentarišete diskusije koje ste možda unaprijed znali da neće doprinijeti bilo čemu ili će kritikovati struku i na kraju da završite sa tim da niste u stvari mislili izazvati reakcije. Izazvali ste reakcije jer mi smo zaista vrijedno radili od jutros od 10 sati, osim onih sat vremena koje smo imali pauzu, za razliku od vas, primijetiti ću hvala.

Predsjedavajući.

Odgovor na repliku zastupnik Mahir Dević, nećete, odustajete.

Poslanik/zastupnik Zvonko Marić:

zahvaljujem predsjedavajući. Znae, pomalo sam zbunjen kada nakon ovih iscrpnih diskusija koje smo slušali jer nas je ponukalo stanje u kojem se nalazimo dođe nam čovjek koji je najmanje proveo na ovoj sjednici, ja neću da ulazim sada u to gdine Deviću, nije ovo vrijeme za velike rasprave, ali vi ste to sami tražili. Mi ni na koji način nismo mogli da utičemo na to. Ali ja moram reći da smo se mi trudili danas da rasvijetlimo ono što neko nije radio godinama, da poduzmemo neke mjere i sa nipodaštavanjem da nam sada kažete šta treba da uradimo i da nas podučite. Hvala vam na tome ali smo vidjeli vaš istup kada ste kroz neku opstrukciju proceduralnu pokušali da osporite donošenje najvažnijeg Zakona i usporite kako god hoćete, Zakona koji donosi ova Skupština na koje se vi često pozivate. Nismo mi danas razgovarali ni na kakvu temu, mi smo o temi razgovarali, ja nisam bio ni na kakvoj temi ali ako vi tako kažete onda ne bih da vam proturječim, to je vaš način izražavanja. Kažete da smo osporavali mišljenje struke, pa i sami znate, ja bih volio da argumentirate kada već to tvrdite šta je to struka novo nama rekla. Šta nas je potaklo i moglo da nam bude korisno da donesemo neke mjere da poduzmemo bilo kakve mjere. Mi smo znate predugo u javnom životu i bavimo se barem srodnim djelatnostima kao što je politika i moramo vam kazati da razumijemo i znamo šta su a pogotovo mi koji smo već u jednom mandatu sjedili frizirani izvještaji, usaglašeni sa politikama, itd. Pa nemojte nas podučavati, ipak jako je ovako zagađen zrak, mislim da nam nije pomutio barem inteligenciju da ne razmišljamo na neki način i da razumijemo šta nam želite poručiti i kakav dojam trebate ostaviti. Ipak, da ne bi trošili sada vrijeme, ja svoj život u nekim besmislenim raspravama, ovdje ću se zaustaviti i hvala vam na sugestijama. Ali ja ću isto tako reći jednu mislim poučnu sugestiju a ta sugestija otprilike glasi ne znam da li ćete se vi prepoznati ali sasvim sigurno za svakoga vrijedi u političkom životu. Znae kada imate takvu situaciju da neko ignoriše toliko godina život i činjenice stvarnost onda moram kazati da ta politika osudi više samu sebe nego što bi to bilo ko drugi učinio. Hvala vam.

Predsjedavajući:

tačni ste kolega Mariću u sekunda. Ja sam vam signalizirao na sat. Kolega Deviću imate li odgovor na repliku, ovo su bile vama upućene replike.

Poslanik/zastupnik Mahir Dević:

zahvaljujem predsjedavajući. Ja ću samo ponoviti ono što sam maloprije kazao repliku. Moj cilj je ovdje kristalno jasan da mi kao organ, kao Skupština damo svoj doprinos na način da budemo vrlo konkretni, precizni sa vrlo jasnim zaključcima i mjerama. Sve drugo neke rasprave, neki populizmi ja zaista u to ne bih više ulazio. Oni koji su se pronašli u toj mojoj rečenici koju sam ja kazao, to je njihov problem, znači moj je cilj zaista da napravimo neku pauzu, izbrusimo te zaključke i da ih jednoglasno usvojimo. Znači kristalno sam jasan bio.

Predsjedavajući:

ima prednost Marić odgovor na repliku kolege Devića izvolite.

Poslanik/zastupnik Zvonko Marić:

zahvaljujem predsjedavajući. Zastupniče Deviću da vam kažem jednu stvar, vi ako kvalifikacirate neki floskulama pokušavate da imputirate nekom kako se prepoznao u nečemu, nismo se mi prepoznali, mi samo prepoznajemo potrebu da ljudi koji rade ili ne rade imaju odgovornost za ono što rade i za nerad i za rad. Prema tome, znate šta, ne može neko imati samo privilegije mora imati i obaveze i odgovornost za ono što radi dugi niz godina. Pa ako ste vi prepoznali u svemu ovome činjenicu da je vaš ministar dugo godina bio na ovoj poziciji koju danas obnaša, a mi danas razgovaramo o potrebi da se napravi studija, onda nemam ja šta da kažem. Pa ministar Lukić više puta bio ministar nego što je Muhamed Ali bio šampion u boks. Možda ne toliko ali tu je negdje. Prema tome i svako treba da odgovara jer onda u

suprotnom mi smo neodgovorno društvo. Apsolutno neodgovorno, ako ignorišemo stvarnost, onda smo potpuno neodgovorno društvo i mi nemamo šanse na bilo kakav uspjeh. Hvala.

Predsjedavajući:

kolega Deviću javili ste se. Je li ovo drugi odgovor na repliku kolegi Mariću? Time vas dvojica završavate jer imate pravo jedan drugom po dvije. Hvala.

Poslanik/zastupnik Mahir Dević:

zahvaljujem. Ma ja ću još jednom ponoviti, ja zaista nemam namjeru da ulazim u neku ličnu diskusiju i sada da podsjećam kolegu da smo mi još uvijek aktuelno zajedno vlast u Kantonu Sarajevo. A da se malo ponašamo opoziciono. Mislim to mi je ono vrlo zanimljivo. Ja sam zaista smatrao da ovo ne treba da izađe na politički teren na relaciji nešto je sada tamo SDA za, neko je protiv itd. Nego sam predlagao cijelo vrijeme i dalje predlažem da Skupština vrlo jasno, nakon diskusija od 12 sati donese neke zaključke, ili 10. nisam računao to, u tom smislu se nisam spremao, da napravimo neke zaključke i da postignemo neki cilj današnje hitne sjednice. Evo bio sam kristalno jasan, bez potrebe da ulazimo u neke prozivke na bazi imena.

Predsjedavajući:

ispravka krivog navoda, zastupnik Zvonko Marić.

Poslanik/zastupnik Zvonko Marić:

zahvaljujem predsjedavajući. Dakle, ja nisam ovo iznosio zastupniče Deviću na nikakav politički teren. I apsolutno nemam namjeru da to radim. I to što smo mi i dalje neki politički projekat u koaliciji ili nije to je potpuno, i sami ste zapali u kontradiktornosti na početku rekli da to nikakva nije politička ocjena niti bilo kako, da je sa te strane upravo reakcija vaša išla, niti da je vaša namjera u tom smislu, međutim vi to očigledno radite iako ste potpuno svjesni da niste u pravu. Mi ovdje u ovom parlamentu iznosimo demokratski svako svoje mišljenje i ni na koji način ne prejudicirao niti se oslanjamo na to da li smo niti nam je bilo kakav argument da li smo u koaliciji ili ne. Prvenstveno kao zastupnici djelujemo ovdje i radimo u interesu onih ljudi koji su nas izabrali. Dakle, molim vas, ako možete da samo povedete o tome računa da ne bi sada raspravljali i zamarali ljude. Ako vi želite da otvorite raspravu ja sam se maloprije zaustavio, ako vi želite nije nikakav problem. Hvala.

Predsjedavajući:

vidim da ste se prijavili. Kolega Deviću, osnov. Jel ispravka krivog navoda. Samo morate to reći da bi dobili riječ prije replikanata. Ispravka krivog navoda zastupnik Mahir Dević.

Poslanik/zastupnik Mahir Dević:

(nije uključen mikrofoni) još mi je to preostalo jel tako? Pa vi znate da ja znam Poslovnik predsjedavajući. Zaista da ne ponavljam ovu vrstu priče. Ja sam rekao cilj bi mi bio zaista da napravimo zaključke da uradimo tu vrstu priče. A kolegu sam samo podsjetio na faktičko stanje koje do ovog momenta u Kantonu Sarajevo. To je. Ništa drugo.

Predsjedavajući:

hvala kolega Deviću ima još replika, tako da će se vjerovatno otvoriti prostor. Kolegica Kerla replika jel? Kome replicirate? Idem redom kako ste prijavljeni. Kerla, Nikšić, Čampara.

Poslanik/zastupnik Bibija Kerla:

mog kolegi Mahiru Deviću, žao mi je ako se riječ, odnosno mišljenje ljudi koji su tražili da se dana iznese stvar koja je veoma bitna za njih smatra populizmom onda ja ne vidim uopšte razloga zašto mi danas ovdje sjedimo i raspravljamo o svemu tome. Hvala lijepo.

Poslanik/zastupnik Damir Nikšić:

hvala. Slažem se sa gđinom Devićem da moramo požuriti i da moramo iznijeti te zaključke. Ali postoji jedan drugi pristup struci, kada smo rekli da struka ne može riješiti. Vidjeli smo, ne radi toga što je nesposobna, nego zaključak je da su im vezane ruke, da nemaju sredstava. Dakle struka sama ne može riješiti to i to je defakto tako. To je činjenica i ne vidim čemu je problem i radi toga bih ja volio da se uvrsti u ove zaključke jedna stvar koju bih predložio, a prije toga bih rekao a smo se mi zadubili ovdje, jesmo u ovaj problem smo se zadubili, radi toga što nije da se prvi put susrećem s tim, ali prvi put predstavljam neke ljude koji možda prvi put ovo i gledaju na TV koji nisu bili, nisu pratili jednostavno, nisu se bavili demokratijom. Nisu se bavili ovim što mi danas radimo i lijepo je da mi o tome pričamo i ja mislim da su mnogi građani zadovoljni što mi o tome pričamo. A ja bih da pokušam da predložim da se eu zaključke uvrsti i ova stvar, pored toga što imamo struku i stručno mišljenje i to sve, ja bih volio da pitam vas i da li mi to možemo da mi odavde pozovemo i same građane da zajedno sa nama rade, da nam pomognu. Da pozovemo građane da porade na zaštiti okoliša sami, onako samoinicijativno isto tako da vidimo sa KTV da uradi nešto, da obrazuje, da popularizira, eto nije to popularizam, to je populariziranje zaštite okoliša, da vidimo šta mogu uraditi, šta ja znam, umjetnici, likovni umjetnici, muzičari i svi u vezi ove svijesti o zaštiti okoliša, o zdravlju naše djece i napih starih ljudi i nas građana Sarajeva., tako ja mislim da bi mogli i to uvrstiti kao neku poruku ove Skupštine s obzirom da nismo samo ovdje radi nas i stručnjaka već da smo ovdje i nekom odnosu i nekoj interakciji sa javnošću.

Predsjedavajući:

hvala kolega Nikšiću. Zastupnik Čampara, replika. Kome replicirate, izvinite? Bitno je zbog onoga broja kome možete dva puta. Samo recite kome replicirate.

Poslanik/zastupnik Aljoša Čampara:

gospodinu Mariću. Može se shvatiti i kao replika. Imam osjećaj da nekako malo provejava ovdje stalno mislim da je tema isuviše ozbiljna radi samih građana Kantona Sarajevo, a bojim se da su neki zastupnici sebi uzeli za pravo da kritiziraju samo pojedine ljude u izvršnoj vlasti. I zastupnici imaju pravo da kritiziraju da traže i od ministara, ali ne samo od ministara i od Vlade, nego i od drugih koji su u lancu izvršne vlasti. Znači evo sada iz ovih diskusija se vidi, gđin Marić kaže nije nikoga prozivao, prozivao je u zadnjoj svojoj diskusiji, odnosno replici koju je imao sa gđinom Devićem ministra Čedu Lukića. E sada, jelde ispade da ja branim Čedu Lukića zato što je on iz SDA, ja sam iz SDA. Uopšte se ne radi apsolutno o tome. Vi znate da mi ovdje imamo evo resornog ministra, gđina Lukića koji je možda nositelja aktivnosti ali u okviru svih tih aktivnosti imamo još pet Ministarstva kao što su rekli. Operativni štab koji je sastavljen od ljudi iz ministarstava i drugih stručnih ljudi. Ja mislim da bi korektno bilo, ako se već neko kritizira, da onda kritiziramo i ljude koji dolaze iz političke partije kojoj gđin Marić pripada. Prije nekih sat vremena imali smo direktora KUIP koji dolaze iz SBB. Nisam baš oduševljen njegovom diskusijom i njegovim odgovorima na upit ovdje zastupnika sigurno je bilo nekih pet, šest pitanja. I pladirao bih evo zahvaljujem se kolega iz SDP-a na ovim ponuđenim zaključcima. Mi iz Kluba SDA apsolutno nemamo ništa protiv da podržimo ovakve zaključke. I predsjedavajući ako može možda Kolegij Skupštine sa predsjednicima klubova, vjerovatno će biti još nekih zaključaka da se oni izbruse, neko će još dodati i eventualno sa ovim operativnim timom i sa stručnim ljudima iz ovog tima, jer koliko mi se čini, ovi zaključci koje je SDP predložio otprilike korespondiraju sa većinom onih mjera koje su se našle u informaciji od strane samog Ministarstva. Zahvaljujem.

Predsjedavajući:

hvala kolega Čampara. Vama replika Zvonko Marić. Zato sam pitao kome vi jer sada on može vama dvije. Zastupnik Marić replika izvolite.

Poslanik/zastupnik Zvonko Marić:

zahvaljujem predsjedavajući. Evo zastupnik Čampara se osvrće na moje izlaganje, a ja ponovit ću šta sam zapravo rekao da nisam ni na koji način tražio raspravu i da nisam mogao da utičem na ovo što je zastupnik Dević pokrenuo. Pokrenuo je očigledno jednu vrstu negativne energije u ovom parlamentu svojim istupom s obzirom da cijeli dan nije bio tu a došao ovdje da nam arbitrira. Ja sam samo u tom smislu to rekao. Ali ovo kada kažete gđine Čampara imam osjećaj, to je stvar vaše impresije. Ako vi imate takav osjećaj, mislim da vas je osjećaj prevario iz prostog razloga ja ni na koji način nisam kritizirao samo Čedomira Lukića ministra. On je ipak, a vi to dobro znate, ako vam ja kažem da je najodgovorniji čovjek u Ministarstvu koje je prije svega za taj resor zaduženo. Sva ostala ministarstava su u sklopu tog, ali on je i šef tzv. Operativnog štaba. Osoba broj 1, zapovjedna, komanda odgovornost. Ja u tom smislu sam samo kritizirao to i slušao sam ja ignorirao i jesam li rekao fino da sam 04.04. pokrenuo inicijativu za održavanje tematske sjednice o ovoj temi a ne na ovu temu. I sada takoreći vi tvrdite kako nisam kritizirao nekoga drugog nego da je to smišljeno. Međutim niste u pravu i očigledno da je to samo vaš lični osjećaj, da vaša impresija, ali ako hoćete ministar Lukić treba da podnese odgovornost iz prostog razloga što je taj čovjek ali sve vrijeme, ne znam da li ste slušali diskusije i njegove istupe kritizirao je čak do federalnog Ministarstva sve. I to Ministarstvo rekao kao i da ne postoji. A prema čemu on oda postoji ovo Ministarstvo? Pa vidimo po ovim današnjim rezultatima rasprava i zaključaka koji se predlažu. Pa znate šta? U 21 vijeku raspravljati o ovakvim temama zaista je poražavajuće za svakoga pa i za nas, i za ovo društvo u kojem živimo. Prema tome, nisam imao nikakve namjere zadnje. Ako ste vi prepoznali, meni je iskreno žao ja tu ne mogu ništa očigledno ni popraviti ali nisam zaista nikakve zadnje namjere.

Predsjedavajući:

hvala kolega Mariću. Replika zastupnica Duraković.

Poslanik/zastupnik Jasna Duraković:

zahvaljujem. Replika kolegi Deviću. Ja ću samo reći da mislim da smo danas imali velika većina nas veoma konstruktivne diskusije i uz to i konstruktivne prijedloge. Dakle ja ne znam da li ste vi bili prisutni, očito niste, izostavili ste taj dio. Kao što je rekla kolegica Vildana u tom dijelu gdje smo zaista konkretno predlagali određene mjere i naravno rukovodstvo ovog doma se pobrinulo da to zapišu pa će to u zaključcima i predstaviti. Nismo imali formalizirane mjere kao što je to uradio SDP ali smo i te kako imali određene sugestije i prijedloge i smatrali da to treba da uđe u krajnje zaključke. Eto toliko. Samo da vas informišem jer očito niste bili prisutni.

Predsjedavajući:

hvala kolegice Duraković. Kolega Stojanović također replika. Vi imate odgovor. Ima prednost. Odgovor na repliku kolega Dević.

Poslanik/zastupnik Mahir Dević:

ja ne znam stvarno što je moja diskusija ovoliko replika izazvala ali s druge strane mi je to naravno jasno. To vaše neko imputiranje da ja nisam bio danas tu prisutan. Ja sam cijeli danas ovdje na ovoj sjednici sa povremenim izlascima tu u hodnik kao i svi drugi zastupnici. Tome možete svjedočiti da sam cijeli dan tu. Pažljivo sam i pomno slušao sve što ste danas

govorili. U ovim klupama ovdje i naravno kada sam bio vani pažljivo sam slušao i ono što ste govorili vani. I vrlo malo se toga moglo izdvojiti iz tih diskusija što bi se moglo nazvati nekim konstruktivnih pristupom, nekom mjerom koja bi bila za boljitak i dobrobit građana Kantona Sarajevo. Mahom su te diskusije bile, obilato bile iskorištene za vlastite samopromocije, nakon kojih se izlazi za niz nekih optužbi političkih itd., niz napada na niz nekih drugih institucija kako nešto to sve ništa ne valja. Evo ok, sada to ništa ne valja. A kada trebamo nešto predložiti kako da to riješimo onda malo stanemo. Ja sam tu samo kazao samo sljedeću stvar: hajdete kao ovaj organ predložimo nešto da učinimo što smo danas sjedili ovdje cijeli dan. Eto ja sam za to. I nema potrebe za tim replikama stvarno više jer ću na svaku i ja ponovo replicirati pa ćemo ostati do 12 večeras naravno.

Predsjedavajući:

hvala kolega Dević. Zastupnik Igor Stojanović replika.

Zvonko Mariću ako je Deviću nemate pravo više, vas dvojica ste iskoristili. Jedan drugom po dvije. On je replicirao kolegici Duraković koja je replicirala Deviću. Iskoristio je poslovničku mogućnost da replicira prvi put kolegici Duraković. Sada Stojanović replika, kome recite.

Poslanik/zastupnik Igor Stojanović:

pa ja sam htio da repliciram zastupniku Čampari a evo sada ću morati se dotaći zastupnika Devića na osnovu ove ponovne diskusije. Prije svega zastupniče Dević evo ponovo u vašoj diskusiji u kojoj omalovažavate cjelodnevni rad ove Skupštine sasvim je jasno zašto ste proizveli ovoliko replika. Govoriti o tome kako su to bile neke paušalne diskusije a vaš kolega iz klupe Aljoša Čampara podrži zaključke na osnovu svih tih diskusija koje je SDP predložio je u potpunosti kontradiktorno. Da ne znam kakva je situacija u SDA pomislio bih da se neki novi aktiv formirao. Ali vi očigledno niste u nekoj baš saradnji. Ovdje govoriti o bilo kojem zastupniku nakon sedam sati diskusija, vrijeđate direktno svakog od ovih zastupnika koji su uložili napor da pribave dovoljno informacija i da se potrudite da predlože određene mjere koje bi zbog nerada dosadašnje od 20 godina unaprijedile čistoću zraka u Kantonu Sarajevo. Nije u redu, nije korektno sa vaše strane i na kraju krajeva ne pokazuje nikakvo poštovanje prema zastupnicima koji ovdje sjede i koji su predložili neke mjere pa evo ako hoćete i ovo što ste podržali od strane zastupnika Čampare vaša diskusija u potpuno stavlja ispod nogu i nije korektna. Pogotovo to nije korektno nakon što je predsjedavajući rekao kada smo sve diskusije iscrpili da će se Kolegij sastati i donijeti određene zaključke. Nakon što smo došli do kraja vi kažete da je sve to paušalno i da niste čuli nikakav zaključak. Znači mi smo saslušali sve diskusije imamo prijedlog i ne vidim nikakav razlog za ovakvo vaše nepoštovanje prema zastupnicima. Hvala.

Predsjedavajući:

hvala kolega Stojanović. Zastupnica Kerla ima repliku i imate vi Deviću još jednu repliku Stojanoviću ako vam je odgovor na repliku imate prednost. Dević odgovor Stojanoviću. I to vam je druga.

Poslanik/zastupnik Mahir Dević:

pravo da vam kažem kolega Stojanoviću ja i Čampara odlično funkcionišemo i tu nema nikakvih problema ako je to tema koja vas zanima. Znači ja sam samo ponovit ću još jednom, rekao da bi bilo dobro da mi danas predložimo neke konkretne mjere a da sve te javne nastupe, istupe, populizme, politikanstvo ostavimo na stranu jer je zagađenost zraka u Kantonu Sarajevo tema na kojoj bi ovaj organ trebao zajedno sa Vladom sa svim institucijama da radi jednoglasno i zajedno a ni na koji način da dolazimo u situaciju kao jedni su sada za zagađenje, drugi su protiv itd. To nema veze s tim. Suština je stvari da nešto probamo nešto korisno. Evo to je to bilo.

Predsjedavajući:

zastupnica Kerla replika jel, nekome? Pa onda Marić Čampari.

Poslanik/zastupnik Bibija Kerla:

mojoj kolegici Jasni. Ja moram stvarno da ispravim mogu kolegicu. Znam da od jutros pa do večeras Mahir Dević je u ovoj Skupštini. Ne opravdavam sve ono što govori ali mislim da oni koji su bili prisutni ovdje nisu primijetili da je ipak taj čovjek. Žao mi je što to govorite a nije ni u redu ni ono što govori Mahir Dević. Hvala lijepa.

Poslanik/zastupnik Zvonko Marić:

zahvaljujem predsjedavajući. Samo vrlo kratko budući da sam propustio a i zbog toga sam se javio za repliku onda a sada ću reći jer je prozvao na neki način imputirao je da je loš nastup direktoru i rekao ako mu nije toliko važna politika kako je identificirao svakog čovjeka, ja to nikada ne radim, to nije moj manir. I rekao da mu se nije baš svidio nastup direktora inspekcije kantonalne, citiram ga. Ako mu se nije dopao kao konstruktivan zastupnik to je trebao da kaže u toku diskusije i u toku sjednice da mu se ne dopada njegov istup i da obrazloži zašto to nije. Što se tiče zastupnika Devića ne bih zaista više. Samo kolegici Kerla samo da kažem jednu stvar. Zastupnik Dević je rekao da je bio malo u sali možda malo više u hodniku. Jeste bio možda u zgradi ali čini mi se da je pogled na ovo što se gleda u skupštinskoj sali drugačiji kada je iz hodnika nego kada je ovdje. Hvala.

Predsjedavajući:

zastupnice Tokić Bišćević teško je zastupniku koji osnovano dobije pravo na repliku onom zastupniku kome nije replicirao naložiti da ne spominje imena drugih zastupnika. To je u okviru etike dozvoljeno i snalaze se zastupnici. Dakle imao je pravo Marić kao što sada ima pravo Duraković, replicirate kome? Kolegici Kerli. Duraković.

Poslanik/zastupnik Jasna Duraković:

evo ja ću vas prije svega zamoliti predsjedavajući da vjerovatno završimo sa ovim repliciranjem, mislim da smo iscrpili repliciranja za danas i iscrpili zaista je ovo vrijeme. Kolegice ja nisam bila jedinica koja je replicira kolegi Deviću tako da mislim da on nema potrebe da ima vas kao advokata. To ću samo reći. Ja ću također reći da mi samo smeta ta konstrukcija ili formulacija kako želite koja je spomenuta više puta od strane kolege Devića gdje navodi da su ovo neke populističke ili politizirane rasprave. Ja mislim da danas apsolutno nije bilo riječi o bilo kakvoj politizaciji diskusija. Da su naprotiv diskusije bile vrlo konstruktivne i nadasve depolitizirane. Evo toliko i s tim ću završiti. Hvala vam.

Predsjedavajući:

hvala vam kolegice Duraković. Kolega Dević imate repliku. Javili ste. Imate vi prostora. Kerli može.

Poslanik/zastupnik Mahir Dević:

zahvaljujem se kolegici Kerli ona je naša iz Ilijaša pa ona to tako i gleda. Hvala joj. Kolega Marić čisto radi javnosti zajedno sa mnom je bio u dva tri navrata na hodniku tamo. Mislim tako da ova priča da nešto ja izlazim sa Skupštine a on kao ne izlazi zaista ne stoji. Ne vidim razloga da o tome raspravljamo. Ja ću, treba li još jednom da ponovim, u ovim diskusijama danas, pojedinih zastupnika danas, ja zaista nisam čuo nešto što je epohalno i što će riješiti problem zagađenja zraka u Kantonu Sarajevo. Nisam to čuo. Ako neko to ima u ovoj Skupštini nek mi ponovi, nek mi onda replicira i kaže, kolega Deviću mi rješavamo problem zagađenja zraka ovako. I ja kažem izvinjavam se ja sam pogriješio.

Predsjedavajući:

ispravka krivog navoda Marić. Evo izvolite.

Poslanik/zastupnik Zvonko Marić:

zahvaljujem predsjedavajući. Dakle ispravka krivog navoda ja se ne sjećam da sam bio sa zastupnikom Devićem u hodniku niti sam riječi progovorio sa njim i to može svako da potvrdi. Druga stvar, ako sam bio u hodniku bio sam u vrijeme pauza, i to mogu odgovorno tvrdim i prema tome, što se tiče gđina Devića, na kraju krajeva mjerilo naših diskusija danas je najbolji pokazatelj ko je bio u ovoj sali, ko je sudjelovao u diskusijama od prvog trenutka do sada. Vi ste htjeli na kraju populistički da nam svima očitajte lekcije šta trebamo uraditi a to vi niste uradili tolike godine poslije rata. Prema tome nemate kredibilitet da tako nastupate i žao mi je što se obraćate na ovaj način i što trošimo vrijeme na besmislice. Ja to više neću da radim i neću da se spuštam a taj nivo i na te kojekakve akrobacije što se tiče proceduralnih pitanja da vam odgovoram na ispravke krivog navoda, da vam odgovoram na replike. Ali očigledno da to vas zabavlja i da je to sav smisao onoga što vi želite da predstavite u ovoj Skupštini. Hvala.

Predsjedavajući:

zastupnica Kerla replika. Samo prije vaše replike da vas podsjetim na ovom osnovu o kojem je govorio Dević, Ilijaš je najzagađeniji trenutni dio Kantona Sarajevo pa bih volio da se vratimo na temi, a naravno davat ću riječ koliko god to Poslovnik dozvoljava.

Poslanik/zastupnik Bibija Kerla:

ja ustvari nisam danas stala uopšte na stranu Mahira Devića ja sam samo rekla istinu da je Mahir Dević cijelo vrijeme bio danas u Skupštini Kantona Sarajevo. Da li je bio u sali, da li je bio u hodniku ali ja cijeli dan ga vidjela tu i to je to. Ništa više. Hvala lijepo.

Poslanik/zastupnik Aljoša Čampara:

ispravka krivog kako god hoćete.

Predsjedavajući:

imate pravo Mariću na još jednu repliku a ostalim svima na po dvije.

Poslanik/zastupnik Aljoša Čampara.

Ne, ne gđinu Mariću pošto je govorio u množini interes klubu, ja sam ga tako shvatio ili će to opet biti moja lična neka stvar kako to shvatam. Dakle mi se ne igramo poslovnikom. Mi Poslovnik vrlo pomno pratimo i vrlo pomno čitamo i to vjerujte mi nećete od Kluba SDA doživjeti da mi ćemo zloupotrebljavati na bilo kakav način Poslovnik. Čak i prošli put kada je budžet bio u pitanju držali smo se poslovnika, čak znam i neke kolege druge koje su isto na isti način komentirali ovaj Poslovnik. I ja očekujem da ćemo u narednom periodu evo kada su se stekli uslovi razgovarati i o samom nacrtu budžeta. Vjerujte uopće nam nije nikakva želja da koristimo neke poslovničke niti procedure niti neke začkoljice, da bi smo u skupštinsku raspravu odugovlačili. Evo još jednom ponavljam i plediram na korektne zaključke da napravimo pauzu i da idemo sa zaključcima.

Predsjedavajući:

hvala zastupniku Čampari. Zastupnik Poturak. Digli ste ruku morate pritisnuti. Evo ga. Dajte riječ zastupnik Dževad Poturak. Jel replika?

Poslanik/zastupnik Dževad Poturak:

taj sam. Jeste. Replika za gđina Devića. Mi čitav dan smo potrošili u pronalaženju konstruktivnih stvari, znači u pronalaženju ideje za rješavanje situacije, a čuli smo mnogo dobrih, kako da kažem momenata gdje je rješavanje upravo zagađenosti u Kantonu Sarajevo. Sada svemu tome treba pristupiti još jedan, fali nam još jedan korak da nađemo samo to rješenje. Čuli smo ideje, čuli smo svašta nešta znači mnogo, mnogo dobrih stvari smo čuli, mislim da nismo uzaludno potrošili čitav dan. Meni je drago da smo ovako otvorili raspravu. Neću ulaziti u to ko je gdje bio, to me ne interesuje, ali me interesuje jako da zadovoljimo građane Kantona Sarajevo da mi ipak nađemo rješenje za ovaj problem koji je ispred nas. Hvala.

Predsjedavajući:

hvala kolega Poturak. Jesmo li to zvanično završili s replikama. Ako jesmo zastupnik Mekić čeka na diskusiju. Da vas podsjetim ja imam pravo na diskusiju, ne koristim je dok ne iscrpe svi zastupnici. Ja ću također diskutovati po ovoj tački. Zastupnik Mekić diskusije.

Poslanik/zastupnik Amel Mekić:

hvala vam predsjedavajući. U razgovorima sa ljudima iz službe a vezano za promjene gornje granične vrijednosti zagađenja kazali su se da će se smanjiti za po 100. to opet ostaje 250, dok je gornja granica u EU 80. i za sumpor dioksid, azot dioksid, okside azota i ostala zagađenja. Šta njima daje za pravo da nam nude rješenje gdje će dozvoljena gornja granica biti veća tri puta nego u EU? Na 53. vanrednoj sjednici održanoj 22.12.2016 godine Plan interventnih mjera u slučajevima prekomjerne zagađenosti zraka u Kantonu Sarajevo u opštim odredbama želim da pročitam radi građana, točka 4: granična vrijednost. Nivo određen na osnovu naučnog saznanja s ciljem izbjegavanja, sprječavanja ili smanjivanja štetnih utjecaja na ljudsko zdravlje i okoliš u cjelini. Ovaj nivo se mora dostići u određenom periodu i kasnije ne smije biti prekoračen. Tolerantna vrijednost, značaj granične vrijednosti uvećan za granicu tolerancije. I ono što je jako važno, prag uzbune, nivo iznad kojeg postoji rizik pod ljudsko zdravlje prilikom kratkog izlaganja i na kojem će biti preduzeti direktni koraci. EU standard 80 a mi u novom planu treba da imamo dozvoljenu granicu 250. ja samo postavljam pitanje da li smo mi neki fantomi pa možemo da trpimo tri puta i više štetne tvari iz naše okoline. Vrste rizika i opasnosti ovdje piše hronično djelovanje izlaganju organizma manjim koncentracijama zagađujućih materija ali tokom dužeg vremenskog perioda, oni nama ovdje nude gornju granicu 200 dok u EU 50. Eh ja bih odmah operativnom štabu preporučio da se detaljnije pozabave pisanjem pravilnika o monitoringu kvaliteta zraka i definisanja vrsta zagađenih materija kao i graničnih vrijednosti i drugih standarda kvaliteta zraka. Ili ono što se radi u praksi naših susjeda da se samo uskladi sa EU standardima. Toliko od mene hvala.

Predsjedavajući:

hvala kolega Mekiću. Koristim pravo za diskusiju svojih deset minuta. Prije svega mislim da je vrlo svrsishodna bila sjednica Skupštine Kantona Sarajevo koja ima svoje puno ustavno uporište i pravo da o ovoj temi raspravlja i pomogne kao što smo od početka rekli rješavanju jednog od najvećih problema i nije ovo praksa izmišljena nego je česta da se određene tačke delegiraju u ove klupe i iz njih izađu zaključci koji obavežu Vladu ili neke druge aktere na njihovu primjenu. Mislim da je današnja sjednica pokazala i moram reći da je mnogo manje bila politična nego što smo to očekivali, da zaista imamo veliki problem koji zaista loše rješavamo. Dakle danas smo shvatili ili smo saznali, ja moram reći da se naravno osjećam dijelom odgovornim jer sam prvi čovjek izvršne vlasti koji je na tome radio tri godine i osjećam da sam u ovom polju podbacio. Ne okrivljujući apsolutno ni ministra Lukića ni druge pojedince konstatovat ću to kroz raspravu i reći ću šta zaista o ovom problemu mislim. Mi danas ne znamo šta je naš pravi protivnik i sa čim se mi borimo. Mi se borimo sa

zamišljenim protivnikom jer imamo različite studije različita mjerenja koja nam ne definišu i ne preciziraju šta je to naš primarni problem. Pa smo tako čuli ili razbili nit o famoznom uglju kojeg smo zamišljali kao prvog neprijatelja Kantona Sarajevo a saznali danas i jučer na Kolegiju da to ni izbliza nije naš prvi neprijatelj. Saznajemo novu konstataciju i informaciju da je gđa koju možemo smatrati kredibilnom ali ipak u okviru svog doktorskog rada koristeći adekvatne resurse napravila svoju doktorsku disertaciju koja pokazuje da je saobraćaj veliki uzročnik zagađenja u Kantonu Sarajevo. Dakle samo ove dvije teze potpuno nas pravilno ili suprotno usmjeravaju u rješavanje ovog problema. Ako kažemo ili konstatujemo da je to saobraćaj onda imamo bazu podataka koja govori tačno u vozilo koliko vozila ima registriranih u 2017 godini sa konvencionalnim gorivima, sa euro 1, 2, 3, 4, 5, 6 elektro vozila zamislite ima 6, i total 125.313 vozila od kojih je 98.265 vozila sa euro 4 i manjim. Dakle govorimo o više od $\frac{3}{4}$ zagađivača ako su oni naš primarni problem onda bi naš put rješavanja trebao biti hitra reakcija u smislu zaustavljanja saobraćaj. Jer kako god to neko doživio napadom na socijalne kategorije, ugrožene, nama je draže zdravlje tih socijalno ugroženih kategorija nego njihovo pješaćenje ili eventualno guranje po lošem javnom prevozu kako bi do svog odredišta došli. Dakle tu imamo i priznajemo svi, a ne može niko apstinirati od ove političke odgovornosti, jer ako gledate hronološki i stranke su odgovorne, osim onih koje nikad nisu bile u vlasti. Ali ponavljam, nisam primijetio taj politički aspekt i mislim da je bilo štetno na kraju završiti raspravu u tom političkom segmentu. Tako da smatram nužnom, prvom hitrom mjerom izrada studija danas ili sutra započetih. Evo dobili smo jednu kroz taj projekat EBRD u kojem sam lično učestvovao. Znam, šta znači a preciziralo ga je ministarstvo tražeći jedan od parametara da znamo i tu drugu famoznu stvar. Pazite, zašto smo danas govorili o struci. Kolega Tajs je rekao u stenogramu je, nisam siguran da postoji jasan dokaz da ove visoke zgrade utiču na vjetrove i da je to mogući problem Kantona Sarajevo. Drugi kolega, također stručan, iza njegovih leđa, iz Federalnog hidrometeorološkog zavoda rekao je suprotno. Ni njima ne prigovaram nego konstatujem da mi nemamo bez obzira na potencijal jasnu strategiju niti jasan dokument koji potvrđuje da se gradnja uz lijevu i desnu obalu Miljacke može ili ne može raditi. A vraćam nas još korak nazad. Dakle pravili smo te greške i kada smo usvajali prostorni plan bez te podloge. Pa sve naredne urbanističke regulacione bez te podloge smatram našom zajedničkom greškom. Danas smo čuli da su daleko podkapacitirane sve institucije koje ovim problemom treba da se bave. Za mene vijest dana, Hidrometeorološki zavod zadnjeg čovjeka koji se bavi kvalitetom zraka primio 80 godine. Ulazimo u problem ustane nadležnosti, šta Kanton, i postavljam nama pitanje, šta Kanton može uraditi da se nadomjesti nešto što nije njegova nadležnost. Koje su nam ustavne mogućnosti da ispod nivoa Federalnog hidrometeorološkog zavoda napravimo svoje organe koji će pomoći rješavanju ovog problema. Jel to ovaj dobar prijedlog kolege Devića, jel to neka ekipa s Mašinskog fakulteta koja će dronovima i na druge načine u saradnji sa zavodom moći riješiti probleme i to bi trebao biti jedan od prijedloga zaključaka. Dakle, čuli smo danas probleme naše, kantonalna inspekcija nema ljude. Navukao je na 5 ili 6 ljudi. To su različite struke. Ne može tržnu inspekciju smatrati alatom za rješavanje ovog problema. Imate inspekciju koja se bavi zaštitom okoliša. Tamo rade dva čovjeka koliko ja znam. Dva je broj. Nije broj ni pet ni šest, broj je 2. onih koji bi se trebali baviti sa ova 42 i drugim za koje ne znamo da li su ti gasovi štetni ili nisu jer ne znamo. I kolegica Tokić-Bišćević je govorila iz svog aspekta, iz svog ugla, i to je korisno. Dakle ja nisam znao šta je to, ne znam ni ponoviti kako ste vi to rekli. Još jedna od stvari koja utiče na zagađenje. Ponavljam, zato mislim da je sjednica vrlo svrsishodna i da je pogotovo dobro zato što je gledaju građani Kantona Sarajevo, siguran sam i šire. Oprema kojom, dakle imali smo i ovdje dva ili tri različita stava, na Kolegiju jučer smo čuli da je vrlo bitno i potrebno nabaviti više mjernih stanica sigurno bi kvalitet mjerenja bio kvalitetniji. Imali bi bolje informacije bez obzira na strujanje ili vjetrove i pomogli bi da se i taj način riješi. A onda sam čuo jednu, izvinjavam se dužan sam vam informaciju, gđa Sanela Salihagić iz Zavoda za javno zdravstvo cijeli dan sjedi sa nama ovdje,

nije izašla. Ona je iz Zavoda za javno zdravstvo zadužena za monitoring zraka. Učestvovala je u radu ove grupe i bila je jučer na Kolegiju. Cijeli dan t stoje samo što se nije obraćala jer su to radile druge kolege. Dakle govorimo o budžetu koji je pred nama i koji bi zajednički trebali pustiti u proceduru u kojem kada smo njih pitali koliko je to para da kupite jednu mjernu stanicu oni kažu ma to je preskupo, to je 200.000. a samo za ZOI imamo 4 miliona za neke projekte koji su vrlo sumnjivi. Konstatujem da je vrlo moguće naći vrlo brzo rješenja za materijalno tehničko osposobljavanje, za nove ljude, i kadrove jer od 350 novih koje smo predvidjeli budžetom nisam našao one koji treba da se bave ovim problemom. Nisam. A sigurno ćemo takvu vrstu zapošljavanja podržati jer moratorij ne znači ne možete zaposliti. Nego znači može se zaposliti ono što treba. Tako da i s tog aspekta današnja sjednica bila vrlo konstruktivna. Plan interventnih mjera, komentarisao je kolega Mekić to je zaista pravo pitanje za nas. Ako ćemo ponovo i snižavanjem ovih mjernih vrijednosti ići na to da uzbuna na 250 ili čak 300 koliko smo mi jučer govorili na Kolegiju činjenica je da je to mnogo i drastično više nego što bilo kakva norma zapadne Europe ili drugih civiliziranih zemalja dozvoljava. To je pitanje koje također moramo rješavati. Komunikacija.- evo ja sam pokušao sada ovdje ući na stranicu koja se zove kvalitetzraka.ba nisam uspio zadnjih nekoliko dana. Imamo tu Zavod za informatiku i statistiku imamo tamo nekoliko ljudi stručnih koji treba da pomognu zajedno sa vama u operativnom timu ali neko im treba delegirati taj problem da imamo stranicu na kojoj se roditelj može svako jutro informisati i svaki minut i svaki sat informisati kada odluči da dijete izvede vani jer ima i dana koji vas zavaravaju. Evo gledao sam sada, sada sam dobio nekoliko informacija ili čevabdžinica Zmaj štrajkuje ili to nije pravi razlog jer na američkom tamo kod Američke ambasade također su jedinice u okviru onog zelenog polja ispod 50. tako da kažu nije vam onda Zmaj glavni zagađivač ljudi prate pomno šta mi ovdje pišemo. Jš jedan za mene ključni problem, zašto mislim da je dobro da se uključila Skupština. Konstatovali smo danas više puta da svi akteri u realizaciji akcionog plana ne rade svoj posao. Čuo sam jučer na kolegiju MUP nam je rekao da oni ne mogu nešto uraditi. Čuo sam danas ne može neki pojedinac iz nekog JKP nešto uraditi. Vi i mi smo ovdje institut koji je dužan da obezbijedi kroz izvršnu vlast funkcionisanje cjelokupnog sistema a volio bih, a tražit ću to naravno da vidim ko je to od pojedinaca koji ne reaguje na precizne mjere koje ste vi sposobni stručni ljudi uradili i naložili u implementaciju. Dakle činjenica je da nema vozila JKP RAD , da se ulice ne čiste, pogotovo je činjenica da od njih nema ideje, a rješenja imate svud oko nas, jer se po zapadu voze stručna osposobljenja vozila sa posebnim smjesama koja čak i na minusima mogu prati ulice radi zagađenja i radi smanjenja ovog broja čestica u zraku. Tako da mislim evo u 10 sam minuti i završit ću da je ova sjednica više nego dobra i da će ovaj naredni Kolegij ili evo stručni neki sastav zajedno sa resornim ministrom i premijerom, evo pozivamo sve zajedno u salu 100 iznjedriti ipak neke zaključke koji neće biti politični jer će vjerovatno neka druga Vlada njih implementirati ali zato vas pozivam da u toj najboljoj volji konkretne i dobre prijedloge koje jesmo čuli danas formalizujemo, stavimo na papir i budno pratimo da li ima onih aktera koji neće ispratiti zaključke najvišeg zakonodavnog organa u Kantonu Sarajevo i takve pozovemo na odgovornost. Zahvaljujem se.

Za diskusiju ste se javili Jasmina Bišćević-Tokić imate pravo.

Poslanik/zastupnik Jasmina Bišćević-Tokić:

ja neću uvaženi predsjedavajući puno, samo ću vas zamoliti u zaključcima koje budete sada na Kolegiju dogovorili da obratite pažnju da u Operativnom štabu stvarno bude neko od stručnjaka iz oblasti medicine koji bi mogao da odgovori na relevantna pitanja koja sam već uputila možda čak da kažem i nije skroz nadležnost inspekcije, ali bih volila da povedete računa da neko još osim doktorice Salihagić iz Zavoda za javno zdravstvo bude involviran u ovo sve. Hoće li to struka biti pulmološka ili neka druga medicine rada, ali stvarno konkretne

mjere, šta raditi kada bude situacija kao prije dva dana iz oblasti zdravstva, da li ćemo dijeliti maske studentima, radnicima, stanovništvu, znači tačno mjere iz oblasti zdravstva koje će se poduzeti. Vas molim a to će biti inicijativa Kluba SDA da imamo neke mjere i da imamo više stručnjaka iz oblasti zdravstva za ovako vrlo važno pitanje. Hvala.

Predsjedavajući:

zahvaljujem kolegice Bišćević – Tokić. Zastupnica Kerla druga diskusija ili replika.

Poslanik/zastupnik Bibija Kerla:

replika gđinu Konakoviću. Da ste 2016 godine kao što ste sada priznali da niste uradili neke stvari koje ste trebali uraditi, ono što sam ja predlagala da se ukine kompletan saobraćaj u centru kantona Sarajevo danas bi imali i te kako jedan veliki odgovor na sve ovo što smo danas postavljali. Hvala lijepo.

Predsjedavajući:

odgovor na repliku zastupnici Kerli. Replika zastupnik Konaković.

Radili smo mi puno dobrih stvari, radili smo i neke loše stvari. I da smo bogdo jedni drugima hvalili dobre a kritikovali samo loše kao što bi trebali u ovom mandatu siguran sam da bi stanje u ovoj zemlji i građanima bilo puno bolje. Hvala vam.

Dakle, predlažem pauzu od pola sata u kojoj će Kolegij uz prisustvo eventualno još, ako klubovi smatraju da neko može doprinijeti formiranju ovih zaključaka, zajedno sa, pozivamo premijera, resorno ministra i stručno tijelo da formulišemo zaključke i da se za pola sata nastavi rad ove Skupštine.

Samo još jedna informacija molim vas, a radi javnosti, mi danas ne radimo duže od šest sati sa pauzom. Ovo nije ni šesti sat našeg rada, tako da prigovor kako je predugo ne stoji. Hvala.

NASTAVAK NAKON PAUZE

Predsjedavajući:

ako se slažete za minut nastavljamo sjednicu. Dobili ste isprintane zaključke koje smo dobili na Kolegiju.

Poštovane kolegice i kolege zastupnici, nastavljamo sa radom Hitne sjednice Skupštine Kantona Sarajevo sa čitanjem i usvajanjem zaključaka koje smo na Kolegiju usvojili. Dogovorili smo se da čitamo oba materijala, dokument koji je pripremio SDP a onda i dokument koji smo na Kolegiju iskomunicirali i dogovorili kao zajedničke zaključke.

Čitati ću prvo zaključke Kluba zastupnika SDP BIH u Skupštini Kantona Sarajevo.

U skladu s poslovníkom Skupštine Kantona Sarajevo predlažemo zaključak kojim se traži od Vlade Kantona Sarajevo i nadležnih institucija da u roku od 15 dana dostave pregled mjera sa nosiocima aktivnosti i rokovima za poboljšanje kvalitete zraka u Kantonu Sarajevo i to po segmentima:

- poboljšanje monitoringa kvaliteta zraka
- organizacione mjere u svrhu smanjenja emisija štetnih tvari
- smanjenja emisija štetnih tvari u stambenom sektoru
- smanjenja emisija štetnih tvari u javnom sektoru
- smanjenje emisija štetnih tvari u industriji
- smanjenje emisija štetnih tvari u saobraćaju
- urbanističke mjere za smanjenje emisija štetnih tvari.

Molim zastupnike da se izjasne o ovom Zaključku. Molim režiju da nam otvori glasanje. Jeste, prvo čitam SDP-ove zaključke. Tako smo se na Kolegiju dogovorili da ćemo i njih i ovaj naš zajednički set koji smo svi predlagali usvojiti danas. Poprilično su familijarni tako da nema problema SDP. Molim nekoga da režiju dobije. Evo

softver resetujemo. Ako ćete aklamacijom onda možemo i tako glasati. Ne morate vi prozivati. Dakle izjašnjavamo se o zaključcima aklamacijom. Ko je za? Ima li neko suzdržan, protiv? Nema. Konstatujem da je sa 28 glasova ZA usvojen zaključak koji je predložio Klub zastupnika SDP-a BIH u Skupštini Kantona Sarajevo.

Zaključci sa Kolegija:

1.Zadužuje se Vlada Kantona Sarajevo, da u roku od 15 dana usvoji izmjene i dopune Plana interventnih mjera u slučajevima prekomjerne zagađenosti zraka u Kantonu Sarajevo, te da naloži obveznicima primjene plana izradu internih planova postupanja u slučajevima proglašenja posebnih epizoda zagađenja zraka.

2.Zadužuju se svi subjekti predviđeni Planom interventnih mjera, da pokažu maksimalnu odgovornost u izvršavanju obaveza definisanih planom, a sa ciljem zaštite zraka odnosno očuvanja javnog zdravlja.

3.Zadužuje se Vlada Kantona Sarajevo, da intenzivira formiranje Centra za upravljanje kvalitetom zraka, te da predloži jačanje kadrovskih i materijalno-tehničkih kapaciteta institucija koje imaju obavezu da djeluju na prevenciji i očuvanju kvaliteta zraka, shodno važećim propisima.

4.Zadužuje se Vlada Kantona Sarajevo, da u Budžetu za 2019. godinu predvidi sredstva za izradu Studije o porijeklu emisija uključujući sve izvore.

5.Zadužuje se Ministarstvo prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo, da Skupštini Kantona Sarajevo, dostavi prijedloge izmjena Zakona i drugih propisa koji su u nadležnosti viših i nižih nivoa vlasti, a tiču se rješavanja problema kvalitete zraka, u roku od 15 dana.

6.Skupština Kantona Sarajevo zadužuje sve nosioce aktivnosti definisane akcionim planom zaštite zraka u okviru KEAP-a, da provode propisane mjere u utvrđenim rokovima.

7.Zadužuju se sve institucije da kontinuirano izvještavaju javnost o stanju kvaliteta zraka i rade na jačanju svijesti svih građana Kantona Sarajevo o važnosti ove problematike.

Još nemamo softver, jel? Molim režiju da nam omogući glasanje. Zastupnici možete glasati sad. Molim rezultate glasanja.

Sa 27 glasova ZA, 0 protiv i 0 suzdržanih i 3 nije glasao, konstatujem da su usvojeni i sljedeći zaključci.

Ovim smo iscrpili dnevni red današnje sjednice. Zahvaljujem vam se na strpljenju i ozbiljnom i predanom radu. Hvala vam.